

OPRACOWANIE

„BADANIE POTENCJAŁU GOSPODARCZEGO LGD
PONIDZIE”

„EU-Consult” Sp. z o.o.

Ul. Wały Piastowskie 1

80-855 Gdańsk

www.eu-consult.pl

tel. (0 58) 307 44 06

fax. (0 58) 732 23 72

Gdańsk, listopad 2012

Spis treści

1. Obszar działania LGD PONIDZIE	4
2. Sytuacja gospodarcza	6
2.1. Przemysł rolno-spożywczy	9
2.2. Przemysł surowców mineralnych	10
2.3. Pozostałe gałęzie przemysłu	11
3. Analiza czynników i uwarunkowań rozwojowych	15
3.1. Warunki glebowe.....	15
3.2. Bogactwa naturalne	16
3.3. Lesistość	16
3.4. Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii (OZE)	17
3.5. Ochrona i ulepszanie zasobów przyrodniczo-kulturowych.....	21
3.6. Wsparcie dla tworzenia infrastruktury i produktów turystycznych.....	22
3.7. Działania na rzecz zwiększenia zainteresowania własną tożsamością.....	22
3.8. Działania na rzecz rozwoju przedsiębiorczości pozarolniczej	23
4. Badanie klimatu dla przedsiębiorczości	24
4.1. Wspieranie przedsiębiorczości i rozwój powiatu dzięki funduszom strukturalnym	25
5. Aktywizacja gospodarcza obszaru działania LGD PONIDZIE	30
6. Rynek pracy.....	35
6.1. Rynek pracy w województwie Świętokrzyskim.....	35
6.2. Charakterystyka rynku pracy powiatu pińczowskiego	36
7. Infrastruktura	43
7.1. Infrastruktura komunikacyjno-transportowa	43
7.2. Gospodarka wodno-ściekowa.....	43
7.3. Gospodarka odpadami	44
7.4. Gospodarka energetyczna.....	44
7.5. Sieć gazowa	44
7.6. Telekomunikacja	45
7.7. Znaczenie infrastruktury technicznej.....	45
8. Wskazanie dobrych praktyk w zakresie wsparcia sektora gospodarczego	48
9. Propozycje planów działania oraz perspektywy gospodarcze dla obszaru LGD PONIDZIE	57

9.1. Perspektywa 1 – wzrost innowacyjności powiatu	57
9.2. Perspektywa 2 – rozwój zasobów ludzkich.....	57
9.3. Perspektywa 3 – ochrona i racjonalne wykorzystanie zasobów przyrody i dóbr kultury	58
9.4. Perspektywa 4 – wzmocnienie potencjału instytucjonalnego powiatu	59
9.5. Perspektywa 5 – rozwój systemów infrastruktury technicznej i społecznej	59
9.6. Perspektywa 6 – aktywizacja rolnictwa i wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich	60
9.7. Pozyskiwanie inwestorów prywatnych	61
10. Przedstawienie wyników badania ankietowego	63
10.1. Przedstawienie wyników	63
10.2. Ocena obecnej kondycji i perspektyw na przyszłość dla poszczególnych branż i sektorów gospodarczych.....	75
10.3. Wnioski z analizy ankiet.....	112
11. Bibliografia.....	115

1. Obszar działania LGD PONIDZIE

Lokalna Grupa Działania PONIDZIE obejmuje swoim zasięgiem obszar położony w południowej części województwa świętokrzyskiego, znajdujący się w granicach administracyjnych powiatu pińczowskiego. W skład powiatu, a zarazem LGD PONIDZIE wchodzi 5 gmin, w tym 2 miejsko-wiejskie: Pińczów i Działoszyce oraz 3 wiejskie: Kije, Michałów i Złota. Powiat pińczowski sąsiaduje z 4 powiatami województwa świętokrzyskiego: buskim, kieleckim, jędrzejowskim i kazimierskim oraz z powiatem miechowskim województwa małopolskiego. Obszar działania LGD PONIDZIE zajmuje powierzchnię 613 km², a w jego granicach administracyjnych znajdują się 123 sołectwa oraz 2 miasta: Pińczów i Działoszyce. Obszar LGD ma charakter rolniczo-przemysłowy.

Rysunek 1. Mapa powiatu pińczowskiego.

Źródło: Powiat Pińczowski.

Największą gminą, zarówno pod względem powierzchni jak i liczby mieszkańców, jest gmina Pińczów. Jej powierzchnia stanowi 34,75% ogólnej powierzchni powiatu pińczowskiego. Liczba mieszkańców tej gminy w stosunku do łącznej liczby mieszkańców powiatu wynosi 52,65%. Najmniejszą gminą pod względem zajmowanego obszaru jest gmina Złota. Jej powierzchnia stanowi zaledwie 13,38% łącznej powierzchni powiatu pińczowskiego. Natomiast najmniejszą gminą ze względu na liczbę mieszkańców jest gmina Kije. Jej liczba mieszkańców stanowi 11,07% łącznej liczby mieszkańców powiatu pińczowskiego.

Tabela 1. Podstawowe dane dotyczące obszaru działania LGD PONIDZIE.

Wyszczególnienie	Typ gminy	Powierzchnia w km ²	Ludność	
			ogółem	na 1 km ²
Gmina Działoszyce	Miejsko-wiejska	106	5361	51
Gmina Kije	Wiejska	100	4533	45
Gmina Michałów	Wiejska	112	4765	43
Gmina Pińczów	Miejsko-wiejska	213	21556	101
Gmina Złota	Wiejska	82	4730	58
Powiat pińczowski	–	613	40945	67

Źródło: Opracowanie własne na podstawie publikacji GUS „Powierzchnia i ludność w przekroju terytorialnym w 2011 roku”.

2. Sytuacja gospodarcza

Na terenie powiatu pińczowskiego, według danych Urzędu Statystycznego w Kielcach w 2011 roku działało 2 410 podmiotów zarejestrowanych w systemie REGON, w tym 151 z sektora publicznego oraz 2 259 z sektora prywatnego, 74 spółki handlowe, 153 spółki cywilne, 18 spółdzielni, 114 fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych oraz 1 796 osób prowadzących działalność gospodarczą. Poniższa tabela przedstawia rodzaje podmiotów gospodarczych w poszczególnych gminach powiatu pińczowskiego.

Tabela 2. Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w systemie REGON w 2010 roku.

Wyszczególnienie	Ogółem	Sektor		Z ogółem					
		publiczny	prywatny	spółki handlowe		spółki cywilne	spółdzielnie	fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne	osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą
				razem	w tym z udziałem kapitału zagranicznego				
Gmina Działoszyce	246	16	230	7	2	13	4	19	181
Gmina Kije	194	10	184	2	1	8	2	12	152
Gmina Michałów	225	19	206	6	–	9	–	11	173
Gmina Pińczów	1578	87	1491	56	8	109	12	57	1189
Gmina Złota	235	18	217	3	–	12	3	17	174
Powiat pińczowski	2478	150	2328	74	11	151	21	116	1869

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych US w Kielcach.

W następnej tabeli zebrano dane na temat osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą według wybranych sekcji w rozróżnieniu na gminy powiatu pińczowskiego oraz przedstawiono, jak dana sytuacja kształtuje się w samym powiecie.

Tabela 3. Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą według wybranych sekcji w 2010 roku.

Wyszczególnienie	Ogółem	Przetwórstwo przemysłowe	Budownictwo	Handel i naprawy	Transport i gospodarka magazynowa	Zakwaterowanie i gastronomia	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna
Gmina Działoszyce	181	11	14	96	16	8	5	8
Gmina Kije	152	23	30	63	18	3	4	1
Gmina Michałów	173	27	19	69	19	5	3	8
Gmina Pińczów	1189	138	158	430	95	42	58	72
Gmina Złota	174	19	44	65	8	4	5	7
Powiat pińczowski	1869	218	265	723	156	62	75	96

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych US w Kielcach.

Przemysł powiatu pińczowskiego zlokalizowany jest głównie na terenie gminy Pińczów. Jest on oparty na przetwarzaniu naturalnych złóż gipsu, wapieni oraz produktów rolnych.

Do najważniejszych podmiotów gospodarczych działających na terenie gminy Pińczów należą m.in.:

- Zakłady Przemysłu Gipsowego „Dolina Nidy” S.A. w Leszczach,
- „Nida Gips” spółka z o.o. w Gackach,
- Zakład Gipsowy RIGIPS Polska w Stawianach,
- Pińczowskie Zakłady Kamienia Budowlanego,
- EUROCASH w Pińczowie,
- EKO-INŻ” w Pińczowie,
- Przetwórstwo Owoców i Warzyw „Gomar” w Pińczowie.

Ponadto, w mieście oraz gminie funkcjonują drobne przedsiębiorstwa budowlano-usługowe, transportowe i zielarskie. Na terenie pozostałych gmin sferę gospodarczą z uwagi na ich rolniczy charakter można podzielić pomiędzy rolnictwo i usługi.

Do największych i najbardziej znaczących podmiotów gospodarczych z terenu gminy Kije należą:

- Intergaz Sp. z o.o. w Woli Żydowskiej,
- Zakład Betoniarski „Prefabrykaty” w Hajdaszku,
- Zakład Piekarniczo-Cukierniczy w Kijach,
- PPHU „Rolex” – produkcja maszyn i urządzeń rolniczych oraz części zamiennych w Umianowicach.

W gminie Michałów do największych i najbardziej znaczących podmiotów gospodarczych należą:

- Stadnina Koni Sp. z o.o. w Michałowie,
- Przedsiębiorstwo Wielobranżowe „Nidex”,
- Piekarnia Sędowice,
- PPHU „Białczyk” w Zagajowie,
- Tartak w Pawłowicach, FH „CEL-JAR”.

Natomiast sferę gospodarczą gminy Złota prezentują głównie następujące podmioty gospodarcze:

- Przedsiębiorstwo Wielobranżowe Sp. z o.o. – Pełczyska,
- Piekarnia „Maciej” – Złota,
- Samopomoc Chłopska – Złota.

Do głównych przedsiębiorstw działających na terenie gminy Działoszyce, a tym samym do największych pracodawców, należą:

- Jadwiga Waligóra – handel obwoźny,
- PPHU „DAMARKO TRANS”,
- Zakład Produkcyjno-Usługowo-Handlowy „Seba”,
- PPUH Produkcja Opakowań Kartonowych,
- Zakład usługowy w zakresie instalatorstwa elektrycznego,
- Piekarnia „MANEX”,
- Firma handlowa „WANDA”.

2.1. Przemysł rolno-spożywczy

Powiat pińczowski jest obszarem typowo rolniczym. 71% gruntów stanowią użytki rolne, natomiast ok. 18% lasy. Strukturę użytkowania użytków rolnych przedstawia poniższa tabela.

Tabela 4. Struktura użytkowania gruntów rolnych.

Wyszczególnienie	Użytki rolne	w tym			
		grunty orne	sady	łąki	pastwiska
	w ha				
Gmina Działoszyce	7820	7111	49	540	120
Gmina Kije	6915	5000	27	1482	406
Gmina Michałów	7928	6866	42	750	270
Gmina Pińczów	13127	9689	226	2769	443
Gmina Złota	6457	4699	219	1284	255
Powiat pińczowski	42247	33365	563	6825	1494

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Tereny zurbanizowane i nieużytki zajmują ok. 11% powierzchni powiatu. Rolnictwo stanowi ważny sektor gospodarki powiatu, dający zatrudnienie dla większości mieszkańców. Duże kompleksy gleb o dobrej i bardzo dobrej przydatności rolniczej wykorzystywane są pod uprawy pszenicy oraz warzyw gruntowych, a także roślin pastewnych i przemysłowych.

Przetwórstwo rolno spożywcze: Największym zakładem spożywczym wykorzystującym produkcję rolną regionu jest:

- Przedsiębiorstwo „Gomar” Przetwórstwo Owocowo-Warzywne, Zakład w Pińczowie, gmina Pińczów,

Sektor hodowlany w powiecie rozwinięty jest na małą skalę. Do głównych zakładów hodowlanych należą:

- chlewnia tuczników w Michałowie, gminie Michałów,
- hodowla broilera kurzego w Gołuchowie, gmina Kije,
- stacja unasienniania zwierząt w Brześciu, gmina Pińczów,
- hodowlane stawy rybne w Młodzawach, gmina Pińczów,
- stadnina koni arabskich w Michałowie, gmina Michałów.

Przetwórstwo produktów spożywczych pochodzenia zwierzęcego w powiecie związane jest z działalnością następujących punktów uboju i przetwórstwa mięsnego:

- zakład masarski w Iżykowicach, gmina Działoszyce,
- ubojnia z zakładem przetwórstwa mięsnego w Zagajowie, gmina Michałów,
- zakład przetwórstwa mięsnego w Przeclawce, gmina Michałów,
- zakład masarski w Pińczowie.

2.2. Przemysł surowców mineralnych

Na terenie powiatu znajdują się udokumentowane złoża surowców mineralnych, eksploatowanych lub przewidzianych do eksploatacji w przyszłości. Występowanie kopalin w postaci gipsów, wapieni i piasków wiąże się z rozbudowaniem na obszarze powiatu produkcji spoiw mineralnych, półfabrykatów oraz gotowych elementów budowlanych. Eksploatowany surowiec jest wykorzystywany przez duże przedsiębiorstwa produkcyjne powstałe przy miejscach wydobywania oraz przez mniejsze zakłady.

Do najważniejszych przedsiębiorstw wykorzystujących lokalne surowce mineralne należą:

- RiGips Polska „Stawiany” Sp. z o.o. w Szarbkowie eksploatująca złoża gipsów „Borków – Chwałowice” posiadająca wokół strefę ochronną,
- Zakłady Przemysłu Gipsowego „Dolina Nidy” S.A. Oddział Suchych Mieszanek w Leszczach, eksploatujące złoża gipsu „Leszcze”,
- Pińczowskie Zakłady Kamienia Budowlanego eksploatujące złoża wapienia „Pińczów”,
- LAFARGE „Nida Gips” Sp. z o.o.

Na terenie powiatu eksploatuje się ponadto:

- złoża gipsu „Winiary” stanowiące rezerwę surowcowa dla zakładów przemysłu gipsowego,
- złoża piasku „Zakrzów” z przeznaczeniem do wykorzystania w konstrukcjach nasypów i warstw filtracyjnych,
- złoża piasku „Szczybiec” z przeznaczeniem dla celów budowlanych.

W bilansie złóż udokumentowanych znajdują się także złoża, których eksploatacja jest obecnie niemożliwa lub wstrzymana z uwagi na wprowadzone zasady ochronne obowiązujące w Zespole Parków Krajobrazowych Ponidzia.

Na terenie gminy Michałów, w okolicach Pawłowic i Tura, występują bogate złoża piasku. Wyrobiska po eksploatacji piasku są zalesiane lub zalewane wodą, stwarzającą dogodny warunki do rekreacji i sportowego połowu ryb.

2.3. Pozostałe gałęzie przemysłu

Powiat pińczowski nie posiada ujednoczonego systemu ciepłowniczego. Większość gospodarstw jest ogrzewana we własnym zakresie (węgiel, miał, drewno, odpady drzewne). Na terenie miasta Pińczów funkcjonuje 61 czynnych kotłowni. W zdecydowanej większości ogrzewają jedynie budynek, w którym się znajdują lub 2-3 sąsiednie obiekty. Jedynie z kilku kotłowni wyprowadzona jest sieć ciepła, która ogrzewa nie tylko obiekty stanowiące własność użytkownika kotłowni. Podobnie przedstawia się sytuacja we wszystkich gminach, gdzie własne kotłownie mają przeważnie jedynie obiekty należące do gminy, w tym głównie szkoły i ośrodki zdrowia.

Poza omówionymi wyżej sektorami przemysłu, gospodarka regionu opiera się głównie o małe, prywatne przedsiębiorstwa. Niewielki przemysł koncentruje się głównie w gminie Pińczów. Najczęściej niewielka działalność produkcyjna łączy się z usługami i handlem. Wśród najliczniejszych zakładów produkcyjno-usługowych można wymienić:

- serwis samochodowy (mechanika, blacharstwo, lakiernictwo, elektryka, elektronika),
- naprawę sprzętu RTV, AGD oraz inne usługi elektryczne i elektroniczne,
- produkcję maszyn i urządzeń rolniczych oraz części zamiennych, obróbkę metali i produkcję wyrobów metalowych,
- zakłady fotograficzne,
- tartaki.

Następne tabele zawierają odpowiednio spis rodzajów sekcji Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) oraz rzeczywistą liczbę prywatnych podmiotów gospodarczych w gminach w poszczególnych sekcjach.

Tabela 5. Rodzaj działalności w sekcji PKD 2007.

Nr sekcji	Nazwa sekcji
Sekcja A	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo
Sekcja B	Górnictwo i wydobywanie
Sekcja C	Przetwórstwo przemysłowe
Sekcja D	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych
Sekcja E	Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją
Sekcja F	Budownictwo
Sekcja G	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle
Sekcja H	Transport i gospodarka magazynowa
Sekcja I	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi
Sekcja J	Informacja i komunikacja
Sekcja K	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa
Sekcja L	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości
Sekcja M	Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna
Sekcja N	Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca
Sekcja O	Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne
Sekcja P	Edukacja
Sekcja Q	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna
Sekcja R	Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją
Sekcje S i T	Działalność organizacji członkowskich

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Tabela 6. Liczba prywatnych podmiotów gospodarczych w sekcjach PKD w 2011 roku.

Wyszczególnienie	Ogółem	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S,T
Powiat pińczowski	2259	71	2	246	2	10	295	783	150	73	21	70	60	112	29	62	33	66	25	149
Działoszyce	234	13	0	20	0	2	17	102	15	11	3	6	2	10	0	16	4	3	1	9
Kije	188	10	0	27	0	0	38	60	15	3	2	4	3	6	0	9	0	2	0	9
Michałów	197	15	0	28	0	0	18	66	20	4	1	3	3	7	2	9	1	5	1	14
Pińczów	1426	22	2	149	1	5	180	480	94	52	15	52	50	83	26	17	27	51	19	101
Złota	214	11	0	22	1	3	42	75	6	3	0	5	2	6	1	11	1	5	4	16

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

We wszystkich gminach największy odsetek prywatnych podmiotów gospodarczych stanowią podmioty sekcji G – handel hurtowy i detaliczny oraz naprawa pojazdów samocho-

dowych. W danej sekcji w gminie Działoszyce zarejestrowanych było 43,6% podmiotów ogółu, w gminie Kije – 31,9%, w gminie Michałów – 33,5%, w gminie Pińczów – 33,6%, natomiast w gminie Złota – 35%. Ponadto, w gminie Działoszyce widoczne są także podmioty sekcji C (przetwórstwo przemysłowe) – 9% ogółu, sekcji F (dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją) – 7,3% ogółu, sekcji O (administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe zabezpieczenia społeczne) – 6,8% ogółu oraz sekcji H (transport i gospodarka magazynowa) – 6,4% ogółu. W gminie Kije znaczny odsetek liczby podmiotów gospodarczych stanowią firmy sekcji F (budownictwo) – 20,2% ogółu oraz firmy sekcji C (przetwórstwo przemysłowe) – 14,4% ogółu. Z kolei w gminie Michałów znaczny odsetek liczby podmiotów gospodarczych stanowią firmy sekcji C (przetwórstwo przemysłowe) – 14,2% ogółu, sekcji H (transport i gospodarka magazynowa) – 10,2% ogółu oraz sekcji F (budownictwo) – 9% ogółu. W gminie Pińczów wyraźnie zaznacza się sekcja F (budownictwo) – 12,6% ogółu oraz sekcja C (przetwórstwo przemysłowe) – 10,4% ogółu. Podobnie w gminie Złota, z tym że podmioty sekcji F stanowią 19,6% ogółu, natomiast sekcji C – 10,3%.

W poniższej tabeli przedstawiono liczbę podmiotów publicznych w gminach w poszczególnych sekcjach.

Tabela 7. Liczba publicznych podmiotów gospodarczych w sekcjach PKD w 2011 roku.

Wyszczególnienie	Ogółem	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S,T
Powiat pińczowski	151	2	0	0	1	3	1	1	0	1	0	0	21	3	0	21	75	14	8	0
Działoszyce	16	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	2	9	2	1	0
Kije	10	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0	2	4	1	1	0
Michałów	19	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	13	2	1	0
Pińczów	88	1	0	0	1	1	1	1	0	1	0	0	20	0	0	13	38	7	4	0
Złota	18	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0	2	11	2	1	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Najbardziej rozwinięta gospodarczo w powiecie pińczowskim jest gmina Pińczów. Znajduje się w niej 62,8% wszystkich podmiotów gospodarczych powiatu. Ponad 32% wszystkich podmiotów gospodarczych w powiecie pińczowskim stanowią podmioty sekcji G (handel hurtowy i detaliczny oraz naprawa pojazdów samochodowych). Znaczny odsetek podmiotów gospodarczych w gminach stanowią podmioty sekcji F (budownictwo) – 12,3% ogółu oraz podmioty sekcji C (przetwórstwo przemysłowe) – 10,2%.

Następująca tabela przedstawia strukturę podmiotów gospodarczych według klas wielkości w rozróżnieniu na gminy powiatu pińczowskiego.

Tabela 8. Podmioty gospodarcze według klas wielkości w 2011 roku.

Wyszczególnienie	Ogółem	Liczba pracujących			
		0-9	10-49	50-249	250-999
Powiat pińczowski	2410	2274	112	23	1
Działoszyce	250	238	12	0	0
Kije	198	192	5	1	0
Michałów	216	196	20	0	0
Pińczów	1514	1428	63	22	1
Złota	232	220	12	0	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W powiecie pińczowskim jest jedno przedsiębiorstwo duże. Są ponadto 23 przedsiębiorstwa średnie, zatrudniające 50-249 pracowników. 22 z nich znajdują się w gminie Pińczów, z czego 18 w mieście Pińczów, oraz 1 znajduje się w gminie Kije. Małych przedsiębiorstw, zatrudniających 10-49 pracowników, jest w powiecie pińczowskim 112. Natomiast mikroprzedsiębiorstw jest w powiecie 2274 – w tym 1428 w gminie Pińczów, z czego 1057 w mieście Pińczów.

3. Analiza czynników i uwarunkowań rozwojowych

3.1. Warunki glebowe

Na terenie powiatu pińczowskiego występują gleby o różnym stopniu urodzajności, w tym:

- brunatne – przeważające w regionie, powstałe na lessach, glinach i piaskach gliniastych,
- czarnoziemy – powstałe głównie na lessach i piaskach słabo gliniastych, posiadające głęboki poziom próchniczny,
- rędziny – wytworzone na wapieniach i marglach, zalegające głównie na stokach,
- lekkie mady, gleby torfowe i murszowate – występujące głównie w obrębie doliny Nidy i na terenach podmokłych,
- gleby bielcowe o słabej strukturze.

Znaczne obszary powiatu zajmują gleby o najwyższej klasie bonitacji. Są to grunty klasy I-IIIb podlegające szczególnej ochronie, które nie powinny być przejmowane na cele nierolnicze. Dobrze rozwinięte gleby stwarzają dla rejonu bazę do produkcji i przetwórstwa owocowo-warzywnego oraz produkcji zdrowej żywności.

Pod wpływem czynników naturalnych oraz antropogenicznych zachodzą lokalnie procesy pogarszania właściwości użytkowych gleb. Główną przyczyną naturalnych procesów degradacji w powiecie jest położenie części gleb na stokach nachylonych, co powoduje ich splukiwanie i erozje.

Pod wpływem czynników naturalnych oraz antropogenicznych zachodzi pogorszenie właściwości użytkowych gleby. Czynnikiem antropogenicznym powodującym niszczenie gleb jest niewłaściwe użytkowanie gruntów lub niewłaściwe stosowanie środków ochrony roślin i nawozów sztucznych. Z punktu widzenia ochrony środowiska najważniejsze jest zapobieganie zanieczyszczeniu gleb metalami ciężkimi. Tego typu zanieczyszczenia występują między innymi w rejonach składowisk odpadów komunalnych.

3.2. Bogactwa naturalne

Bogactwa naturalne, kopaliny występujące na terenie powiatu pińczowskiego to: skały węglanowe, gipsy, surowce ilaste oraz kruszywo naturalne. Kopaliny występujące na terenie powiatu pińczowskiego to: skały węglanowe, gipsy, surowce ilaste oraz kruszywo naturalne.

Eksploatacja wapieni prowadzona jest w okolicach Pińczowa od ponad 1 000 lat. Z pośród udokumentowanych złóż: Skowronno, Bogucice-Zakamień, Pińczów, Wymysłów (Stawiany Pińczowskie) oraz Gołuchów, aktualnie eksploatowane jest złożo Pińczów, z którego pozyskuje się bloczny materiał budowlany tzw. pińczak.

Największe złoża kopalin, których eksploatacja na skalę produkcyjną rozpoczęła się praktycznie po II wojnie światowej to złoża gipsu. Duże pokłady gipsu zlokalizowane są we wschodniej części obszaru na pograniczu z powiatem buskim. Udokumentowane zasoby wynoszą łącznie 146 804 tys. ton. Aktualnie wydobyte prowadzone jest w dwóch złożach Borków-Chwałowice i Leszcze.

Znaczna część obszaru pokryta jest różnego rodzaju surowcami ilastymi. Iły oraz gliny były wykorzystywane w przeszłości na skalę lokalną. Obecnie z udokumentowanych złóż Górki (gmina Kije) i Kujawki (gmina Działoszyce) nie prowadzi się eksploatacji.

Dobre jakościowo kruszywo naturalne (piasek) występuje jedynie w gminach Pińczów i Michałów. Udokumentowano kilka złóż kruszywa naturalnego (piasku): Pawłowice i Tur w gminie Michałów oraz Szczypiec i Zakrzów w gminie Pińczów. Aktualnie eksploatacja prowadzona jest w złożach Szczypiec, Pawłowice i Tur.

3.3. Lesistość

Lasy odgrywają ważną rolę w gospodarce turystycznej. Pełnią funkcje krajobrazowe i klimatotwórcze, jak również społeczne i kulturowe.

Lasy zajmują 18,75% powierzchni obszaru LGD PONIDZIE, z czego 9 435 ha stanowią lasy państwowe zarządzane przez Nadleśnictwo Pińczów natomiast 2 037 ha zajmują lasy prywatne. Lesistość omawianego obszaru jest niższa niż w województwie, dla którego wskaźnik lesistości wynosi 27,6%, oraz kraju – 28,5%. Niższa jest także powierzchnia gruntów zadrzewionych i zakrzewionych, zwłaszcza na obszarach południowych i w dolinie rzeki

Nidy. Tradycją obszaru są uprawy rolne, toteż wielowiekowa ekspansja rolnictwa doprowadziła do wylesienia terenu. Istniejące lasy pełną funkcje gospodarcze i ochronne: przeważnie glebochronne, wodochronne, stanowią ostoję dla zwierząt, ostoję przyrody itp. Przeważającymi typami siedliskowymi na obszarze lasów objętych LGD PONIDZIE są bory: bór mieszanym świeży i bór świeży a także dębiny, buczyny, lasy łąkowe. Lasy stanowiące własność Skarbu Państwa z wyjątkiem tych objętych stałym zakazem wstępu są udostępniane ludności do celów rekreacyjno-wypoczynkowych oraz zbiorów owoców runa leśnego. dopuszcza się, bez konieczności zmiany sposobu użytkowania lasów budowę parkingów leśnych i innych urządzeń turystycznych pod warunkiem, że nie zagraża to środowisku leśnemu i nie koliduje z obowiązującym planem urządzenia lasu, jeśli przemawiają za tym względy wypoczynku ludności, lasy te mogą zostać przekazane w użytkowanie wskazanej przez samorząd lokalny jednostce organizacyjnej, która zapewniłaby ich racjonalne zagospodarowanie turystyczne.

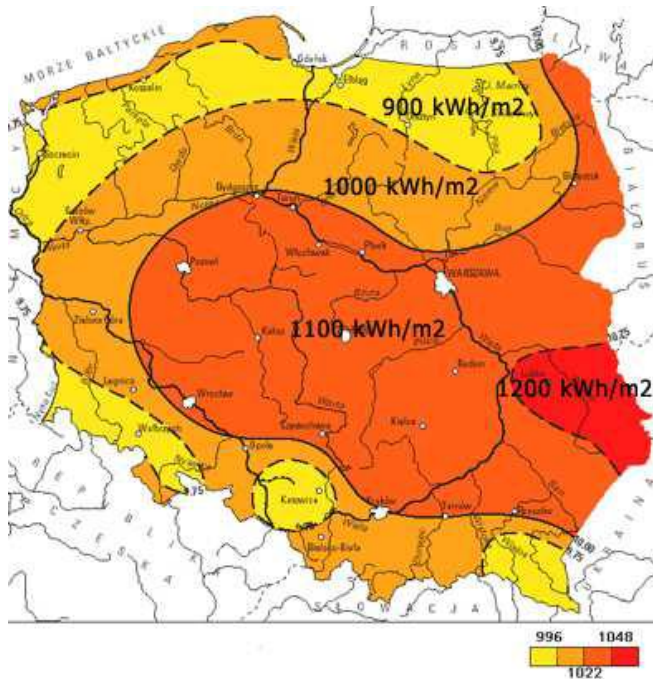
Lasy skupiają się w różnej wielkości kompleksach, przy czym zwarte układy przestrzenne tworzą lasy w rejonie Bogucic, Młodzaw i Kozubowa, porastające największe wzniesienia i stoki. Lasy prywatne charakteryzują się natomiast większym rozproszeniem tworząc na ogół niewielkie powierzchnie.

3.4. Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii (OZE)

Nasłonecznienie w regionie

W szerokościach geograficznych Polski i przy optymalnych warunkach pogodowych (bezchmurne niebo, środek dnia) wartość energii całkowitego promieniowania słonecznego wynosi od 900 kWh/m² na rok do 1 200 kWh/m² na rok. Według normy przyjmuje się 1 000 kWh/m² na rok $\pm 10\%$. Wartości nasłonecznienia w Polsce w godzinach 9-15 wynoszą 600-800 W/m². W skali roku w Polsce można liczyć na usłonecznienie w przedziale od 1 390 do 1 900 godzin, w zależności od regionu. Średnio przyjmuje się wartość około 1 600 godzin. Najbardziej uprzywilejowanym rejonem Polski pod względem napromieniowania słonecznego jest południowa część województwa lubelskiego. Natomiast najmniej w skali roku dopływ energii słonecznej obserwuje się w rejonie wysoko uprzemysłowionym (Śląsk), w obszarze granicznym trzech państw: Czech, Niemiec i Polski, oraz w rejonie północnym naszego kraju, obejmującym pas Wybrzeża z wyjątkiem Wybrzeża Zachodniego.

Rysunek 2. Rejonizacja obszaru Polski pod względem możliwości wykorzystania energii słonecznej.

Źródło: Atlas Rzeczypospolitej Polskiej, Główny geodeta Kraju, 1993-1997: arkusz 31.2 promieniowanie i temperatura powietrza.

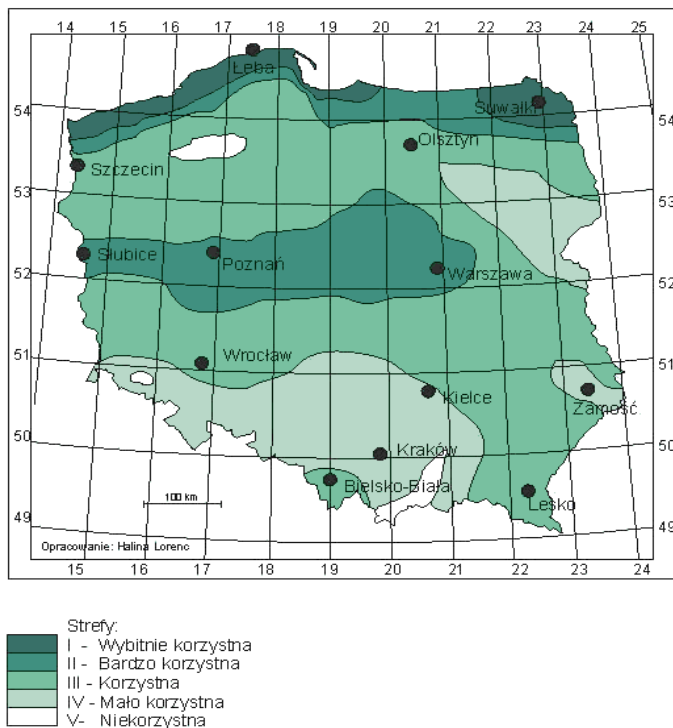
Na całym terenie województwa świętokrzyskiego występują porównywalne pod względem możliwości pozyskania energii warunki nasłonecznienia. Prawie cały teren województwa położony jest w strefie R III. W tej strefie całkowita energia promieniowania słonecznego w ciągu roku wynosi $1\ 000\ \text{kWh/m}^2$, jedynie fragment południowy zaliczany jest do strefy R IV, o promieniowaniu w ciągu roku wynoszącym $985\ \text{kWh/m}^2$. Dlatego instalacje wykorzystujące energię promieniowania słonecznego można stosować na całym obszarze województwa.

Rozpatrując istniejące instalacje solarne na terenie woj. świętokrzyskiego można wnioskować, że osiągnięcie opłacalności wykorzystania energii słonecznej jest możliwe w całym województwie. W warunkach klimatycznych które panują na rozpatrywanym obszarze przede wszystkim zaleca się wykorzystywanie energii promieniowania słonecznego w sezonie letnim do podgrzewania wody użytkowej (budownictwo mieszkaniowe, szpitale, ośrodki wypoczynkowe, itd.), w rolnictwie (suszenie warzyw, owoców i innych produktów rolnych) oraz podgrzewania wody w basenach kąpielowych.

Energetyka wiatrowa

Poniższy rysunek przedstawia mezoskalową rejonizację Polski pod względem zasobów energii wiatru w kWh z 1 m² osi wirnika w ciągu roku. Wydzielono pięć rejonów o różnych zasobach energii dla wysokości 30 m.n.p.gr. Z mapy tej wynika, że około 60% kraju posiada dobre warunki do wykorzystania wiatru jako czystego źródła energii. Warunki lokalne terenu mogą sytuację tą dodatkowo polepszyć.

Rysunek 3. Strefy energetyczne wiatru w Polsce. Mezoskala.

Źródło: Instytut Metrologii i Gospodarki Wodnej, Warszawa.

Tabela 9. Podział na strefy energetyczne w kraju.

Nr i nazwa strefy	Energia wiatru na wys. 10	Energia wiatru na wys. 30
I – bardzo korzystna	>1000	>1500
II – korzystna	750-1000	1000-1500
III – dość korzystna	500-750	750-1000
IV – niekorzystna	250-500	500-750
V – bardzo niekorzystna	c 250	c 500
VI – szczytowe partie gór	tereny wyłączone	tereny wyłączone

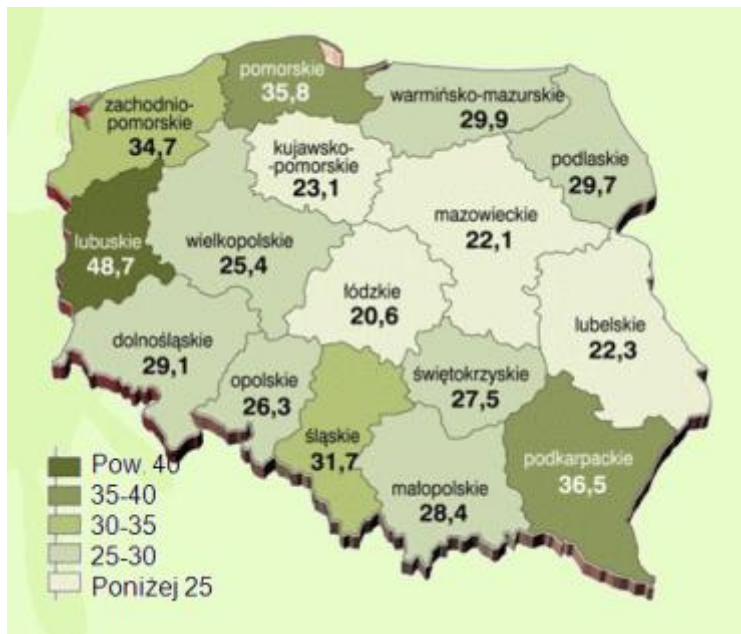
Źródło: Ryszard Sadło, *Elektrownie wiatrowe*, 2010.

Średnie prędkości wiatru na obszarze województwa świętokrzyskiego na wysokości 10 m wahają się od 3,7 do 4,8 m/s. W południowo-zachodniej części województwa zanotowano największą częstość występowania cisz atmosferycznych, w których prędkość wiatru wynosiła poniżej 1,5 m/s. Maksymalne prędkości wiatrów około 14 m/s zanotowano w północnej części województwa, natomiast przewaga wiatrów wiejących nad obszarem województwa charakteryzowała się prędkością od 3 do 5 m/s, zaś dominującym kierunkiem wiatrów w 2010 roku był kierunek zachodni.

Wykorzystanie biomasy na cele energetyczne

- Drewno z lasów

Rysunek 4. Lesistość w Polsce.

Źródło: www.pelet.info.pl

Drewno do celów energetycznych jest wykorzystywane jako: drewno opałowe, zrębki, wióry, trociny, kora, brykiety, palety. Do celów energetycznych w Polsce najczęściej stosowane jest drewno odpadowe, pochodzące z lasów oraz przemysłu drzewnego. Jednak coraz popularniejsze stają się trociny, zrębki, wióry w postaci brykietów i pelet, dzięki czemu istnieje możliwość instalacji kotłów działających automatycznie. W ostatnich latach rośnie zainteresowanie uprawami wieloletnich roślin energetycznych. Zasoby drewna na cele energetyczne w woj. mazowieckim szacuje się na ok. 370 tys. m³ rocznie. Potencjał energetyczny oszacowano na poziomie ok. 2,3 mln GJ.

- Słoma

Jedną z możliwości skutecznego zagospodarowania nadwyżek słomy jest jej wykorzystanie na cele energetyczne. Nadają się do tego wszystkie rodzaje zbóż oraz rzepak i gryka. Ze względu na właściwości najczęściej jest używana słoma: żytnia, pszenna, rzepakowa i gryczana. Prawidłowe spalanie słomy, ze względu na dużą zawartość w niej części lotnych, nie jest łatwe. Wartość energetyczna słomy zależy przede wszystkim od jej wilgotności. Całkowitą nadwyżkę słomy możliwą do zagospodarowania na cele energetyczne szacuje się na poziomie ok. 500-600 tys. ton.

Tabela 10. Średni bilans słomy w latach 1999 – 2001 dla 16 województw.

Województwo	Produkcja słomy	Nadwyżka słomy do celów energetycznych
Dolnośląskie	2045,3	331,4
Kujawsko-pomorskie	2301,3	1096,8
Lubelskie	2601,0	748,2
Lubuskie	662,7	149,8
Łódzkie	1643,3	381,6
Małopolskie	841,7	-74,2
Mazowieckie	2851,3	607,2
Opolskie	1388,7	553,0
Podkarpackie	842,0	95,6
Podlaskie	1316,7	-126,6
Pomorskie	1458,0	705,1
Śląskie	737,0	327,8
Świętokrzyskie	830,7	184,7
Warmińsko-mazurskie	1591,3	698,5
Wielkopolskie	3871,7	1535,0
Zachodniopomorskie	1809,3	626,8

Źródło: Gradziuk P., 2002.

3.5. Ochrona i ulepszanie zasobów przyrodniczo-kulturowych

Obszar działania LGD to kraina posiadająca własną ukształtowaną na przestrzeni dziejów specyfikę kulturową sięgającą czasów prehistorycznych, wyrażoną poprzez:

- bogate zasoby kulturowe: liczne kurhany, stare metryki lokacyjne wsi i miast,

- zabytki kultury materialnej i duchowej pozostałe po historycznie ukształtowanej różnorodności religijnej,
- silne tradycje patriotyczne i związane z nimi miejsca pamięci narodowej,
- bogate zasoby przyrodnicze - wielka różnorodność i bogactwo form ukształtowania powierzchni,
- różnorodność szaty roślinnej, zbiorowiska leśne, bogactwo i różnorodność świata zwierzęcego.

Jedną z istotnych form ochrony dziedzictwa jest wykorzystanie jego potencjału dla rozwoju społeczno gospodarczego. Dobrze zabezpieczone, zrewaloryzowane zabytki, dobrze wyeksponowane i wpisane w odpowiednio skonstruowany produkt turystyczny mogą stać się magnesem przyciągającym turystów. Podobnie jak posiadane zasoby przyrodnicze o roli, których, stanowi fakt objęcia znacznej przestrzeni strefą ochrony o randze europejskiej. Przyroda dostarcza wrażeń estetycznych i umożliwia zaspakajanie własnej ciekawości, nie należy jednak zapominać o ochronie terenów chronionych przez nadmierną presją turystów.

3.6. Wsparcie dla tworzenia infrastruktury i produktów turystycznych

Zbudowanie infrastruktury dla stworzenia oferty turystycznej obszaru przyniesie dwustronna korzyść: infrastruktura przyczyni się do zainteresowania turystów, co winno skutkować utworzeniem nowych miejsc pracy, wzrostem zamożności obszaru, ale ta sama infrastruktura służyć będzie także mieszkańcom do realizacji ich osobistych celów i pragnień.

3.7. Działania na rzecz zwiększenia zainteresowania własną tożsamością

Zachowanie lokalnych tradycji, obrzędów oraz twórczości artystów malarzy pisarzy jest jednym z ważniejszych atutów obszaru. Kulturowanie tych tradycji przez istniejące i odradzające się zespoły, kapele itp. poprzez działalność kulturalną prowadzoną przez domy kultury oraz biblioteki wiejskie jest jedną z silniejszych stron obszaru. Świadome i aktywne społeczeństwo jest warunkiem rozwoju gospodarczego i integracji społecznej. Może się ono przyczynić do wzrostu ilości podmiotów działających na rzecz kultywowania tradycji obszaru, wzrostu ilości osób zaangażowanych w kultywowanie miejscowej tradycji, wzrost ilości imprez wzmacniających tożsamości oraz wzrostu ilości wydawnictw propagujących miejscowych artystów.

3.8. Działania na rzecz rozwoju przedsiębiorczości pozarolniczej

Sprawną realizacją przedsięwzięć z zakresu rozwoju przedsiębiorczości pozarolniczej wymaga zaktywizowania społeczności lokalnej zarówno w kierunku zakładania działalności gospodarczej jak i organizacji społecznej. Obszar działania LGD PONIDZIE charakteryzuje niezbyt wysoki poziom przedsiębiorczości, niewielka ilość msp., przewaga tradycyjnego rolnictwa oraz położenie peryferyjne stanowią barierę dla rozwoju działalności gospodarczej. Dlatego ważne jest organizowanie szkoleń, kursów, pomoc w zdobywaniu funduszy UE, wzmocnienie instytucji otoczenia biznesu. Wsparcie dla zwiększenia konkurencyjności i potencjału ekonomicznego obszaru może się przyczynić do wzrostu dochodów mieszkańców obszaru, spadku stopy bezrobocia, wzrostu liczby powstałych podmiotów gospodarczych, wzrostu ilości podmiotów działających w obszarze turystyka, rekreacja, sport i wypoczynek, wzrostu ilości podmiotów gospodarczych działających w obszarze wiejskim.

4. Badanie klimatu dla przedsiębiorczości

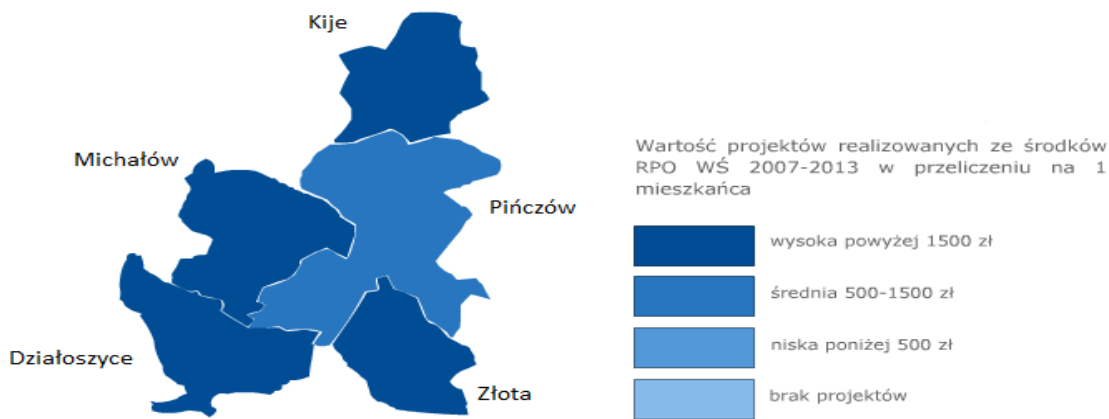
W granicach obszaru działania LGD PONIDZIE istnieją 132 zarejestrowane stowarzyszenia. W przeważającej ilości, bo aż 62 stowarzyszenia to Ochotnicze Straże Pożarne, 20 to kluby sportowe zarejestrowane jako stowarzyszenia kultury fizycznej działające przy szkołach, parafiach lub kluby jeździeckie. Pozostałe to głównie stowarzyszenia wspierające rozwój lokalnej gospodarki i kultury (np. Stowarzyszenie Rozwoju Kulturalno-Gospodarczego Powiatu Pińczowskiego, Stowarzyszenie Rozwoju Gminy Kije), turystyki (np. PTTK, Aero-klub Pińczowski) i edukacji oraz stowarzyszenia producentów rolnych. W powiatowym rejestrze stowarzyszeń zarejestrowane jest także 13 stowarzyszeń zwykłych nie zarejestrowanych w Krajowym Rejestrze Sądowym - są to głównie stowarzyszenia rozwoju wsi. Działające stowarzyszenia zajmują się głównie wspieraniem rozwoju lokalnego, kultury, gospodarki i promocją. Działają także w obszarze turystyki, zdrowia i samopomocy społecznej. W granicach obszaru działa też osiem Kół Gospodyń Wiejskich: Koło Gospodyń Wiejskich Bogucice, Koło Gospodyń Wiejskich Złota, Koło Gospodyń Wiejskich Tur Dolny, Koło Gospodyń Wiejskich Gołuchowianki, Koło Gospodyń Wiejskich Kliszów, Koło Gospodyń Wiejskich Czechów - Janów, Koło Gospodyń Wiejskich Kije, Koło Gospodyń Wiejskich Gartatowice. Obszar działania LGD PONIDZIE to również teren polowań Kół Łowieckich: Zarządu Okręgowego PZŁ Kielce, Koła Łowieckie Nr 1 NIDA w Pińczowie, Koło Łowieckie Nr 7 WENATOR w Kielcach, Koło Łowieckie im. Św. Huberta nr 2 w Pińczowie, Koła Łowieckiego SZARAK w Działoszycach, Wojskowego Koła Łowieckiego Nr 184 KRUK w Krakowie, Koła Łowieckiego Nr 3 w Jędrzejowie, Koła Łowieckiego Nr 3 GAWRON przy Nadleśnictwie Pińczów oraz połowów Kół Wędkarskich: Polskiego Związku Wędkarskiego Okręg w Kielcach, Koła PZW Pińczów, Gacki i Złota.

Jak wynika z przeprowadzonej ankietyzacji, ilość istniejących organizacji pozarządowych działających na terenie LGD PONIDZIE nie jest wystarczająca, aby prawidłowo wspierać działania pozarządowe na terenach wiejskich. Widać tutaj potrzebę powstania nowych form pozarządowych. Organizacje pozarządowe na terenach wiejskich pełnią niezwykle ważną funkcję społeczną – aktywizują lokalną ludność do wspólnego działania, kultywują tradycję i kulturę oraz są centrami rozrywki i przekazu informacji w miejscowościach.

4.1. Wspieranie przedsiębiorczości i rozwój powiatu dzięki funduszom strukturalnym

Wstąpienie Polski w struktury Unii Europejskiej otworzyło wszystkim regionom naszego kraju możliwość pozyskania dotacji i środków z wielu funduszy strukturalnych, które to niejednokrotnie przyczyniały się do rozwoju przedsiębiorczości i rozwoju gospodarczego, niekiedy nawet do wdrażeń innowacyjnych mających wielkie znaczenie nie tylko w skali regionalnej.

Rysunek 5. Wartość projektów realizowanych ze środków RPO WŚ 2007-2013 w przeliczeniu na jednego mieszkańca.

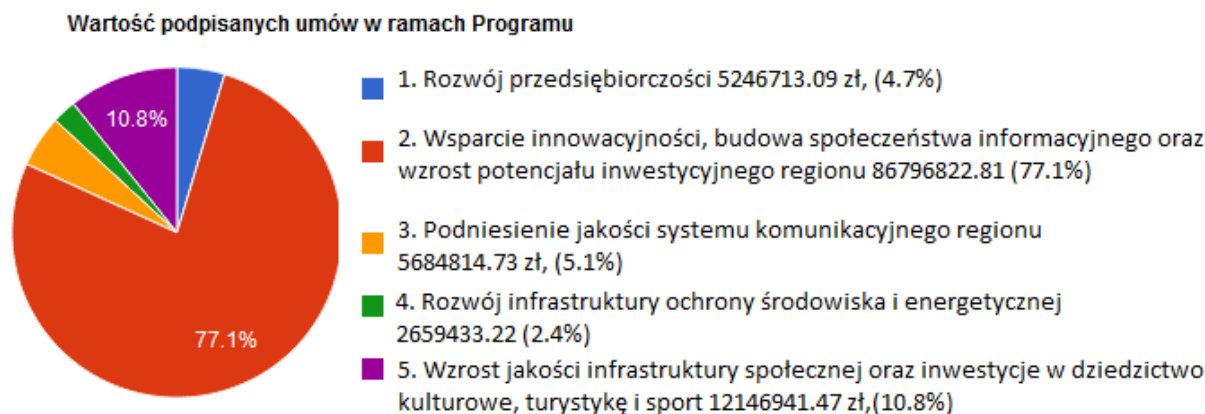
Źródło: <http://rpo-swietokrzyskie.pl>

Powyższy rysunek przedstawia wartość projektów realizowanych ze środków UE w latach 2007-2013 w przeliczeniu na jednego mieszkańca w pięciu gminach województwa Świętokrzyskiego: Kije, Michałów, Działoszyce, Złota i Pińczów. We wszystkich przedstawionych gminach wartość projektów na 1 mieszkańca jest wysoka i wynosi powyżej 1 500 zł, jedynym wyjątkiem jest gmina Pińczów, gdzie wartość ta waha się od 500 do 1 500 zł. Takie wyniki owego przeliczenia oczywiście wynikają nie tylko z ilości i wartości projektów realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego, ale także przez liczbę ludności w danej gminie. Nadmienając do tego gmina Pińczów charakteryzuje się największą liczbą ludności (21 744) w powiecie (41 126), zaś pozostałe gminy mają znacznie mniejszą liczbę ludności: Kije (4 509), Michałów (4 801), Złota (4 737) i Działoszyce (5 335).

W latach 2007-2013 zrealizowano w powiecie pińczowskim 40 projektów w ramach osi priorytetowych Regionalnego Programu Operacyjnego. Łączna suma projektów to kwota

równa 134 173 800,27 zł., przy czym wartość dofinansowania z UE wyniosła 74 564 960,40 zł, zaś wartość dofinansowania z UE na jedną osobę wyniósł 1 821,10 zł. W powiecie pińczowskim najwięcej projektów RPO (21) zrealizowała Gmina Pińczów. Łączna wartość projektów wyniosła 57 809 394,90 zł, zaś wartość dofinansowania z UE na osobę wyniosła 1 305,52 zł.

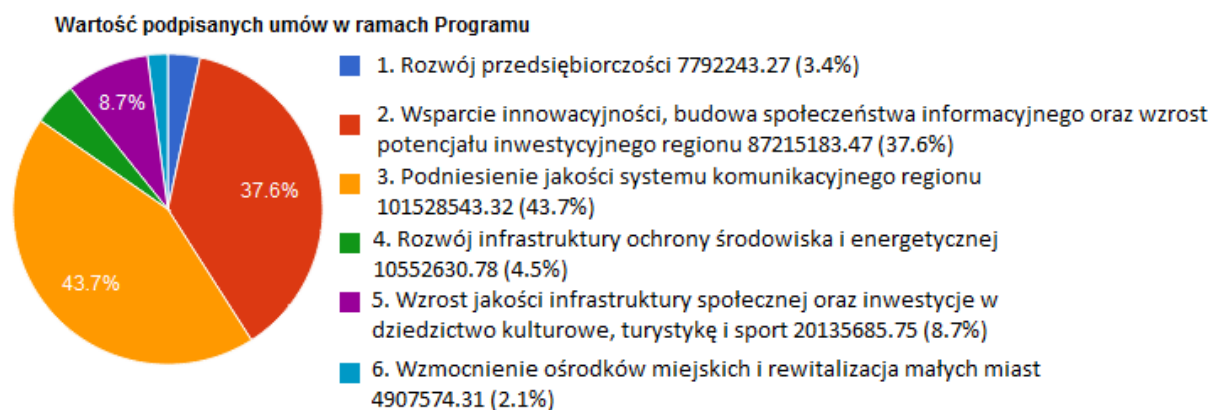
Rysunek 6. Wartość podpisanych umów w ramach Programu w Gminie Pińczów.

Źródło: <http://rpo-swietokrzyskie.pl>

W latach 2007-2013 najwięcej funduszy w ramach RPO WŚ w Gminie Pińczów dotyczyło wsparcia przedsiębiorczości, w wymiarze innowacyjności i wzrostu potencjału inwestycyjnego regionu.

Rysunek 7. Wartość podpisanych umów w ramach Programu w powiecie pińczowskim.

Źródło: <http://rpo-swietokrzyskie.pl>

W powiecie pińczowskim najwięcej funduszy przeznaczono na podniesienie jakości systemu komunikacyjnego w regionie (43,7%) a także na działania mające na celu wsparcie

innowacyjności, potencjału inwestycyjnego regionu (43,7%) a także na rozwój przedsiębiorczości w regionie (3,4%). Beneficjentami środków unijnych był zarówno Zarząd Dróg Wojewódzkich, Jednostki Samorządu Terytorialnego jak i prywatni przedsiębiorcy. Środki przeznaczano na wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw (np. pomoc w zakupie innowacyjnych urządzeń lub technologii) i poprawę warunków rozwoju gospodarczego powiatu i gmin.

Kolejnym ważnym czynnikiem wspierającym rozwój i wizerunek przedsiębiorczości jest aktywizacja dzieci i młodzieży w gimnazjach i szkołach średnich. Przykładem takiego działania jest udział szkół powiatu pińczowskiego w przedsięwzięciu o nazwie Szkoła Przedsiębiorczości – Certyfikaty Jakości. Organizatorem tego działania z zakresu aktywizacji szkół w sferze przedsiębiorczości i działania oraz współpracy z lokalnym rynkiem pracy byli Fundacja Młodzieżowej Przedsiębiorczości przy współpracy Ministerstwa Edukacji Narodowej oraz kilku partnerów między innymi CODN w Warszawie, Komisji Nadzoru Finansowego.

Uzyskane certyfikaty są dla szkół bardzo ważnym i prestiżowym wyróżnieniem. Nadaje się je na trzy lata. Potwierdzają one ponadstandardowe działania aktywizujące młodzież do podejmowania i konstruowania programów z zakresu szeroko rozumianej edukacji ekonomicznej, wdrażania do przedsiębiorczości, zarządzania finansami. Nawiązywania współpracy z partnerami działającymi na lokalnym rynku pracy, przygotowania tu szczególnie uczniów szkół ponadgimnazjalnych do wkraczania do aktywnego życia zawodowego. Ponieważ program ten jest realizowany w wymiarze ogólnopolskim i oceniany przez specjalistów wysokiej klasy, nominacje do Certyfikatu są rzeczywistym potwierdzeniem bardzo dobrej jakości kształcenia, fachowej i mobilnej kadry nauczycielskiej i powiązania działań edukacyjnych w szkołach z wymogami praktycznego poruszania się młodych ludzi w specyfice lokalnego środowiska przedsiębiorczości i biznesu. Jest także ważnym elementem przygotowania uczniów do samodzielności, odpowiedzialności, działania zespołowego, umiejętności zachowania się, publicznej prezentacji na szerokim forum ponad szkolnym swojej pracy i pomysłów.

Kolejnym przykładem sprawnej współpracy podmiotów samorządowych z przedsiębiorstwami jest udzielenie pomocy dla osób chcących założyć własną firmę. Pomoc i udzielanie informacji odbywa się w Punkcie Konsultacyjnym Krajowego Systemu Usług w Starostwie Powiatowym w Pińczowie.

Regionalny Punkt Konsultacyjny działający przy Staropolskiej Izbie Przemysłowo Handlowej w Kielcach zaprasza do korzystania z bezpłatnych usług informacyjnych. Usługi świadczone w ramach Punktu Konsultacyjnego są bezpłatne, udzielane w ramach poddziałania 2.2.1 Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, usługi te są finansowane ze środków pochodzących z Unii Europejskiej i budżetu państwa.

Punkt Konsultacyjny świadczy usługi informacyjne w formie: indywidualnych spotkań, telefonicznej, elektronicznej, dyżurów (Jędrzejów oraz Pińczów). W ramach usługi informacyjnej doradcy wyjaśniają: jakie są aspekty formalno-prawne zakładania, prowadzenia i zawieszania/zamykania działalności gospodarczej, jak krok po kroku założyć własną firmę, skąd i w jaki sposób pozyskać środki na założenie lub rozwój przedsiębiorstwa. Ponadto Punkt Konsultacyjny pomaga w: zdiagnozowaniu problemów w prowadzeniu firmy, pokonania tych problemów poprzez wybór specjalistycznego usługodawcy, weryfikacji umowy na realizację usługi specjalistycznej. Wszystkie podejmowane działania, szkolenia i doradztwo jest w pełni bezpłatne.

Odnosnie wspierania przedsiębiorczości w powiecie pińczowskim na uwagę zasługuje również działalność Powiatowego Urzędu Pracy w Pińczowie, który realizuje projekt o nazwie „Stawiam na firmę”.

Projekt realizowany przez Powiatowy Urząd Pracy w Pińczowie przy finansowym wsparciu z Unii Europejskiej. W ramach projektu można otrzymać dotację na uruchomienie działalności gospodarczej. Wsparcie do 20 tys. złotych skierowane jest do osób do 25 roku życia, zamieszkujących na terenie powiatu pińczowskiego, pozostających w ewidencji bezrobotnych co najmniej 12 miesięcy w ciągu dwóch ostatnich lat. Projekt realizowany jest w ramach Programu Operacyjnego kapitał Ludzki, Działanie 6.2. "Wsparcie oraz promocja przedsiębiorczości i samozatrudnienia".

Bardzo ważną formą aktywizacji gospodarczej społeczeństwa są Targi Pracy i Edukacji Pińczów 2012. W 2012 roku w Powiatowym Ośrodku Kultury, Edukacji, Turystyki i Sportu w Pińczowie już po raz trzeci odbyły się tego rodzaju targi. Głównym organizatorem Targów był Punkt Pośrednictwa Pracy OHP w Pińczowie. Współorganizatorem Targów było Starostwo Powiatowe. Przedsięwzięcie zorganizowano w ramach projektu „OHP jako realizator usług rynku pracy” współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego. Targi odwiedziło około 500 osób. Odwiedzający zostali

zaproszeni do zwiedzania 27 stoisk wystawienniczych. Osoby poszukujące pracy mogły otrzymać oferty pracy krótkoterminowej i stałej, w kraju i za granicą oraz porady z zakresu doradztwa zawodowego. Dla osób poszukujących pracy, lokalne Targi były doskonałą okazją do bezpośredniego kontaktu z pracodawcami oraz instytucjami szkoleniowo – edukacyjnymi.

Przedsiębiorcy i inne instytucje gospodarcze mogą również uzyskać wszelką pomoc dzięki organizacjom pożytku publicznego działającym na terenie powiatu pińczowskiego, których jest zarejestrowanych aż 132.

W odniesieniu do skali działań województwa w sprawie podwyższenia poziomu rozwoju przedsiębiorczości należy wskazać działalność Kieleckiego Parku Technologicznego (KPT), instytucji takich jak Inkubator Technologiczny i Centrum Technologiczne. KPT stworzył konkretne rozwiązania dopasowane dla różnych przedsiębiorstw i etapów ich działania, m.in.: wynajem powierzchni, inkubacja, doradztwo/szkolenia, Specjalna Strefa Ekonomiczna, centrum konferencyjne, usługi teleinformatyczne.

Ważnym czynnikiem pobudzającym przedsiębiorczość w regionie jest także organizowanie w województwie świętokrzyskim Targów w Kielcach. Targi Kielce są organizatorem konferencji, seminariów i koncertów. Od sierpnia 2010 roku w najnowocześniejszym w Polsce pawilonie wystawienniczym o powierzchni 5 355 m kw., możliwa jest organizacja kongresów i eventów dla 4 500 osób. W grudniu 2010 roku rozpoczęła się budowa Centrum Kongresowego na ponad 1 000 osób. Nowy obiekt zostanie oddany do użytku w połowie 2013 roku. Wtedy powstanie również parking wielopoziomowy na 480 samochodów.

Na terenie województwa świętokrzyskiego, w Kielcach i Łagowie od stycznia 2012 roku można korzystać z usług Inkubatora Trzeciego Sektora w ramach projektu "Trasa 78 - ze śląskiego w świętokrzyskie". Inkubatory mają za zadanie wspierać działania i rozwój organizacji pozarządowych poprzez świadczenie usług doradczych, szkoleniowych, animacyjnych oraz coaching dla organizacji pozarządowych z całego województwa świętokrzyskiego. Dodatkowo dla najaktywniejszych organizacji dostępna jest pula rozwojowa w wysokości 3 000 zł. Zasięg działania projektu obejmuje powiaty: starachowicki, ostrowiecki, opatowski, sandomierski, pińczowski, buski i kazimierski.

5. Aktywizacja gospodarcza obszaru działania LGD PONIDZIE

Obszar działania LGD PONIDZIE wykazuje następujące charakterystyczne cechy i elementy:

- obszar posiada długą historię rozwoju życia społecznego, gospodarczego oraz administracyjnego,
- podstawę lokalnej gospodarki stanowi rolnictwo, zatrudniając znaczącą liczbę osób,
- zmienia się charakter upraw polowych, zwiększa się areał gruntowych upraw warzyw oraz ziół, rozwija się prężnie rolnictwo ekologiczne,
- peryferyjne położenie w stosunku do dużych ośrodków miejskich (ok. 80-100 km) i głównych szlaków komunikacyjnych powoduje odpływ mobilnych i wykształconych mieszkańców a także niewielki rozwój pozarolniczego rynku pracy,
- duży potencjał przyrodniczy,
- walory przyrodniczo-krajobrazowe objęte ochroną prawną, parki krajobrazowe.

Potencjał rozwojowy powiatu stanowią posiadane walory przyrodnicze, geograficzne i kulturowe, które odpowiednio wykorzystane mogą przynieść profity lokalnej społeczności. Zawierają się w nich m.in.: usytuowanie w bliskości Aglomeracji Krakowskiej i Śląskiej, co sprzyja rozwojowi turystyki, obecność Pińczowa, Jędrzejowa i Buska-Zdroju, która zwiększa atrakcyjność powiatu, ciekawe ukształtowanie terenu, bogactwo roślinności, nieskażona przemysłem przyroda, Stadnina Koni w Michałowie, obiekty zabytkowe.

Pobudzanie aktywności społecznej jest bardzo ważne dla osiągnięcia rozwoju. Tworzenie warunków dla przedsiębiorczości obejmuje m. in. zapewnienie dostępu do wyczerpujących informacji na temat możliwości pozyskania środków finansowych na rozwój lub tworzenie przedsiębiorstw.

Kierunkami umożliwiającymi aktywizację gospodarczą obszaru LGD PONIDZIE i sprzyjającymi rozwojowi regionu mogą być:

- współdziałanie mieszkańców, organizacji pozarządowych, przedsiębiorców, rolników i samorządu lokalnego,
- zwiększenie konkurencyjności i atrakcyjności turystycznej regionu,
- wysoka jakość i dostępność usług publicznych.

Wśród działań sprzyjających współdziałaniu mieszkańców, organizacji pozarządowych, przedsiębiorców, rolników i samorządu lokalnego można wymienić:

- kreowanie nowych i wspieranie istniejących organizacji pozarządowych działających na rzecz regionu,
- powołanie Lokalnego Centrum Wspierania Przedsiębiorczości,
- prowadzenie akcji edukacji ekologicznej,
- przeciwdziałanie patologiom społecznym,
- wypromowanie lokalnej marki, będącej znakiem charakterystycznym regionu,
- wspieranie organizacji społecznej na rzecz turystycznego zagospodarowania zabytkowych obiektów,
- wspieranie doradztwa dla rolników,
- wspieranie samoorganizacji rolników i ich działalności w ramach spółdzielni lub grupy producentów rolnych,
- uwypuklenie walorów krajobrazowych i turystycznych,
- kultywowanie kultury i tradycji.

Jednym z problemów jest niski poziom aktywności społecznej. Większość mieszkańców nie jest świadomych korzyści wynikających z tworzenia stowarzyszeń i możliwości działania takich organizacji, co być może hamuje inicjatywy. Wiele osób być może posiada przeświadczenie o niezastąpionej roli urzędów w kreowaniu rozwoju całej wspólnoty. Choć jako instytucje publiczne posiadają duże możliwości, to nie są w stanie odpowiedzieć na wszystkie potrzeby lokalnych społeczności. Brak jest liderów społeczności, którzy charyzmą i posiadaną wiedzą wpłynęliby na poziom zaangażowania mieszkańców we wspólne działania. Brak aktywności skutkuje stagnacją i niskim stopniem integracji społecznej. Tworzy również bariery w wykorzystaniu funduszy unijnych. Unia Europejska promuje wszelkie przejawy oddolnych działań podejmowanych przez członków społeczności lokalnych, nagradzając je poprzez przyznawanie grantów, dofinansowanie projektów przez nie opracowanych. Obecnie duże możliwości finansowania różnego typu inicjatyw społecznych, lokalnych wydarzeń kulturalnych, imprez integracyjnych czy szkoleń dla mieszkańców obszarów wiejskich stwarzają lokalne grupy działania powstałe właśnie w celu wspomaganie rozwoju obszarów wiejskich. Skupienie wysiłków trzech sektorów: publicznego, społecznego i gospodarczego zwiększa szanse rozwojowe gmin.

Jednym z problemów w obszarze rolnictwa jest niewykorzystanie jego potencjału oraz posiadanych zasobów naturalnych. Np. gmina Michałów znana jest z produkcji pietruszki i mięty, jednak duże rozdrobnienie gospodarstw nie pozwala na rozwinięcie działalności i co za tym idzie,

zwiększenie dochodów. Barięą w rozwoju rolnictwa jest m.in. niechęć do współpracy poszczególnych producentów żywności. Brak porozumienia w kwestii tworzenia grup producenckich czy spółdzielni ma swoje konsekwencje w postaci stagnacji rolnictwa. Istotnym problemem jest brak dostępu do nowoczesnych technologii informacyjnych, takich jak Internet, co uniemożliwia skuteczne poszukiwanie rynków zbytu dla wytworzonych produktów. Bardzo duże ograniczenie w rozwoju rolnictwa stanowi również duże rozdrobnienie gospodarstw, które hamuje postęp technologiczny. Szansą jest pójście w kierunku tworzenia niewielkich gospodarstw zajmujących się jedynie uprawą ekologiczną, produkcją żywności wysokiej jakości, bez dodatku środków chemicznych. Konieczne wydaje się umożliwienie zdobycia informacji na temat udoskonaleń w produkcji rolnej, które zapewniłby np. skuteczny system doradztwa.

Dużym problemem na obszarach wiejskich jest bezrobocie ukryte, polegające na przeroście zatrudnienia w gospodarstwie rolnym w stosunku do produkcji. Członkowie takiego gospodarstwa, z różnych przyczyn niezarejestrowani w urzędach pracy, niekiedy wykonują drobne prace na czarno lub wyjeżdżają na kilka miesięcy za granicę. To zapewnia im utrzymanie się, jest jednak korzystne jedynie w krótkiej perspektywie, powodując przy tym różnego rodzaju patologie (m.in. alkoholizm). Zapewnienie takim osobom możliwości nabycia nowych umiejętności, które pozwolą im zdobyć pracę, jest więc bardzo ważne.

Szansą na rozwój wsi jest jednak nie tylko rolnictwo, ale także różnicowanie swojej działalności przez osoby prowadzące gospodarstwo rolne. Może polegać ono m.in. na rękodzielnicztwie, drobnym przetwórstwie płodów rolnych czy na agroturystyce.

Wśród działań sprzyjających zwiększeniu konkurencyjności i atrakcyjności turystycznej regionu można wymienić:

- inwentaryzację miejsc, obiektów i ludzi ważnych dla rozwoju turystyki,
- kreowanie wizerunku i budowanie marki Ponidziańska Dolina Mięty i Koni – w przypadku gminy Michałów,
- organizacja co najmniej raz na kwartał spotkania informacyjnego z doradcą dla osób i podmiotów zainteresowanych założeniem i/lub rozwojem działalności turystycznej,
- powstanie systemu promocji i informacji turystycznej gminy,
- przystosowanie rzeki Mierzawy do spływu kajakiem lub pontonem,
- poprawa wizerunku gmin powiatu,
- turystyczne zagospodarowanie terenów zabytkowych,
- wsparcie rolników w zakładaniu i rozwoju gospodarstw agroturystycznych,

- wspieranie inicjatyw na rzecz rękodzielnictwa i wytwórstwa elementów sztuki regionalnej,
- promocja regionu,
- wykorzystanie Stadniny Koni Michałów jako unikatowego produktu turystycznego – przygotowanie oferty turystycznej,
- wyznaczenie Szlaku Rowerowego i Pieszego w pobliżu atrakcji turystycznych na terenie powiatu (np. w oparciu o charakterystyczne miejsca poszczególnych gmin) oraz umożliwiającego dojazd do ciekawych miejsc.

Powiat pińczowski ma korzystne położenie geograficzne. Liczba gospodarstw agroturystycznych na obszarze LGD PONIDZIE wynosi 18 - występują one w bardzo atrakcyjnych turystycznie miejscach. Na tak atrakcyjne turystycznie miejsce jakim jest LGD PONIDZIE, liczba 18 gospodarstw, jest liczbą bardzo małą. Obszar ten posiada sprzyjające dla agroturystyki warunki. Doskonale nadaje się do odbywania pieszych i rowerowych wycieczek, uprawiania jazdy konnej, sportów wodnych, wędkowania, grzybobrania. Obszar LGD PONIDZIE można zaliczyć do obszarów o dużych predyspozycjach do rozwoju agroturystyki. Wykorzystanie potencjału rozwojowego, jak wskazuje doświadczenie, wciąż jest niewielkie, wymaga wsparcie oraz nakładów na promocję. Agroturystyka na tym obszarze stać się może kluczową dziedziną gospodarki jeśli chodzi o dodatkowe źródło dochodu w rolnictwie. Nie chodzi tutaj tylko o korzyści finansowe wynikające z noclegów, ale również z usług dodatkowych tj. catering, usługi turystyczne, sprzedaż pamiątek, rękodzieła ludowego, organizację wypraw turystycznych po okolicy i innych.

Obszar LGD PONIDZIE zalicza się do terenów o bardzo przydatnych pod względem zagospodarowania rolniczego i leśnego warunków do rozwoju agroturystyki. Dodatkowymi argumentami świadczącymi o celowości rozwoju agroturystyki w badanym powiecie są następujące fakty:

- występowanie czystych cieków wodnych, a wzdłuż nich łąk lub torfowisk z rzadkimi gatunkami roślin,
- występowanie obszarów chronionych w tym obszarów objętych NATURA 2000,
- na większości obszarów wiejskich gleby nie są skażone metalami ciężkimi,
- produkcja żywności ekologicznej,

- bliska odległość do znanych powszechnie miejscowości turystycznych takich jak np. Busko-Zdrój, Solec-Zdrój, Sandomierz, Kurozwęki, Jędrzejów oraz do kąpielisk.

W przypadku działań sprzyjających wysokiej jakości i dostępności usług publicznych można wymienić takie, jak:

- dostosowanie stanu i sieci nawierzchni dróg gminnych do potrzeb,
- estetyczny wygląd obiektów i urządzeń użyteczności publicznej,
- łatwy dostęp do podstawowej opieki medycznej,
- odbiór segregowanych odpadów stałych od mieszkańców,
- powstanie placu zabaw i terenu rekreacyjno-sportowego w każdej miejscowości,
- umożliwienie mieszkańcom oddawania ścieków komunalnych do sieci kanalizacyjnej lub ekologicznych oczyszczalni przydomowych,
- wysoki poziom kształcenia i rozwoju uczniów w szkołach podstawowych i gimnazjach,
- zagwarantowanie wszystkim mieszkańcom dostępu do bieżącej wody,
- zapewnienie wszystkim dzieciom w wieku 3-5 lat możliwości uczęszczania do przedszkola 5 dni w tygodniu na 8 godzin,
- łatwy dostęp dla wszystkich mieszkańców (w tym osób niepełnosprawnych) do dóbr kulturalnych.

6. Rynek pracy

6.1. Rynek pracy w województwie Świętokrzyskim

Na koniec grudnia 2011 roku w Krajowym Rejestrze Urzędowym Podmiotów Gospodarki Narodowej w województwie świętokrzyskim było 105 906 podmiotów gospodarki narodowej (bez rolników indywidualnych). Liczba zarejestrowanych podmiotów była niższa o 2 809, tj. o 2,6% w porównaniu do 2010 roku. Sektor prywatny obejmował 96,9% (102 594) ogółu podmiotów, a udział osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w tym sektorze wyniósł 81,3%. Wśród zarejestrowanych podmiotów 83 411 to osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, ponadto 4 934 to spółki handlowe, w tym 570 z udziałem kapitału zagranicznego, 7 270 to spółki cywilne, 483 to spółdzielnie, 4 przedsiębiorstwa państwowe, 208 fundacji oraz 3 131 stowarzyszenia i organizacje społeczne. Podstawowym rodzajem prowadzonej działalności w województwie jest działalność z sekcji handel. Taką działalność deklaruje 33,2% ogółu podmiotów. Naprawę pojazdów samochodowych i działalność z sekcji budownictwo deklaruje 13,4% ogółu, z sekcji przetwórstwo przemysłowe – 9,2%, z sekcji transport i gospodarka magazynowa – 6,8%.

Najwięcej podmiotów prowadzi działalność na terenie miasta Kielc (26,5%), oraz w powiatach: kieleckim 13,1%, ostrowieckim 9,9%, skarżyskim 7%, starachowickim 6,6%, koneckim i sandomierskim (po 5,8%), jędrzejowskim 5,4%, buskim 5,2% , oraz staszowskim 4,8%. Najmniej jednostek odnotowano w powiecie: kazimierskim 1,6% i pińczowskim 2,3% oraz opatowskim i włoszczowskim (po 3%).¹

W województwie Świętokrzyskim liczba pracujących w 2010 roku wyniosła 458 414 osób i była wyższa o 6 701 osób (o 1,5%) w porównaniu do 2009 roku. Z ogólnej liczby pracujących większość zatrudniona była w sektorze prywatnym – 360 429 osób (78,6%), zaś w sektorze publicznym zatrudnionych było 97 985 osób (21,4%).

Najwięcej osób pracuje nadal w rolnictwie, łowiectwie, leśnictwie i rybactwie – razem 32,7%, następnie w: przemyśle – 17,8%, handlu i naprawach pojazdów samochodowych – 12,9%, edukacji – 7,1%, opiece zdrowotnej i pomocy społecznej – 5,9%, w budownictwie –

---

¹ Wojewódzki Urząd Pracy w Kielcach: „Analiza i ocena sytuacji na rynku pracy w województwie Świętokrzyskim w 2011 roku”. Kielce, 2012r.

5,8%, obowiązkowych zabezpieczeniach społecznych – 4,4%, transporcie i gospodarce magazynowej – 4,2%.

Przeciętne zatrudnienie w sektorze przedsiębiorstw w 2011 roku w kraju ukształtowało się na poziomie 5 544,1 tys. osób, tj. o 3,2 % wyższym niż w 2010 roku. Wzrost zanotowano w większości sekcji, a największy w działalności profesjonalnej, technicznej i naukowej – 9,6%, w budownictwie – 7,6%, w gastronomii oraz obsłudze rynku nieruchomości – po 7,5%. W 2011 roku przeciętne zatrudnienie w województwie Świętokrzyskim było o 1,5% wyższe niż w 2010 roku i osiągnęło poziom 116 552 osoby.

Liczba zarejestrowanych bezrobotnych na koniec grudnia 2011 roku wyniosła 83 217 osób i była wyższa o 1 076 osób – 1,3%, w porównaniu do końca grudnia 2010 roku. W 2011 roku zarejestrowano 103 265 bezrobotnych, tj. o 21 765 osób mniej (o 17,4%) niż w 2010 roku. Liczba wyrejestrowanych wyniosła 102 189 osób i w odniesieniu do 2010 roku zmniejszyła się o 24 519 osób. Z ogólnej liczby bezrobotnych 55,6% , tj. 46 231 osób mieszkało na wsi. Bezrobotni pozostający w ewidencji urzędów pracy to głównie osoby, które poprzednio pracowały, tj. 76,1% ogółu (63 310 osób). Zwiększyła się liczba bezrobotnych powyżej 50 roku życia – o 570 osób. Na koniec 2011 roku w rejestrach powiatowych urzędów pracy pozostawało 16 739 osób (tj. 20,1% ogółu) należących do tej kategorii bezrobotnych, a ich odsetek w ogólnej liczbie bezrobotnych zwiększył się o 0,4%.

6.2. Charakterystyka rynku pracy powiatu pińczowskiego

W strukturze pracujących w Świętokrzyskim zdecydowanie przeważa sektor rolniczy. W 2010 roku w 7 powiatach skupiał ponad połowę pracujących, przy czym dominującą rolę odgrywał w powiatach: kazimierskim, gdzie dawał zatrudnienie 77,8% mieszkańców powiatu, a także w opatowskim (63,5%), buskim (63,2%) i pińczowskim (59,3%).

Biorąc pod uwagę liczbę pracujących w przeliczeniu na 1 000 ludności, zdecydowanie przodowały powiaty: buski (402,1 osób wobec 365,0 w 2009 roku), kazimierski (384,3; 382,2), m. Kielce (374,4; 357,4), sandomierski (353,5; 339,7) oraz pińczowski (347,6; 361,1).

Tabela 11. Bezrobotni w powiecie pińczowskim zarejestrowani wg czasu pozostania bez pracy w 2010 roku.

Ogółem	Według czasu pozostania bez pracy					
	1 miesiąc i mniej	1-3 miesiące	3-6 miesięcy	6-12 miesięcy	12-24 miesięcy	powyżej 24 miesięcy
1657	170	373	318	254	254	288

Źródło: Urząd Statystyczny w Kielcach.

Najwięcej bezrobotnych w powiecie pińczowskim w 2010 roku to osoby, które pozostały bez pracy nie dłużej niż trzy miesiące i nie krócej niż jeden miesiąc. Ogólna liczba bezrobotnych w powiecie pińczowskim w 2010 roku wynosiła 1 657 osób.

Tabela 12. Bezrobotni w powiecie pińczowskim i jędrzejowskim zarejestrowani wg wieku i poziomu wykształcenia w 2010 roku.

Powiat	Ogółem	W wieku					Z ogółem – z wykształceniem				
		24 lata i mniej	25-34	35-44	45-54	55 lat i więcej	wyższym	średnim		zasadniczym (zawodowym)	gimnazjalnym, podstawowym
								zawodowym	ogólnokształcącym		
pińczowski	1657	532	507	220	248	150	261	493	237	395	271
jędrzejowski	4871	1292	1566	810	790	413	678	1364	539	1190	1100

Źródło: Urząd Statystyczny w Kielcach.

W tabeli powyżej zobrazowano dwa powiaty województwa Świętokrzyskiego, podregionu Sandomiersko-jędrzejowskiego. Oprócz powiatu pińczowskiego scharakteryzowano również powiat jędrzejowski, który w wymienionym podregionie osiągnął największą liczbę bezrobotnych w 2010 roku. Liczba bezrobotnych w tym powiecie wyniosła 4 871 osób, w powiecie pińczowskim wielkość ta była mniejsza przeszło o 3 200 osób.

W powiecie pińczowskim najczęściej osób pozostawało bez pracy w wieku do 24 roku życia (532 osoby), z wykształceniem średnim zawodowym (493 osoby). Najmniej osób bez pracy pozostało z wykształceniem średnim ogólnokształcącym (237 osób) i wyższym (261 osób).

Tabela 13. Bezrobotni zarejestrowani w Powiatowym Urzędzie Pracy w Pińczowie w 2010 roku.

Wyszczególnienie	Ogółem		Z prawem do zasiłku	W wieku produkcyjnym mobilnym (18-44 lata)	Pozostający bez pracy powyżej 12 miesięcy
		w tym kobiety			
Powiat pińczowski	1657	885	187	1259	542
Gminy miejsko-wiejskie					
Działoszyce	236	102	19	175	126
Pińczów	928	472	127	672	181
Gminy wiejskie					
Kije	176	126	21	131	92
Michałów	184	115	11	138	86
Złota	133	70	9	143	57

Źródło: Urząd Statystyczny w Kielcach.

W większości powiatów w porównaniu z 2009 roku odnotowano spadek liczby bezrobotnych. Najwyższy procentowo wystąpił w powiecie opatowskim (o 13,0%), ostrowieckim (o 7,9%) i staszowskim (o 3,8%). W pięciu powiatach odnotowano z kolei wzrost liczebności osób pozostających bez pracy, przy czym najwyższy był on w powiatach jędrzejowskim (o 5,0%), buskim (o 2,9%) oraz pińczowskim (o 2,2%).

Tabela 14. Podstawowe dane o bezrobotnych w powiecie pińczowskim zarejestrowanych w 2010 roku.

Bezrobotni zarejestrowani					Stopa bezrobocia w %	Bezrobotni nowo zarejestrowani	Bezrobotni wyrejestrowani	Oferty pracy
ogółem	z ogółem							
	kobiety	dotychczas niepracujący	zwolnieni z przyczyn dotyczących zakładu pracy	posiadający prawo do zasiłku				
1657	885	535	1	187	9,4	2190	2155	954

Źródło: Urząd Statystyczny w Kielcach.

W omawianym okresie lat 2009-2010 spadek liczby osób bezrobotnych w większym stopniu dotyczył populacji mężczyzn (o 2,4% do 40 942 osób) niż kobiet (o 1,6% do 41 199 osób). Co więcej, panie według stanu odnotowanego 31 XII 2010 roku stanowiły większość osób pozostających bez pracy (50,2%), podczas gdy przed rokiem udziały według płci były równe. Szczególnie wysoki odsetek populacji bezrobotnych kobiety stanowiły w powiatach: jędrzejowskim (56,9%), włoszczowskim (56,1%) oraz pińczowskim (53,4%).

Tabela 15. Pracujący w powiecie pińczowskim 2010 roku.

Wyszczególnienie	Ogółem		Sektor		Przemysł i budownictwo	Handel, naprawa aut, transport, gastronomia, komunikacja	Ubezpieczenia, finanse, obsługa rynku nieruchomości	Pozostałe usługi
	ogółem	w tym kobiety	publiczny	prywatny				
Powiat pińczowski	5943	2612	2756	3187	1945	1242	129	2474
Gminy miejsko-wiejskie								
Działoszyce	219	118	141	78	40	33	9	131
w tym miasto	163	93	114	49	39	8	9	106
Pińczów	4901	2083	2123	2778	1662	1104	103	1941
w tym miasto	3638	1716	1897	1741	981	807	102	1706
Gminy wiejskie								
Kije	278	84	123	155	144	27	5	93
Michałów	307	176	194	113	67	39	5	151
Złota	238	151	175	63	32	39	7	158

Źródło: Urząd Statystyczny w Kielcach.

W 2010 roku na 1 000 mieszkańców Świętokrzyskiego przypadało 117,8 osób pracujących w sektorze rolniczym (w 2009 roku – 112,3). W sześciu powiatach odnotowano w analizowanym roku wskaźniki przekraczające średnią w województwie, przy czym w czołówce uplasowały się: kazimierski (299,2), pińczowski (206,1), opatowski (200,2).

Tabela 16. Pracujący w powiecie pińczowskim wg rodzajów działalności w 2010 roku.

Ogółem	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	Przemysł i budownictwo	Handel, naprawa pojazdów, transport, gastronomia, komunikacja	Finanse i ubezpieczenia, nieruchomości	Pozostałe usługi
14234	8439	1945	1242	129	2479

Źródło: Urząd Statystyczny w Kielcach.

W sektorze produkcyjnym obejmującym przemysł i budownictwo liczba pracujących na przestrzeni roku wzrosła o 3,5% do 87 713 osób. Bardzo mały udział pracujących w tym sektorze w stosunku do pracujących ogółem w Świętokrzyskim odnotowano w powiatach: kazimierskim (0,6% wobec 0,9% w 2009 roku) oraz pińczowskim (2,2% wobec 2,1%).

Tabela 17. Zatrudnienie i wynagrodzenia* w powiecie pińczowskim w 2010 roku.

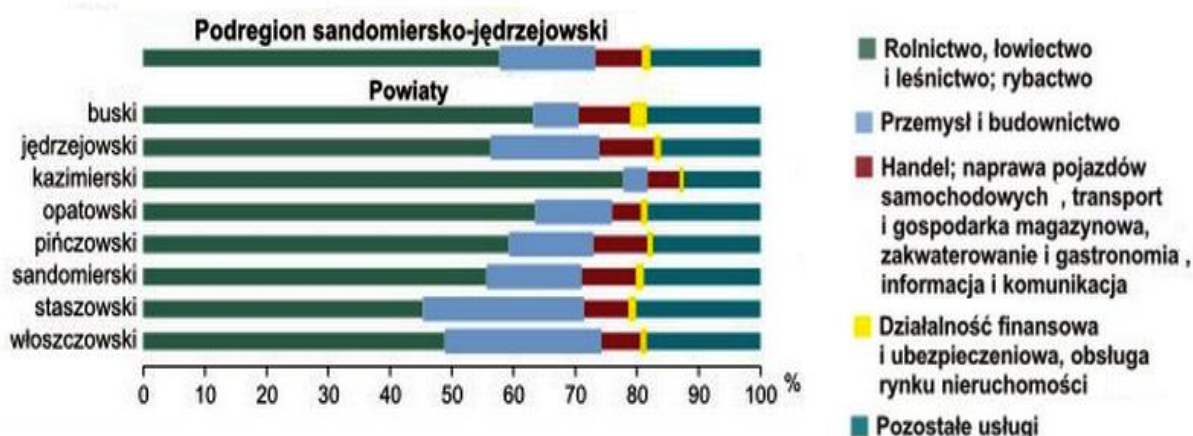
Ogółem	Sektor		Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	Przemysł i budownictwo	Handel, naprawa pojazdów, transport, gastronomia, komunikacja	Finanse, ubezpieczenia, nieruchomości	Pozostałe usługi
	publiczny	prywatny					
przeciętne zatrudnienie w osobach							
4367	2343	2024	98	1176	836	139	2119
przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w [zł]							
2895,48	3265,54	2467,09	4284,18	2667,2	2141,11	3013,07	3249,27

*- Dane dotyczą podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób oraz jednostek sfery budżetowej niezależnie od liczby pracujących; bez zatrudnionych za granicą, fundacji, stowarzyszeń i innych organizacji. Dane nie obejmują gospodarstw indywidualnych w rolnictwie.

Źródło: Urząd Statystyczny w Kielcach.

W relacji do 2009 roku przeciętne zatrudnienie zmniejszyło się w 6 powiatach. W największym stopniu zostało ono ograniczone w powiecie skarżyskim (o 20,8%). W pozostałych powiatach skala spadku wahała się pomiędzy 0,1% w m. Kielce, a 2,2% w powiecie staszowskim. Z kolei największy wzrost liczebności kadry pracowniczej odnotowano w powiatach: starachowickim (o 6,8%), sandomierskim (o 6,4%) oraz kieleckim i pińczowskim (po 4,2%).

Tabela 18. Pracujący według rodzajów działalności w 2010 roku.

Źródło: Urząd Statystyczny w Kielcach.

Tabela 19. Liczba pracujących i liczba ludności (w tym w wieku produkcyjnym) wg powiatów w województwie Świętokrzyskim w 2010 roku. Wielkości uszeregowane rosnąco zgodnie z liczbą pracujących.

l.p.	Powiat	Liczba pracujących	Ludność ogółem	Ludność w wieku produkcyjnym ogółem
1	kazimierski	13385	34828	21716
2	pińczowski	14234	40945	25264
3	włoszczowski	15527	46462	28760
4	skarżyski	16143	77876	49885
5	opatowski	17377	55114	34578
6	konecki	19782	82679	52060
7	staszowski	24678	73125	46218
8	starachowicki	26652	92982	58151
9	ostrowiecki	26763	114025	73082
10	jędrzejowski	26894	88357	55454
11	sandomierski	28332	80147	50079
12	buski	29317	72917	45114
13	kielecki	46178	202753	130637
14	województwo (ogółem)	381574	1266014	804676

Źródło: Urząd Statystyczny w Kielcach.

W tabeli powyżej wyszczególniono liczbę pracujących według wszystkich powiatów województwa Świętokrzyskiego w stosunku do liczby ludności, w tym liczby ludności w

wieku produkcyjnym. Podane wartości zostały uszeregowane w sposób rosnący zgodnie z liczbą pracujących. Powiat pińczowski zajmuje drugie miejsce pod względem liczby pracujących – 14 234 osób. Mniej osób pracujących jest tylko w powiecie kazimierskim. Mała liczba pracujących w powiecie pińczowskim w stosunku do innych powiatów wynika w głównej mierze z małej liczby ludności i małej liczby ludności w wieku produkcyjnym. W powiecie pińczowskim liczba ta wynosiła w 2010 roku odpowiednio 40 945 i 25 264 osób, przy porównaniu do powiatu o największej liczbie ludności (nie licząc powiatu kieleckiego) gdzie wartości wynosiły odpowiednio 114 025 i 73 082 osób w wieku produkcyjnym.

Łagodzenie skutków bezrobocia stanowić powinno jeden z ważniejszych celów strategicznych dla powiatu. Wymaga to przemyślanych i skoordynowanych działań władz samorządowych, administracji państwowej, organizacji i instytucji pozarządowych. Przebudowy wymaga system kształcenia i doksztalcania dorosłych. Istnieje potrzeba stworzenia szerokiego frontu prac interwencyjnych, a także umożliwiania absolwentom szkół średnich i wyższych odbywania stażów pracy umożliwiających im aktywne poruszanie się na rynku pracy.

Struktura ludności wywiera silny wpływ na przebieg procesów społeczno-gospodarczych. Zależy od niej zarówno stopień aktywności zawodowej oraz rozmiary potrzeb w zakresie infrastruktury społecznej. Dokonujące się zmiany demograficzne, radykalne zmniejszenie się ludności w wieku przedprodukcyjnym – odpływ młodzieży wykształconej, zaowocuje w przyszłości niekorzystną strukturą wiekową ludności i może decydować o tempie rozwoju społeczno-gospodarczego poszczególnych gmin, miast oraz całego powiatu. Decydować on będzie również w przyszłości o tempie rozwoju gospodarczego oraz ilości nowo otwieranych podmiotów gospodarczych. W przyszłości może zaowocować również niedoborami wykształconej kadry managerskiej w firmach oraz kadry urzędniczej w lokalnych instytucjach. Stan taki jest bardzo niekorzystny z punktu widzenia pogłębiającego się zacofania gospodarczego w stosunku do innych regionów. Dlatego też tak ważna jest działalność w celu wyrównywania szans rozwojowych między wsią a aglomeracjami miejskimi, tak by zminimalizować odpływ młodych ludzi z terenów wiejskich.

7. Infrastruktura

Infrastruktura techniczna jest ważna z punktu widzenia rozwoju obszaru gospodarczego. Obejmuje ona przede wszystkim elementy takie jak: infrastrukturę komunikacyjno-transportową, gospodarkę wodno-ściekową, gospodarkę odpadami, gospodarkę energetyczną, sieć gazową i telekomunikację.

7.1. Infrastruktura komunikacyjno-transportowa

Główną sieć powiązań komunikacyjnych stanowią drogi wojewódzkie (55,5 km) oraz powiatowe (334 km) uzupełnione drogami gminnymi (245 km). Jedynie przez teren gminy Kije przebiega ok. 12 km odcinek drogi krajowej 78.

Komunikację kolejową tworzą:

- szerokotorowa, reaktywizowana linia hutniczo - siarkowa LHS, przeznaczona do przewozów towarowych,
- normalnotorowa kolej Kielce – Włoszczowice (gmina Kije) – Busko Zdrój oraz Włoszczowice – Połaniec,
- wąskotorowa kolej turystyczna Jędrzejów – Pińczów.

7.2. Gospodarka wodno-ściekowa

Na terenie powiatu pińczowskiego brak jest zintegrowanego systemu wodociągowo-kanalizacyjnego. Rozdzielcza sieć wodociągowa licząca ponad 350 km przy jednoczesnym funkcjonowaniu ok. 7 300 połączeń prowadzących do budynków mieszkalnych obejmuje 73,7 % obszaru. Obszar charakteryzuje się niskim zużyciem wody na potrzeby gospodarstw domowych oraz przemysłu.

Znacznie wolniej rozwiązany jest problem gospodarki ściekowej. Na 100 km wodociągów przypada ok. 23,6 km sieci kanalizacyjnej, co stanowi duże zagrożenie dla czystości wód. Ścieki bytowo-gospodarcze odprowadzane są do oczyszczalni w Pińczowie, Działoszycach, Kijach, Chrobrzu i Złotej.

7.3. Gospodarka odpadami

Podstawowym sposobem unieszkodliwiania odpadów jest ich składowanie. Na terenie powiatu pińczowskiego, będącego obszarem działania LGD PONIDZIE funkcjonują składowiska:

- odpadów komunalnych, związanych z działalnością człowieka w Skrzypiowie, obsługujące rejon gmin Michałów, Pińczów, Złota. Rejon gminy Działoszyce obsługuje składowisko Sielec Biskupi powiat kazimierski. Rejon gminy Kije obsługuje składowisko Przededworze powiat kielecki.
- odpadów przemysłowych, będących wynikiem procesów technologicznych: składowisko „Skowronno” należące do zakładów przetwórstwa owocowo-warzywnego oraz składowisko szlamów „Gacki” należące do zakładów gipsowych w Gackach.

Około 20,5 % łącznej ilości odpadów przemysłowych stanowią odpady pochodzące z rolnictwa oraz przetwórstwa żywności (wytłoki, odpady przetwórstwa produktów roślinnych), pozostałe 6,8% to odpady z produkcji spoiw mineralnych (gipsów), odpady pobudowlane i inne.

7.4. Gospodarka energetyczna

Obszar działania LGD PONIDZIE zasilany jest z elektrowni Połaniec (województwo Świętokrzyskie), poprzez linie elektroenergetyczne o napięciu znamionowym 110 kV (Kazimierza Wielka – Pińczów – Kije, Busko – Pińczów, Chrabków – Szarbków), stacje elektroenergetyczne 110/15 kV w Pińczowie (2), Kijach, i Szarbkowie oraz linie energetyczne niskiego napięcia od stacji rozdzielczych do odbiorców indywidualnych. Znaczna część linii niskiego napięcia pochodzi z okresu elektryfikacji. Eksploatacją obiektów i sieci energetycznych zajmują się zakłady energetyczne w Busku i Miechowie.

7.5. Sieć gazowa

Obszar nie posiada zbiorczej sieci gazowej, każda z gmin obszaru posiada własny program gazyfikacji. Najbardziej zaawansowana jest realizacja sieci gazowej na terenie gminy Pińczów. W oparciu o zrealizowane odcinki Busko-Zdrój – Leszcze oraz Busko-Zdrój – Stawiany, prowadzona jest obecnie „gazyfikacja” miasta Pińczów.

7.6. Telekomunikacja

Wszystkie gminy są włączone do automatycznej sieci telekomunikacyjnej województwa. Obsługę w zakresie telefonii przewodowej powiatu prowadzi Zakład Telekomunikacyjny w Kielcach – Rejon Telekomunikacyjny w Busku Zdroju. Transmisje odbywają się za pomocą magistrali linii światłowodowych dających dogodne warunki do włączenia nowych abonentów. W ostatnich latach prężnie rozwija się telefonia bezprzewodowa różnych operatorów posiadająca stacje przekąźnikowe w Pińczowie, Mozgawie, Stawianach, Gackach, Dziekanowicach.

7.7. Znaczenie infrastruktury technicznej

Działalność transportowa polegająca na przewozie osób i towarów może odbywać się w skali masowej tylko w warunkach istnienia urządzeń infrastrukturalnych w postaci sieci dróg, linii kolejowych, dworców, ramp załadowniczych, przystanków itp., które swoim zasięgiem i znaczeniem mogą aktywnie oddziaływać na procesy rozwojowe terenu.

Powiat pińczowski położony jest daleko od ważnych szlaków zarówno kolejowych jak i drogowych. Przez powiat przebiegają wprawdzie trzy linie kolejowe, jednak nie mają one większego znaczenia. Jedna przebiega obrzeżami powiatu, druga jest linią tranzytową bez przystanków, trzecia natomiast może być najwyżej atrakcją turystyczną. Biorąc pod uwagę, że współcześnie kolej traci na znaczeniu zarówno w przewozie osób jak i ładunków masowych, nie odbija się to w sposób znaczący na gospodarce powiatu. Przewozy są skutecznie organizowane przez transport samochodowy, bardziej elastyczny przestrzennie i konkurencyjny w rachunku kosztów. W tej sytuacji w warunkach powiatu pińczowskiego głównym źródłem transportu zarówno ludzi jak i towarów pozostaje transport drogowy wykorzystujący istniejącą sieć dróg o różnych zresztą parametrach technicznych. Powiat pińczowski jest oddalony od głównych dróg tranzytowych (międzynarodowa droga E-7 oddalona jest o ok. 20 km). Podobna odległość dzieli Pińczów od drugiego ramienia tzw. krzyża komunikacyjnego głównych dróg (Łódź – Piotrków – Kielce – Kraśnik – Lublin). Znacznie bliższa odległość dzieli powiat pińczowski od ważnej drogi komunikacyjnej Kielce – Busko – Tarnów.

Istniejący system dróg nie jest dostosowany do obecnego gwałtownego wzrostu ilości samochodów. Zarówno w Pińczowie jak i Działoszycach węzłem drogowym są centra miasta. Stan nawierzchni drogowych można określić w około 50% jako zły. Podobnie wygląda stan

obiektów drogowych, w tym mostów. Większość dróg zarówno wojewódzkich jak i lokalnych prowadzi przez siedliska ludzkie.

Miejscowości wiejskie nie posiadają na ogół chodników zabezpieczających pieszym bezpieczne poruszanie się po drogach. Zastrzeżenie budzi oznakowanie dróg. Brak jest (szczególnie na drogach lokalnych) wiat i zadaszeń na przystankach komunikacji PKS. Nie do końca jest rozwiązany problem oświetlenia ulicznego zwłaszcza wsi, co jest jedną z przyczyn wypadków. Praktycznie wszystkie drogi na terenie powiatu nie są przygotowane do ciężkiego taboru samochodowego (TIR-ów). Sieć dróg w powiecie pińczowskim jest wystarczająca (nie wymaga budowy nowych dróg), wymaga jedynie nakładów na ich modernizację i remonty.

Woda jest jednym ze strategicznych czynników rozwoju gospodarczego i poprawy warunków egzystencji ludzi. W procesie zaopatrzenia w wodę kluczowe znaczenie posiada faza ujęcia wody, którą określają warunki hydrologiczne. Wszystkie następne fazy determinuje technika i technologia oraz nakłady kapitałowe.

Powiat pińczowski nie posiada jednolitego zintegrowanego systemu wodociągowego. Główny ciek odwadniający powiatu, rzeka Nida, na odcinku jej przepływania przez powiat pińczowski posiada tylko jeden niewielki zbiornik rekreacyjny (Pińczów). Zbiornik ten (oprócz pełnienia funkcji rekreacyjnej) jest potrzebny do utrzymania wód gruntowych, utrzymania właściwej wilgotności powietrza, szczególnie wobec postępującemu w dolinie Nidy stepowieniu terenów rolniczych.

Wzrost zużycia wody powstały w wyniku rozbudowy wodociągów na wsi wywołał wytworzenie ścieków. Ich nieuporządkowane usuwanie z domostw i obiektów gospodarczych, najczęściej w pobliżu miejsca ich wytwarzania, zagraża poważnie jakości wód, w tym szczególnie płytkich wód gruntowych, będących najczęściej źródłem zaopatrzenia dla przyzagrodowych ujęć wodnych.

Usługi komunalne posiadają charakter codzienny, powszechny, masowy i niezbędny. Mimo ich endogenicznego charakteru (nakierowanie jedynie na obsługę lokalnych społeczności), ich brak lub niedorozwój jest hamulcem funkcji egzogenicznych (przemysłowych, turystyczno-wypoczynkowych) i wywołuje patologię warunków życia ludności (brak zaopatrzenia w wodę, kłopoty z usuwaniem odpadów, zanieczyszczenia środowiska). Gminy dobrze wyposażone technicznie w urządzenia infrastruktury komunalnej oraz dysponujące rezerwą

zdolności podaży usług komunalnych mogą przynosić tzw. korzyści lokalizacyjne dla inwestorów w dziedzinie handlu, usług i osadnictwa.

Jednym z kierunków ochrony środowiska jest gospodarka odpadami. Odpadami są zużyte przedmioty lub substancje ciekłe, nieprzydatne w miejscu lub czasie w którym powstały uciążliwe dla środowiska. Niewłaściwe gromadzenie odpadów przejawia się skażeniem wody, gleby i powietrza, niszczeniem krajobrazu, wyłączeniem z użytkowania terenów leśnych i rolnych. Gromadzenie odpadów może odbywać się tylko w miejscach przeznaczonych na ten cel, a odpady grożące skażeniem, zakażeniem lub inne szczególnie szkodliwe należy unieszkodliwiać poprzez spalanie, neutralizację chemiczną, scalanie.

Powiat pińczowski nie posiada korzystnego położenia względem głównych korytarzy zasilania w energię elektryczną. Sieć rozdzielcza średniego i niskiego napięcia na obszarze Pińczowa jest w dużej mierze siecią kablową podziemną. Pewność zasilania dla miasta jest wysoka, natomiast na terenach wiejskich występują ograniczenia w rozwoju elektroenergetyki. Wynika to z niewystarczającej mocy stacji transformatorowych oraz zbyt małych przekrojów sieci średniego i niskiego napięcia na terenach wiejskich. Wszystkie miejscowości na terenie powiatu są zelektryfikowane.

Gaz jako nośnik energii wykorzystywany do celów zarówno komunalnych jak i przemysłowych jest jednym z najważniejszych paliw o charakterze ekologicznym. Z tego też względu możliwość korzystania gazu sieciowego jest jednym z ważniejszych czynników decydowania o lokalizacji inwestycji i jej charakterze, a także o walorach wczasowo-turystycznych danej miejscowości, czy całego regionu.

8. Wskazanie dobrych praktyk w zakresie wsparcia sektora gospodarczego

Powiatowy Urząd Pracy w Pińczowie

Przykładem dobrych praktyk wspierających rozwój sektora gospodarczego i przedsiębiorczości jest działalność Powiatowego Urzędu Pracy w Pińczowie, który poprzez szereg szkoleń pozwala uzyskać, uzupełnić lub udoskonalić umiejętności i kwalifikacje zawodowe, potrzebne do wykonywania pracy, w tym umiejętności poszukiwania zatrudnienia.

Starosta inicjuje, organizuje i finansuje z Funduszu Pracy szkolenia bezrobotnych oraz innych uprawnionych osób w celu podniesienia ich kwalifikacji zawodowych i innych kwalifikacji, zwiększających szanse na uzyskanie lub utrzymanie zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, w szczególności w przypadku:

- braku kwalifikacji zawodowych;
- konieczności zmiany lub uzupełnienia kwalifikacji;
- utraty zdolności do wykonywania pracy w dotychczas wykonywanym zawodzie;
- braku umiejętności aktywnego poszukiwania pracy.

Tabela 20. Przykładowe szkolenia organizowane przez PUP w Pińczowie w 2011 roku.

Lp.	Nazwa szkolenia	Ilość osób objętych szkoleniem	Forma kursu	Rok	Źródła finansowania
1	„Spawanie blach rur spoinami pachwinowymi metodą MAG”	10	Grupowa	2011	Fundusz Pracy /program specjalny/
2	„Operator koparko-ładowarki kl. III”	10	Grupowa	2011	Fundusz Pracy /program specjalny/
3	„Samodzielny księgowy”	10	Grupowa	2011	Fundusz Pracy /program specjalny/
4	„Magazynier, sprzedawca”	15	Grupowa	2011	Fundusz Pracy /program specjalny/
5	„Operator koparko-ładowarki kl. III”	1	Indywidualna	2011	Fundusz Pracy
6	„Kurs kwalifikacji wstępnej do prawa jazdy kat. C, C+E, C1, C1+E”	1	Indywidualna	2011	Fundusz Pracy
7	„Operator koparko-ładowarki kl. III”	1	Indywidualna	2011	Fundusz Pracy

Źródło: PUP w Pińczowie.

Oferta szkoleniowa w PUP w Pińczowie jest bardzo szeroka. Całkowita liczba szkoleń prowadzonych przez PUP Pińczów w roku 2011 wyniosła 15. Dotyczyły one kursów związanych z zawodami takimi jak: spawacz, operator koparko-ładowarki, księgowy, magazynier (magazynier z obsługą komputera), kierowca (uprawnienia D, D1, C, C+E, C1, C1+E), palacz kotłów centralnego ogrzewania.

Tabela 21. Przykładowe szkolenia organizowane przez PUP w Pińczowie w 2009 roku.

Nazwa i zakres szkolenia	Przewidywana liczba miejsc	Przewidywany termin realizacji szkolenia	Orientacyjny czas trwania szkolenia w godzinach	Charakterystyka osób, dla których szkolenie jest przewidziane
Pracownik magazynowy z obsługą komputera	10	II kwartał	ok. 180 godz.	Osoby bezrobotne zarejestrowane w ewidencji PUP – Pińczów – w pierwszej kolejności osoby będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy tj. art. 49 ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.
Księgowość komputerowa, kadry i płace w małej i średniej firmie	10	III kwartał	ok. 250 godz.	Wykształcenie minimum średnie w szczególności ekonomiczne; osoby związane z branżą księgową; osoby z predyspozycjami do wykonywania zawodu; osoby skierowane przez doradcę zawodowego, objęte indywidualnym procesem doradczym; osoby bezrobotne zarejestrowane w ewidencji PUP – Pińczów – w pierwszej kolejności osoby będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy tj. art. 49 ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy.

Źródło: PUP w Pińczowie.

Tabela 22. Wskaźnik efektywności i skuteczności szkoleń grupowych w 2009 roku.

Nazwa szkolenia	Liczba uczestników	Ilość osób kończących szkolenie	Ilość osób, które podjęły zatrudnienie w ciągu 3 miesięcy po ukończeniu szkolenia	Wskaźnik skuteczności	Wskaźnik efektywności
Księgowość komputerowa kadry i płace w małej i średniej firmie	10	10	0	100%	0%
Pracownik magazynowy z obsługą komputera	10	10	3	100%	30%

Źródło: PUP w Pińczowie.

W tabelach powyżej przedstawiono ważniejsze szkolenia prowadzone przez Powiatowy Urząd Pracy w Pińczowie w 2009 roku, wraz z wykazem wskaźnika skuteczności i najważniejszego – wskaźnika efektywności szkolenia. Ten ostatni swą wartość maksymalną osiągnął na poziomie 30%, biorąc pod uwagę efektywność wszystkich szkoleń realizowanych w 2009 roku. W przytoczonym przykładzie na 10 osób biorących udział w szkoleniu dotyczącym kwalifikacji magazyniera z obsługą komputera, trzy osoby podjęły zatrudnienie w okresie nie większym niż 3 miesiące po zakończeniu szkolenia. Podany wskaźnik efektywności w porównaniu do poziomu krajowego jest bardzo zadowalający. Świadczy o trafności wyboru zarówno podmiotu, jak i tematyki szkolenia w powiecie.

Powiatowy Urząd Pracy w Pińczowie prowadzi również szereg innych kursów dla bezrobotnych, m.in. poradnictwo i informacje grupowe (głównie z komunikacji interpersonalnej i rozwijania indywidualnych cech ułatwiających zdobycie zatrudnienia), a także zawiera umowy z przedsiębiorcami na prace interwencyjne, roboty publiczne i staże w przedsiębiorstwach.

Działalność Powiatowego Urzędu Pracy w Pińczowie wspiera działania z zakresu szkoleń, staży i prac interwencyjnych dla bezrobotnych jak również prowadzi kursy doszkalające i doksztalające osoby, które chcą podnieść swoje kwalifikacje, dzięki czemu mogą stać się bardziej konkurencyjne na rynku pracy. Podniesienie kwalifikacji osób jest także bardzo korzystne dla przedsiębiorców, którzy wolą zatrudniać osoby które odbyły dane szkolenia i

posiadają w związku z tym pewne umiejętności, co z reguły przekłada się konkurencyjność przedsiębiorstwa w danym regionie. Działalność PUP-u polega także na wspieraniu przedsiębiorczości poprzez pomoc udzielaną w zakresie założenia i prowadzenia własnej działalności gospodarczej podejmowanej przez osoby dotychczas pozostające na rynku bez pracy.

Starostwo Powiatowe w Pińczowie

Kolejnym przykładem dobrych praktyk polegającym na wspieraniu sektora gospodarczego są działania podejmowane przez Starostwo Powiatowe w Pińczowie w związku z modernizacją infrastruktury drogowej dróg publicznych powiatu pińczowskiego. W ramach projektu o nazwie "Przebudowa ciągu dróg powiatowych nr 15 180, 15 257, 15 798 Niegosławice – Pełczyska – Probowice – Czarnocin" wykonano przebudowę ciągu dróg powiatowych o długości 10,32 km, zmodernizowano 20 skrzyżowań, zmodernizowano 6 obiektów mostowych, zmodernizowano 12,22 km poboczy, wybudowano 19 miejsc postojowych oraz 4 zatoki autobusowe, a także wybudowano i zmodernizowano chodniki. Dzięki modernizacji wzrosło natężenie ruchu na powyższej drodze, a także zmniejszył się średni czas przejazdu między dwoma punktami sieci.

Celem projektu była przebudowa ciągu dróg powiatowych. Realizacja celu może przynieść wymierne korzyści w zakresie:

- zwiększenia atrakcyjności turystycznej tego terenu,
- ożywienia gospodarczego,
- możliwości tworzenia pozarolniczych źródeł dochodów,

Celem projektu była poprawa nawierzchni dróg w powiecie, a także wybudowanie chodników zarówno w terenie zabudowanym jak i w niektórych miejscach poza nim. Te wszystkie działania zapewne przyczyniły się do zwiększenia bezpieczeństwa podróży, transportu materiałów i ludzi, a także pieszych w powiecie.

Starostwo Powiatowe w Pińczowie uznało działania w obszarach modernizacji sieci dróg powiatowych zapewniających spójność z wojewódzkim i krajowym układem komunikacyjnym dla zwiększenia potencjału gospodarczego i spójności strukturalnej powiatu jako priorytetowe i kompetencyjne w prawach i obowiązkach powiatu.

Działalność transportowa polegająca na przewozie osób i towarów może odbywać się w skali masowej tylko w warunkach istnienia urządzeń infrastrukturalnych m.in. w postaci

sieci dróg, które swoim zasięgiem i znaczeniem mogą aktywnie oddziaływać na procesy rozwojowe terenu, dlatego też modernizacja infrastruktury drogowej jest ważna dla funkcjonowania sektora gospodarczego. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury służy wzmocnieniu konkurencyjności regionu.

Innym przykładem dobrych praktyk Starostwa Powiatowego w Pińczowie są działania podejmowane w kierunku rozwoju turystyki w ramach „Programu Rozwoju Turystyki w Powiecie Pińczowskim na lata 2007-2013”, który określa podstawowe priorytety, wskazuje kierunki działań i zadania w ramach tych działań w zakresie rozwoju turystyki w obszarze administracyjnym powiatu pińczowskiego.

Przedkładany program jest spójny ze „Strategią Rozwoju Turystyki Województwa Świętokrzyskiego” oraz zapisami dokumentów programowych poszczególnych gmin powiatu pińczowskiego. Podstawowym zamierzeniem programu jest wypracowanie strategicznej spójności działań w zakresie turystyki w obszarze administracyjnym powiatu pińczowskiego dla kształtowania pozytywnego jego wizerunku w regionie świętokrzyskim i na arenie krajowej i zagranicznej, jak również poprawa konkurencyjności jego oferty turystycznej, aktywizacja przedsiębiorczości w turystyce, zwiększenie liczby turystów odwiedzających Ziemię Pińczowską .

Stowarzyszenie „Towarzystwo Przyjaciół Ponidzia”

Celem działania Towarzystwa Przyjaciół Ponidzia jest propagowanie walorów turystycznych Ponidzia, wspieranie inicjatyw dotyczących ochrony zabytków na Ponidziu, prowadzenie działalności wydawniczej dotyczącej Ponidzia, wspieranie inicjatyw dotyczących ochrony środowiska na Ponidziu, współdziałanie z Zarządem i organizacjami działającymi na Ponidziu w celu zorganizowania odpowiedniej bazy kulturalnej na Ponidziu oraz organizowanie imprez kulturalnych.

Działalność Stowarzyszenia jest różnorodna i obejmuje organizowanie dyskusji i określanie stanowiska o istotnych sprawach dotyczących organizacji życia kulturalnego na Ponidziu, przedstawianie właściwym organom postulatów w sprawie ochrony zabytków i ochrony środowiska naturalnego na Ponidziu, informowanie właściwych organów państwowych o nieprawidłowościach w stosowaniu prawa, w sprawach będących tematem zainteresowań Towarzystwa, a dotyczących Ponidzia, organizowanie kursów, konferencji, wykładów,

organizowanie turystyki, wypoczynku, klubów i innych form życia kulturalnego, prowadzenie działalności wydawniczej oraz utrzymanie łączności z innymi organizacjami.

Działalność Towarzystwa Przyjaciół Ponidzia ma również charakter kulturalny. Przy TPP działa Klub Miłośników Kultury organizujący spotkania poetyckie. Stowarzyszenie jest inicjatorem i organizatorem Jesiennych Prezentacji Artystycznych, organizuje imprezy kulturalne dla społeczności Pińczowa.

Do ważniejszych osiągnięć Towarzystwa Przyjaciół Ponidzia należy redagowanie miesięcznika „Głos Pińczowski” – pismka o tematyce społeczno-kulturalnej, którego koszt pokrywa towarzystwo z własnych składek i okazjonalnych sponsorów. Jest to gazeta z tradycjami historycznymi, wydawana od 1924 roku. "Głos Pińczowski" przesyłany jest bezpłatnie do Biblioteki Jagiellońskiej, WSP Kielce, "Gońca Świętokrzyskiego" i prywatnych osób – pińczowian rozrzuconych po Polsce i za granicą kraju. Ponadto wśród osiągnięć Stowarzyszenia można wymienić współorganizowanie kwest dla ratowania zabytkowych nagrobków, zakupienie w Poznańskim Wydawnictwie dwóch egzemplarzy albumów – grafika K. Kielisieńskiego, które подарowano muzeum i bibliotece LO. Z inicjatywy i starań TPP uruchomiono zegar na dzwonnicy przy kościele św. Jana Apostoła i Ew. Z okazji Roku Jubileuszowego ufundowano i umieszczono obelisk na Górze Zamkowej, zinwentaryzowano zabytkowe nagrobki i pomniki na cmentarzu, ustalono kolejność ich renowacji. Systematycznie remontuje się wykorzystując fundusze z kwest na cmentarzu 1 XI każdego roku. W roku 2001 wykonano ogrodzenie i furtkę w Lapidarium, wyremontowano prawosławne Krzyże na cmentarzu. Z okazji 450-lecia powstania I Gimnazjum Humanistycznego w Polsce wydano okolicznościowy "Głos Pińczowski", kartę pocztową, stempel, a w czasie uroczystości TPP zorganizowano stoisko z wydawnictwem o Pińczowie i Ponidziu. Ostatnim etapem obchodów 400-lecia powstania Kaplicy Św. Anny było wyremontowanie i wmurowanie w jej wnętrzu tablicy pamiątkowej podczas uroczystości lipcowych z napisem Pińczów 1600-2000. Wówczas wydano również kartę i stempel okolicznościowy "Solidarni z ofiarami terroru w USA". TPP we wrześniu, po tragedii w Nowym Jorku zorganizowało miting młodzieży i społeczeństwa dla ucznia ofiar pod pomnikiem Konstytucji 3 Maja – symbolu wolności. Ponadto trwa opracowanie dokumentacji dotyczącej zaginionych i pomordowanych przez NKWD policjantów przedwojennych z Pińczowa. Są to przygotowania do ufundowania obelisku lub tablicy poświęconej pomordowanym.

Dobre praktyki sektora gospodarczego

Za przykłady dobrych praktyk sektora gospodarczego powiatu pińczowskiego można uznać wszelkie realizacje inwestycji rozwojowych i innowacyjnych w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego. Dotyczyły one głównie wsparcia przedsiębiorców. Za najważniejsze można uznać następujące:

- Wzrost konkurencyjności poprzez zakup i wdrożenie innowacyjnego Zintegrowanego Systemu Zarządzania Flotą (ZSZF). Beneficjentem projektu było przedsiębiorstwo transportowo-spedycyjne REGESTA Spółka Akcyjna w ramach działania 1.1.: Bezpośrednie wsparcie sektora mikro, małych i średnich przedsiębiorstw. Całkowita wartość projektu wynosiła 896 724,40 zł.
- Zakup kompletnej linii technologicznej do produkcji wielkogabarytowych płytek z marmurów świętokrzyskich - szansą wejścia na rynki europejskie. Beneficjentem projektu było przedsiębiorstwo "MARMUR-PŁYTKI" Łata Jacek. Projekt obowiązywał w ramach działania 1.1.: Bezpośrednie wsparcie sektora mikro, małych i średnich przedsiębiorstw. Całkowita wartość projektu wynosiła 982 627,01 zł.
- Poprawa konkurencyjności firmy NATUR-VIT poprzez dywersyfikację produkcji i zagospodarowanie odpadów poprodukcyjnych. Beneficjentem projektu było przedsiębiorstwo "NATUR-VIT" Marek Płachta. Projekt obowiązywał w ramach osi priorytetowej 1: rozwój przedsiębiorczości, działania 1.1.: Bezpośrednie wsparcie sektora mikro, małych i średnich przedsiębiorstw. Całkowita wartość projektu wynosiła 4 861 684,00 zł.

Dobre praktyki sektora publicznego

- Przebudowa i modernizacja Pińczowskiego Samorządowego Centrum Kultury w Pińczowie. Beneficjentem projektu był Urząd Gminy Pińczów. Projekt obowiązywał w ramach osi priorytetowej 5: Wzrost jakości infrastruktury społecznej oraz inwestycje w dziedzictwo kulturowe, turystykę i sport, w ramach działania 5.2.: Podniesienie jakości usług publicznych poprzez wspieranie placówek edukacyjnych, i kulturalnych. Całkowita wartość projektu wynosiła 6 289 497,20 zł.
- Kompleksowe zwodociągowanie Gminy Pińczów. Beneficjentem projektu był Urząd Gminy Pińczów. Projekt obowiązywał w ramach osi priorytetowej 4. Rozwój infrastruktury ochrony środowiska i energetycznej, w ramach działania 4.2. Rozwój syste-

mów lokalnej infrastruktury ochrony środowiska i energetycznej. Całkowita wartość projektu wynosiła 5 481 720,47 zł.

- Poprawa warunków rozwoju gospodarczego powiatu pińczowskiego poprzez przebudowę drogi powiatowej nr 0021T Chmielnik - Pińczów na odc. Szarbków - Włochy dł. 4,3 km. Beneficjentem projektu był Powiat Pińczowski. Projekt obowiązywał w ramach osi priorytetowej 3: podniesienie jakości systemu komunikacyjnego regionu, w ramach działania 3.1. Rozwój nowoczesnej infrastruktury komunikacyjnej o znaczeniu regionalnym i ponadregionalnym. Całkowita wartość projektu wynosiła 4 010 225,05 zł.
- Tratwą przez PONIDZIE - przystań w Chrobrzu. Beneficjentem projektu był Urząd Gminy Złota. Projekt obowiązywał w ramach osi priorytetowej 5: wzrost jakości infrastruktury społecznej oraz inwestycje w dziedzictwo kulturowe, turystykę i sport, w ramach działania 5.3. Inwestycje w sferę dziedzictwa kulturowego, turystyki i sportu. Całkowita wartość projektu wynosiła 1 489 201,49 zł. Opisywana inwestycja została nominowana do tytułu „Złoty Żuraw 2011” w kategorii „Obiekty użyteczności publicznej”, w konkursie który odbywa się już po raz drugi, a jego organizatorami są dziennik „Echo Dnia” oraz Targi Kielce.

Dobre praktyki sektora instytucji pożytku publicznego

- *Stowarzyszenie Turystyczno-Agroturystyczne "Ponidzie"*. Stowarzyszenie jest niezależną i dobrowolną organizacją zrzeszającą osoby fizyczne i prawne zainteresowane działalnością zawodową i społeczną w dziedzinie turystyki i agroturystyki na wsi. Celem Stowarzyszenia jest podejmowanie oraz wspieranie inicjatyw społecznych, gospodarczych, kulturowych, naukowych, ekologicznych, rekreacyjnych i innych służących rozwojowi regionu poprzez turystykę oraz pomoc członkom w organizowaniu i prowadzeniu usług turystycznych. Obecnie na obszarze Parków Krajobrazowych Ponidzia powstaje coraz więcej gospodarstw agroturystycznych, które nastawione są głównie na całoroczne przyjmowanie turystów. Dowodem na to jest powstanie Stowarzyszenia Turystyczno-Agroturystycznego PONIDZIE, które funkcjonuje na terenie powiatu pińczowskiego, woj. świętokrzyskiego i zajmuje się zrzeszaniem właścicieli gospodarstw agroturystycznych lub osób pragnących założyć takie gospodarstwo.

- *Stowarzyszenie Producentów Warzyw w Pelczyskach*. Obszar działania tej instytucji pozarządowej polega na przeciwdziałaniu bezrobociu poprzez rozwój gospodarczy, w tym rozwój przedsiębiorczości.
- *Stowarzyszenie Rozwoju Gminy Kije*. Głównym obszarem działalności organizacji jest: wspieranie wszechstronnego i zrównoważonego rozwoju społecznego, kulturalnego i gospodarczego Gminy Kije; wspieranie demokracji i budowanie społeczeństwa obywatelskiego w środowisku lokalnym; wspieranie działalności kulturalnej, w tym działań na rzecz zachowania i rozwoju lokalnej tożsamości, tradycji, obyczajów i dóbr kultury; organizowanie pomocy i opieki dla osób starszych i niepełnosprawnych; wspieranie rodzin w trudnej sytuacji; wspieranie działań społecznych i zawodowych kobiet wiejskich; wspieranie działań na rzecz infrastruktury Gminy Kije; wspieranie rozwoju gospodarczego Gminy Kije; popularyzacja rolnictwa ekologicznego; ochrona przyrody i krajobrazu, tworzenie nowych miejsc pracy; tworzenie lokalnych systemów stypendialnych; wspieranie aktywnego uczestnictwa mieszkańców wsi w UE i przeciwdziałanie negatywnym skutkom integracji europejskiej i globalizacji; promocja zdrowia i zdrowego stylu życia; działalność na rzecz upowszechnienia turystyki, sportu, rekreacji oraz aktywnego wypoczynku; wspieranie działalności wydawniczej; podejmowanie w ramach obowiązujących przepisów wszelkich przedsięwzięć związanych z rozwojem wsi.

Wszystkie zademonstrowane i opisane dobre praktyki z sektora gospodarczego, publicznego i organizacji pozarządowych scharakteryzowano pod kątem przydatności o możliwości wsparcia rozwoju lokalnego przedsiębiorstw i infrastruktury, rozwoju innowacyjnego i technologicznego przedsiębiorstw, a także wspierania inicjatyw pobudzających przedsiębiorczość regionu.

9. Propozycje planów działania oraz perspektywy gospodarcze dla obszaru LGD PONIDZIE

Najlepszymi planami działania dla obszaru LGD PONIDZIE są takie, które dałyby stabilny i długotrwały rozwój obszaru, na którym działa. Wśród perspektyw gospodarczych obszaru można wymienić wzrost innowacyjności powiatu, rozwój zasobów ludzkich, ochronę oraz racjonalne wykorzystanie zasobów przyrody i dóbr kultury, wzmocnienie potencjału instytucjonalnego powiatu, rozwój systemów infrastruktury technicznej i społecznej oraz aktywizację rolnictwa i wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich. Poniżej przedstawiono przykładowe plany i kierunki działań dla poszczególnych perspektyw gospodarczych.

9.1. Perspektywa 1 – wzrost innowacyjności powiatu

Dla wzrostu innowacyjności istotne jest tworzenie otoczenia przyjaznego dla rozwoju nowoczesnego biznesu, szczególnie sektora małych i średnich przedsiębiorstw. Odpowiednimi i właściwymi kierunkami działań mogą być:

- rozwój infrastruktury wspierającej działania inwestycyjne przedsiębiorstw;
- tworzenie korzystnych warunków dla rozwoju innowacyjnych przedsiębiorstw wykorzystujących nowoczesne technologie oraz nowoczesne metody organizacji, zarządzania i dystrybucji wyrobów i usług;
- wspieranie rozwoju instytucji otoczenia biznesu i ich współpracy z przedsiębiorstwami;
- poprawa dostępu do kapitału, szczególnie dla małych i średnich przedsiębiorstw poprzez rozwój systemu gwarancji, poręczeń, funduszy pożyczkowych;
- promocja przedsiębiorczości i postaw innowacyjnych;
- wspieranie rozwoju gospodarki opartej na wiedzy;
- kształtowanie specjalizacji regionalnej w gospodarce;
- racjonalny rozwój miast i centrów gmin powiatu.

9.2. Perspektywa 2 – rozwój zasobów ludzkich

Dla rozwoju zasobów ludzkich istotne jest doskonalenie systemu szkolnictwa z uwzględnieniem rynku pracy. Odpowiednimi i właściwymi kierunkami działań mogą być:

- zwiększenie różnorodności kierunków kształcenia, wspieranie innowacyjnych form kształcenia (np. e-edukacja);
- dostosowywanie systemów kształcenia i szkolenia do potrzeb rynku pracy;
- promowanie jakości i atrakcyjności kształcenia w zakresie przedsiębiorczości;
- inwestycje w infrastrukturę edukacyjną i szkoleniową służącą rozwojowi systemu kształcenia w zakresie technologii informatycznych i komunikacyjnych;
- wspieranie regionalnych specjalności edukacyjnych i naukowo-badawczych;
- stworzenie regionalnego systemu stypendialnego – zwiększanie dostępu do kształcenia młodzieży pochodzącej z rodzin najuboższych i obszarów wiejskich;
- rozwój potencjału kadrowego nauki i sektora badawczo-rozwojowego;
- rozwój form kształcenia ustawicznego;
- aktywna polityka rynku pracy.

9.3. Perspektywa 3 – ochrona i racjonalne wykorzystanie zasobów przyrody i dóbr kultury

Dla ochrony i racjonalnego wykorzystanie zasobów przyrody i dóbr kultury istotne jest tworzenie warunków rozwoju turystyki, sportu i rekreacji. Odpowiednimi i właściwymi kierunkami działań mogą tutaj być:

- rozwój infrastruktury turystycznej, szczególnie infrastruktury noclegowej, gastronomicznej, małej infrastruktury na szlakach pieszych i rowerowych;
- wspieranie procesów powstawania lokalnych i regionalnych produktów turystycznych;
- wykorzystanie unikalnych walorów Ponidzia dla rozwoju turystyki uzdrowiskowej;
- podnoszenie jakości usług turystycznych;
- rozwój zintegrowanego systemu promocji i informacji turystycznej powiatu;
- oznakowanie i udostępnienie atrakcji turystycznych;
- modernizacja i rozbudowa bazy sportowo-rekreacyjnej w powiecie;
- ochrona i udostępnienie dziedzictwa kulturowego;
- tworzenie warunków zrównoważonego rozwoju umożliwiających prawidłowe funkcjonowanie systemów ekologicznych.

9.4. Perspektywa 4 – wzmocnienie potencjału instytucjonalnego powiatu

Dla wzmocnienie potencjału instytucjonalnego powiatu istotne jest instytucjonalne przygotowanie powiatu do realizacji polityki rozwoju lokalnego. Odpowiednimi i właściwymi kierunkami działań mogą tutaj być:

- tworzenie i wzmocnianie wyspecjalizowanych instytucji lokalnych, agencji rozwoju lokalnego, przygotowanych do pełnienia roli instytucji wdrażających działania w ramach lokalnych i sektorowych programów operacyjnych;
- wspieranie rozwoju regionalnych firm projektowych, konsultingowych, szkoleniowych itp. specjalizujących się w świadczeniu usług specjalistycznych dla beneficjentów programów regionalnych i sektorowych z zakresu przygotowania i realizacji projektów rozwojowych;
- poprawa jakości i skuteczności współpracy administracji różnych szczebli wewnątrz regionu – tworzenie konsensusu społecznego i budowa partnerstwa dla przedsięwzięć rozwojowych;
- wzmocnienie kadr administracji lokalnej;
- zapewnienie wysokiej jakości usług publicznych;
- marketing regionalny.

9.5. Perspektywa 5 – rozwój systemów infrastruktury technicznej i społecznej

Dla rozwoju systemów infrastruktury technicznej i społecznej istotna jest rozbudowa i podnoszenie standardów infrastruktury społecznej. Odpowiednimi i właściwymi kierunkami działań mogą być:

- rozbudowa bazy dydaktycznej i socjalnej szkolnictwa;
- poprawa dostępu do infrastruktury edukacyjnej na poziomie podstawowym i średnim, zwłaszcza na terenach wiejskich;
- racjonalny rozwój i modernizacja obiektów służby zdrowia oraz wyposażenie w nowoczesną aparaturę w celu poprawy jakości i dostępności usług w zakresie profilaktyki oraz podstawowej i specjalistycznej opieki zdrowotnej;
- rozbudowa i modernizacja obiektów związanych z bezpieczeństwem publicznym;
- rozbudowa i modernizacja obiektów pomocy społecznej;

- podnoszenie standardów i stworzenie spójnego układu komunikacyjnego oraz gospodarki przestrzennej;
- rozwój komunalnej infrastruktury ochrony środowiska;
- rozwój systemów informatycznych – szerokopasmowego dostępu do Internetu oraz regionalnej zintegrowanej platformy usług elektronicznych;
- poprawa stanu infrastruktury mieszkaniowej jako czynnika warunkującego wzrost mobilności zasobów ludzkich i racjonalnego kształtowania ośrodków osadniczych.

9.6. Perspektywa 6 – aktywizacja rolnictwa i wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich

Dla aktywizacji rolnictwa i wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich istotny jest wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich umożliwiający przechodzenie ludności wiejskiej do zawodów pozarolniczych. Odpowiednimi i właściwymi kierunkami działań mogą być:

- różnicowanie działalności gospodarczej na wsi w celu zapewnienia alternatywnych w stosunku do rolnictwa źródeł dochodów;
- tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw;
- wspieranie rozwoju gospodarki komunalnej na obszarach wiejskich, tworzenie nowych miejsc pracy w podmiotach gospodarczych świadczących usługi komunalne;
- poprawa dostępności dla mieszkańców obszarów wiejskich do różnych form podnoszenia kwalifikacji zawodowych i przekwalifikowania do zawodów pozarolniczych;
- rozwój infrastruktury technicznej i społecznej umożliwiającej poprawę jakości życia na obszarach wiejskich;
- aktywizacja społeczności wiejskich – zachowanie tożsamości, dziedzictwa kulturowego i specyfiki obszarów wiejskich;
- wykorzystanie warunków przyrodniczo-krajobrazowych regionu i wspieranie zrównoważonej gospodarki obszarami leśnymi;
- wspieranie wyrobu produktów tradycyjnych i regionalnych – tworzenie marek regionalnych i ich promocja;
- rozwój i modernizacja produkcji rolnej i przetwórstwa rolno-spożywczego.

9.7. Pozyskiwanie inwestorów prywatnych

Potencjalnym przedsiębiorcom powinno się pomagać w kontaktach z inwestorami krajowymi i zagranicznymi. Pomoc w kontaktach z inwestorami może być przydatne potencjalnym przedsiębiorcom w podejmowaniu decyzji o rozpoczęciu działalności na własny rachunek. Rozwój gospodarczy regionu powinien być wzmacniany przez dofinansowanie pomysłów, które mają szansę powodzenia na rynku. Jest to niewątpliwie właściwy kierunek prowadzący do rozwoju regionu. LGD PONIDZIE powinno również pomagać potencjalnym przedsiębiorcom w kontaktach z inwestorami krajowymi i zagranicznymi. Osoby, które chcą podjąć ryzyko prowadzenia własnej działalności gospodarczej powinny mieć taką szansę, a LGD PONIDZIE ma możliwości dofinansowania takich projektów.

Proces pozyskiwania inwestorów jest złożony i wielotorowy. Rozpoczyna się on od intensywnej promocji regionu wśród potencjalnych inwestorów krajowych i zagranicznych (uczestniczenie w targach, misjach zagranicznych, konferencjach, wizytach studyjnych) Podstawą tych działań jest współpraca z instytucjami o zasięgu regionalnym, krajowym i międzynarodowym.

Przetargi i negocjacje są kolejnym etapem prowadzącym do ulokowania przedsiębiorstwa w danym regionie. Przydatną sprawą dla zwiększenia atrakcyjności regionu jest tworzenie Specjalnych Stref Ekonomicznych. Strefy wyposażone w grunty mogą zorganizować przetarg łączny, w którym sprzedawana jest jednocześnie nieruchomość oraz wydawane zezwolenie na działalność przedsiębiorstwa w Specjalnej Strefie Ekonomicznej. Spółki zarządzające, które nie są właścicielami terenów, współpracują w tym zakresie z gminami (to one najczęściej dysponują nieruchomościami). Jednostka samorządu terytorialnego ogłasza w takim przypadku przetarg na nieruchomość, a spółka zarządzająca strefą przeprowadza procedurę wydania zezwolenia.

Rozwój instytucji otoczenia biznesu w regionie stanowi ważny czynnik jego atrakcyjności inwestycyjnej. Szczególnie istotną rolę odgrywają instytucje wspierające przedsiębiorczość, rozwiązania proinwestycyjne, komercjalizację badań naukowych i innowacyjność przedsiębiorstw. Wśród instytucji okołobiznesowych w województwie (z wyłączeniem instytucji naukowo-badawczych), które mają wpływ na rozwój gospodarczy regionu znajdują się m.in. następujące podmioty: Kielecki Park Technologiczny, Świętokrzyskie Centrum Innowacji i Transferu Technologii w Kielcach, Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości w Kiel-

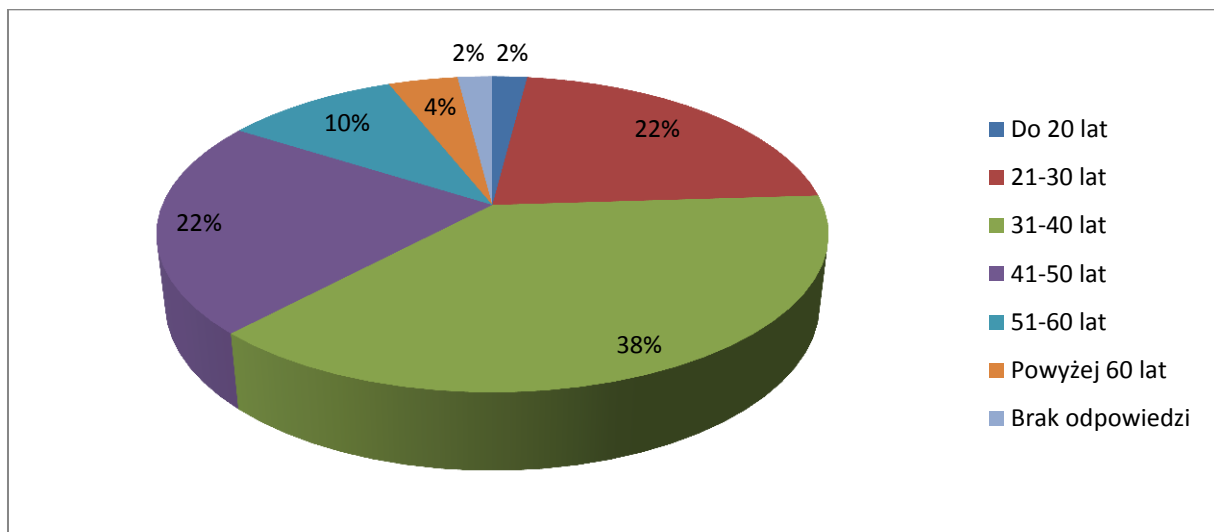
cach przy Uniwersytecie Jana Kochanowskiego, Staropolska Izba Przemysłowo-Handlowa w Kielcach, Świętokrzyska Agencja Rozwoju Regionu S. A. w Kielcach, Ośrodek Promowania i Wspierania Przedsiębiorczości Rolnej w Sandomierzu, Izba Rzemieślników i Przedsiębiorców w Kielcach, Koneckie Stowarzyszenie Wspierania Przedsiębiorczości w Końskich, Regionalna Izba Gospodarcza w Starachowicach, Starachowicki Inkubator Przedsiębiorstw Sp.z o.o., Dom Doradztwa Biznesowego MM w Kielcach, Stowarzyszenie Integracja i Rozwój w Kielcach, Fundacja Agencja Rozwoju Regionalnego w Starachowicach, Centrum Przedsiębiorczości i Aktywizacji Zawodowej w Ostrowcu Świętokrzyskim, Inkubator Przedsiębiorczości w Ostrowcu Świętokrzyskim, Regionalne Centrum Naukowo-Technologiczne w Kielcach, Bussines Centre Club Loża Świętokrzyska, Akademicki Inkubator Przedsiębiorczości Wyższej Szkoły Biznesu i Przedsiębiorczości w Ostrowcu Świętokrzyskim, Izba Gospodarcza „Grono Targowe Kielce”, Świętokrzysko- Podkarpacki Klaster Budowlany INNOWATOR, Wschodni Klaster Odlewniczy KOM-CAST, Klaster Biomasa Świętokrzyska, Klaster ogrodniczo-sadowniczy „Ekologiczna żywność”, Grono ceramiczne Końskie-Opoczno, Klaster Pomidor z Ziemi Sandomierskiej, Klaster Medycyna Polska, Klaster Turystyki i Rozwoju Regionalnego „Słońce Regionu.

10. Przedstawienie wyników badania ankietowego

10.1. Przedstawienie wyników

W ramach niniejszego opracowania przeprowadzono badanie statystyczne na próbie 50 pracowników podmiotów gospodarczych z terenu działania LGD PONIDZIE. Wśród respondentów kobiety stanowią 40% grupy badawczej, natomiast mężczyźni 60%. W przypadku wieku ankietowanych najliczniejszą grupę, tj. 38% stanowią osoby znajdujące się w przedziale wiekowym 31-40 lat. Zaraz po niej znajdują się osoby w wieku 21-30 lat oraz 41-50 lat. Każda z tych grup stanowi po 22% całej próby badawczej. Wśród respondentów najmniejszy odsetek stanowią osoby młode do 20 lat oraz osoby powyżej 60 roku życia, tj. odpowiednio 2% oraz 4%. Natomiast osoby znajdujące się w przedziale wiekowym 51-60 lat stanowią 10% respondentów. Struktura wiekowa została przedstawiona na poniższym rysunku.

Rysunek 8. Wiek.

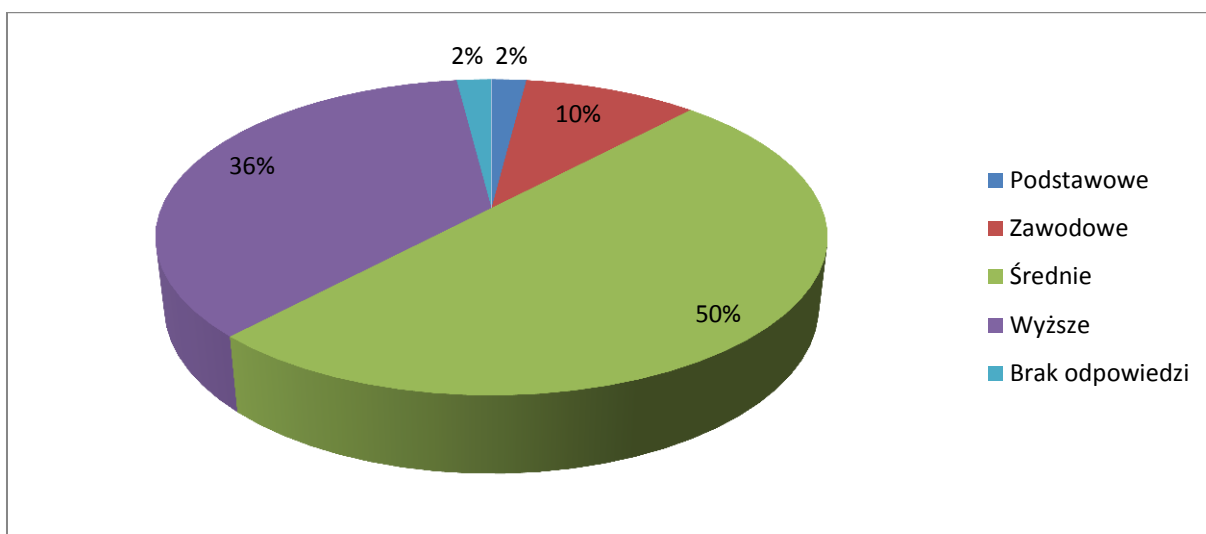

Źródło: Opracowanie własne.

Pod względem wykształcenia pracowników podmiotów gospodarczych z terenu działania LGD PONIDZIE połowa respondentów, to osoby z wykształceniem średnim. Wykształcenie wyższe posiada 36% ankietowanych, zawodowe 10% ankietowanych, natomiast podstawowe 2% ankietowanych. Strukturę wykształcenia respondentów przedstawia następujący rysunek.

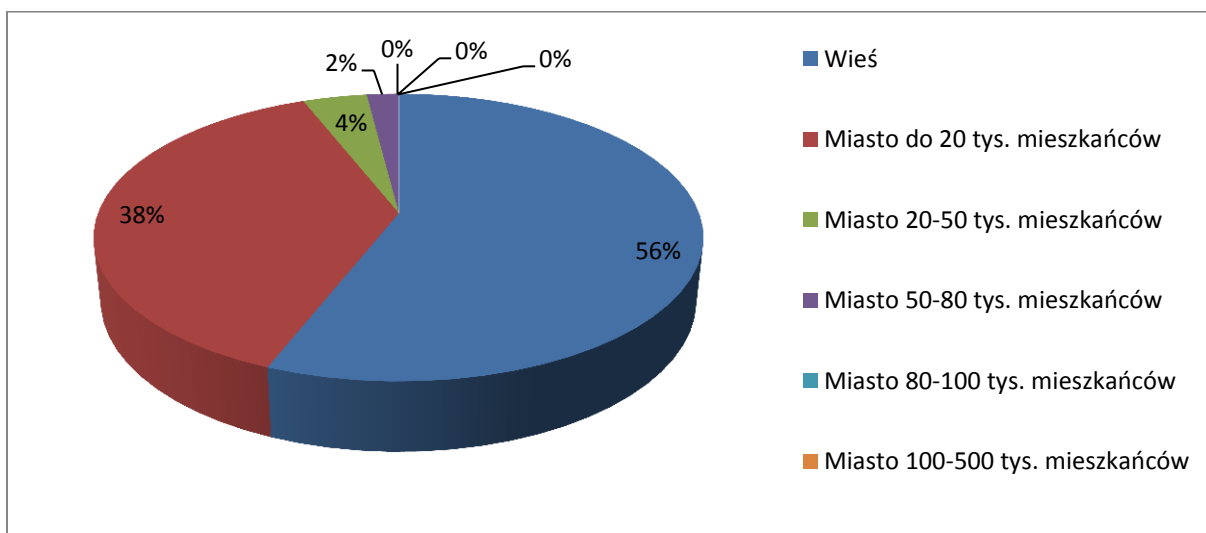
Rysunek 9. Wykształcenie.

Źródło: Opracowanie własne.

Ponad połowa ankietowanych, tj. 56%, mieszka na wsi, natomiast 38% mieszka w mieście liczącym do 20 tys. mieszkańców. Miasto liczące 20-50 tys. mieszkańców jest miejscem zamieszkania 4% respondentów, natomiast w mieście liczącym 50-80 tys. mieszkańców mieszka pozostałe 2% ankietowanych.

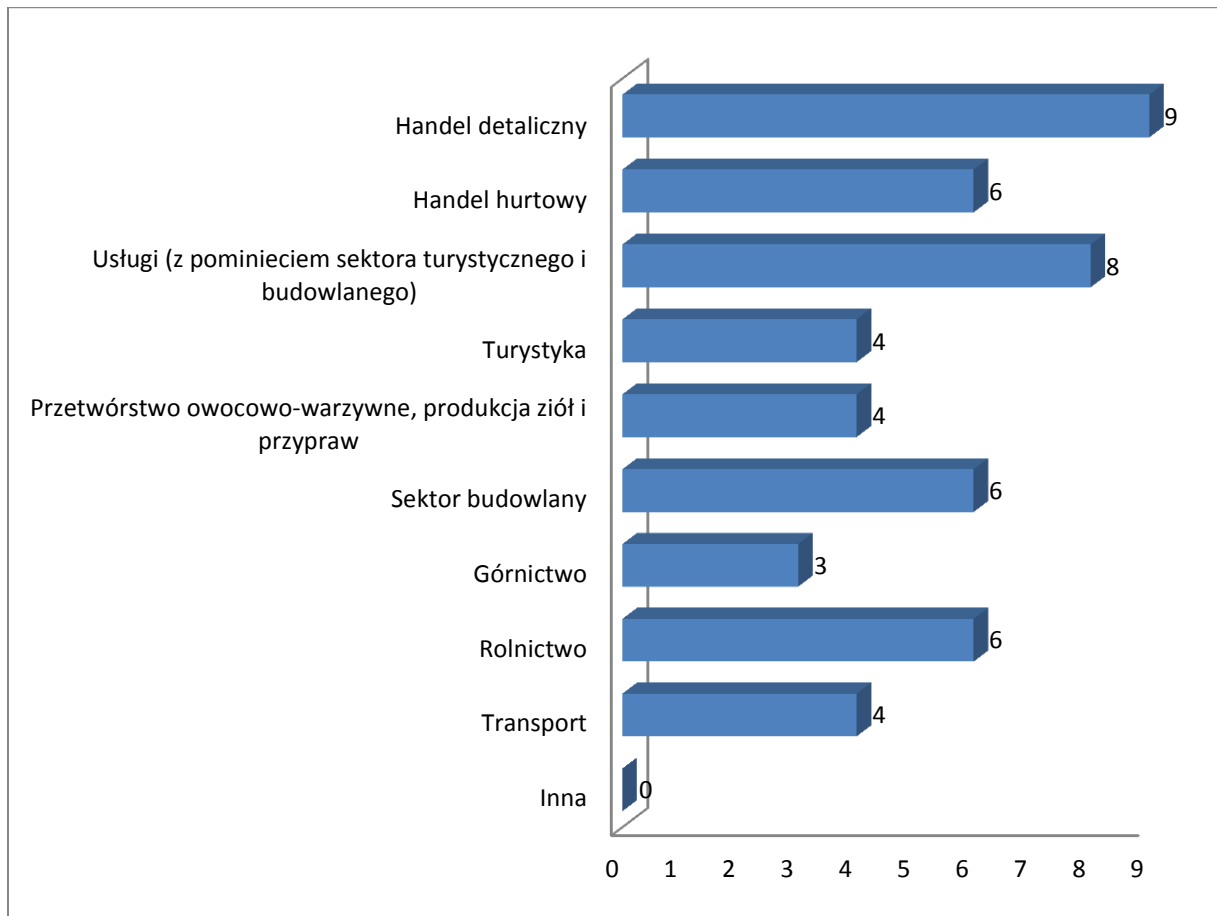
Rysunek 10. Miejsce zamieszkania.

Źródło: Opracowanie własne.

Następujący rysunek przedstawia ilość przedstawicieli podmiotów gospodarczych działających w poszczególnych sektorach, którzy wzięli udział w badaniu.

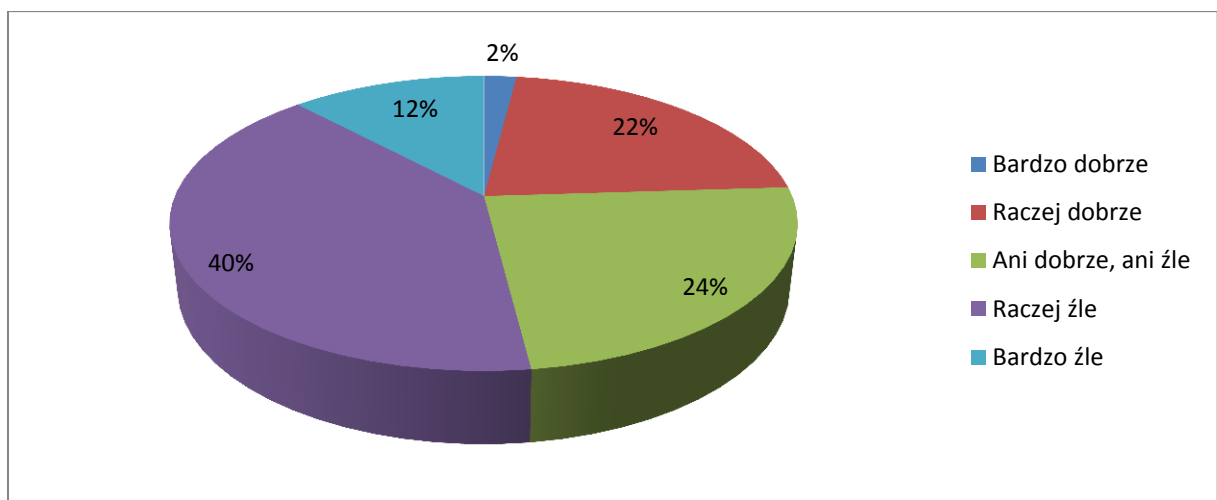
Rysunek 11. Przedstawiciele poszczególnych sektorów.

Źródło: Opracowanie własne.

Na pytanie dotyczące oceny aktualnej sytuacji gospodarczej Polski najczęściej udzielaną była odpowiedź, że sytuacja ta jest raczej zła. Tego zdania było aż 40% badanych osób.

Rysunek 12. Ocena aktualnej sytuacji gospodarczej Polski.

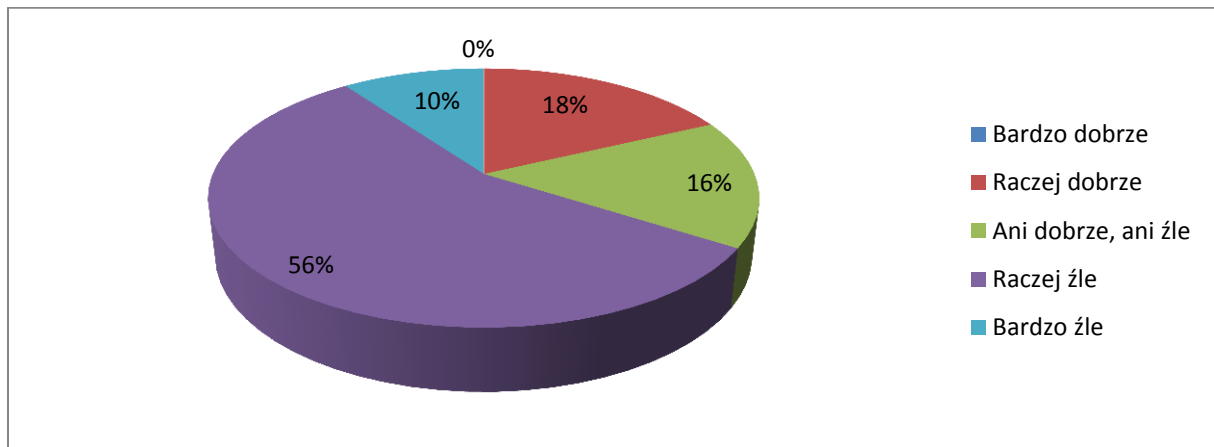

Źródło: Opracowanie własne.

Najmniejszy procent ankietowanych był zdania, że sytuacja gospodarcza Polski jest bardzo dobra. Do tej grupy należy 2% ankietowanych. Według 22% respondentów sytuacja gospodarcza Polski jest raczej dobra, natomiast 12% uważa, że sytuacja ta jest bardzo zła. Pozostały procent badanych stanowią osoby, według których sytuacja gospodarcza Polski nie jest ani dobra, ani zła.

W przypadku oceny aktualnej sytuacji gospodarczej powiatu największą grupę stanowią osoby, według których sytuacja ta jest raczej zła. Składa się na nią ponad połowa badanych osób, tj. 56%. Według 18% ankietowanych aktualna sytuacja gospodarcza powiatu jest raczej dobra, natomiast 16% uważa, że sytuacja ta nie jest ani dobra, ani zła. Pozostały procent respondentów ocenia aktualną sytuację gospodarczą bardzo źle.

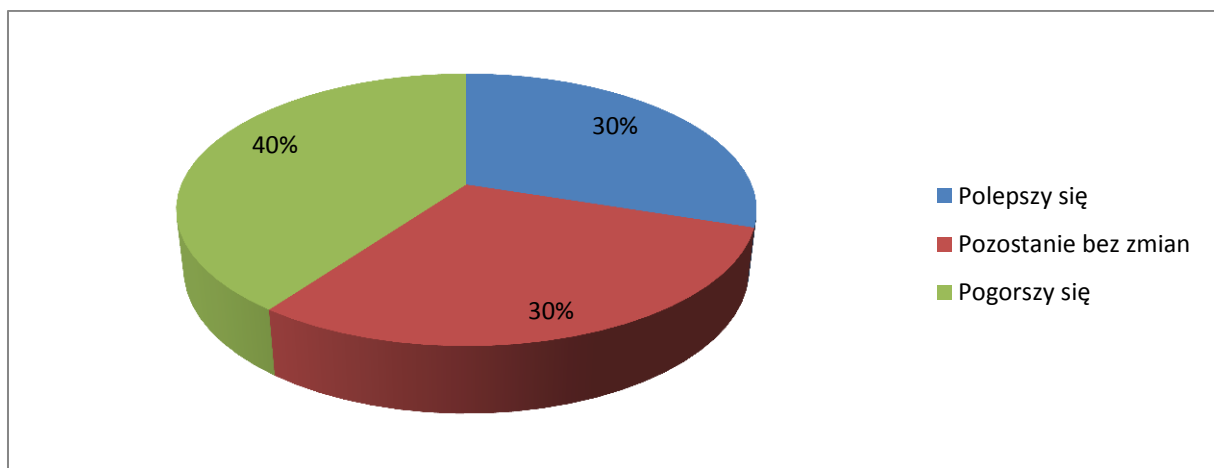
Rysunek 13. Ocena aktualnej sytuacji gospodarczej powiatu.

Źródło: Opracowanie własne.

Poniższy rysunek przedstawia ocenę przyszłej sytuacji gospodarczej Polski.

Rysunek 14. Ocena sytuacji gospodarczej Polski w przyszłości.

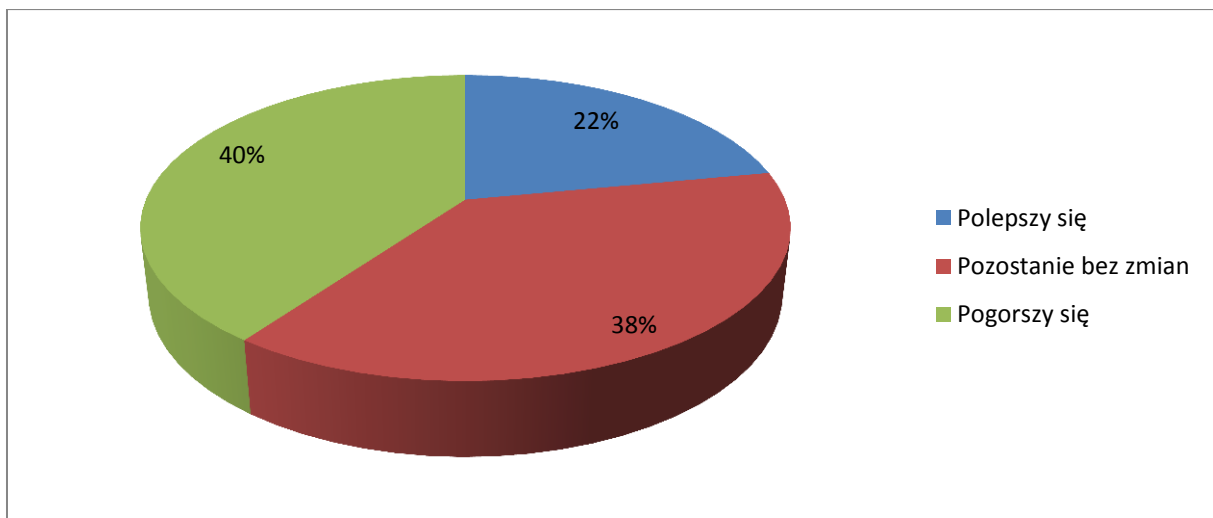

Źródło: Opracowanie własne.

W przypadku oceny sytuacji gospodarczej Polski w przyszłości 40% ankietowanych jest zdania, że sytuacja ta pogorszy się. O polepszeniu się danej sytuacji jest przekonanych 30% badanych. Również 30% ocenia, że sytuacja gospodarcza Polski pozostanie bez zmian.

W przypadku oceny sytuacji gospodarczej powiatu największą grupę stanowią osoby, które uważają, że aktualna sytuacja gospodarcza powiatu pogorszy się. Na daną grupę składa się 40% ankietowanych. O polepszeniu się tej sytuacji jest przekonanych 22% respondentów. Pozostałe 38% jest zdania, że dana sytuacja w powiecie się nie zmieni.

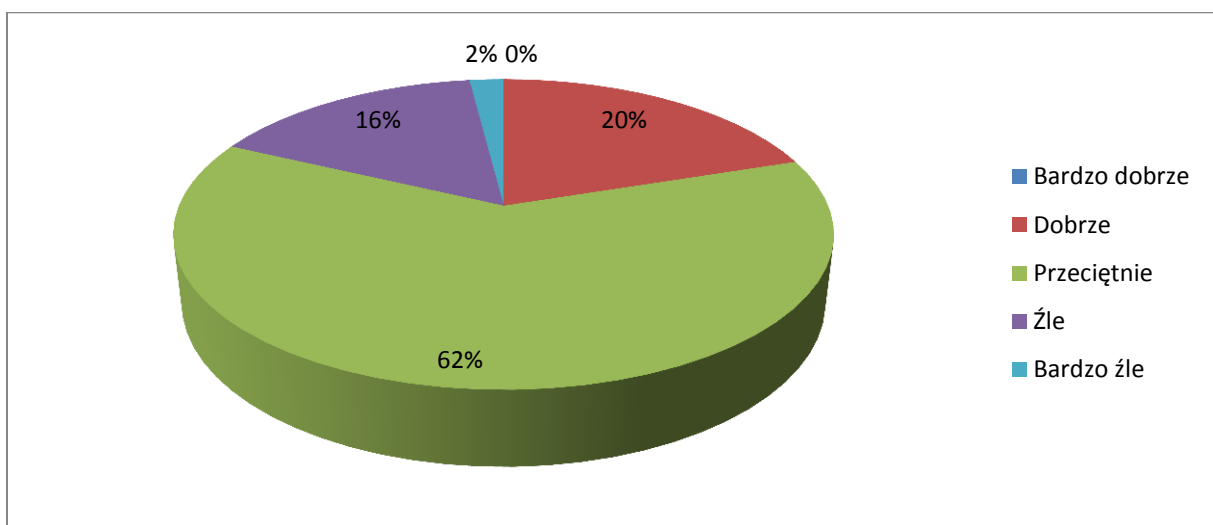
Rysunek 15. Ocena sytuacji gospodarczej powiatu w przyszłości.

Źródło: Opracowanie własne.

Następny rysunek przedstawia ocenę stanu infrastruktury technicznej powiatu.

Rysunek 16. Ocena stanu infrastruktury technicznej w powiecie.

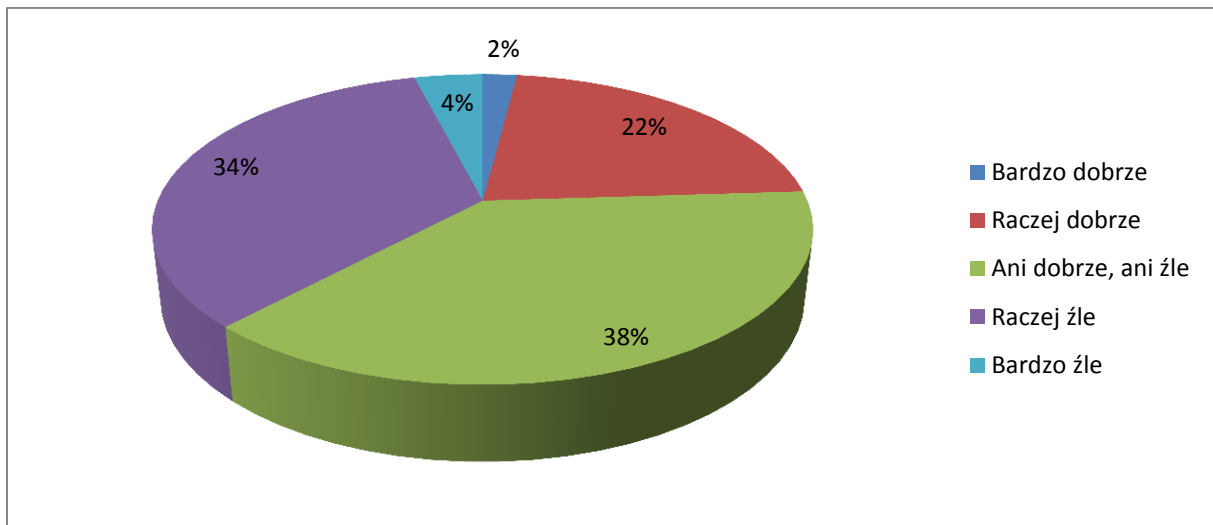

Źródło: Opracowanie własne.

Wśród osób, które wzięły udział w badaniu, 62% ocenia stan infrastruktury technicznej w powiecie na poziomie przeciętnym. Zdania pozostałych osób są podzielone. A mianowicie, według 20% badanych stan infrastruktury jest dobry, według 16% zły, natomiast pozostałe 2% ocenia stan infrastruktury technicznej jako bardzo zły.

Poniższy rysunek przedstawia sytuację oceny powiatu jako miejsca do prowadzenia działalności gospodarczej.

Rysunek 17. Ocena powiatu jako miejsca do prowadzenia działalności gospodarczej.

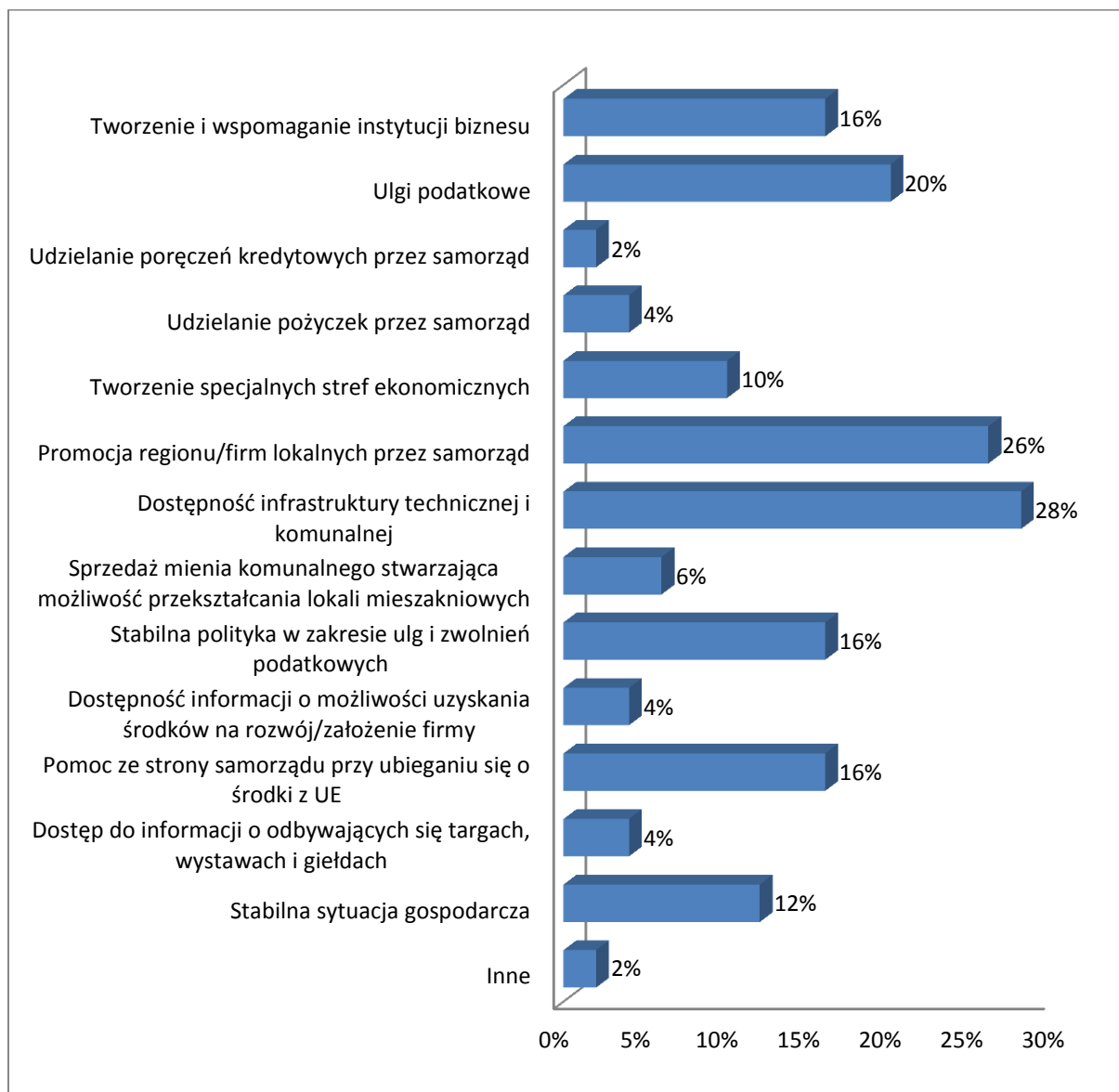
Źródło: Opracowanie własne.

Wśród ankietowanych najliczniejszą grupę, tj. 34% stanowią osoby, według których powiat nie jest raczej przyjaznym i dobrym miejscem do prowadzenia działalności gospodarczej. Natomiast przeciwnego zdania jest 22% ankietowanych, wśród których znajdują się osoby, które uważają, że powiat jest raczej dobrym miejscem do prowadzenia działalności. 4% respondentów ocenia powiat bardzo źle pod kątem prowadzenia na nim działalności gospodarczej, natomiast 2% przebadanych osób ocenia powiat pod tym względem bardzo dobrze i uważa, że jest on sprzyjający dla osób prowadzących działalność gospodarczą. Pozostały odsetek ankietowanych nie ocenia powiatu ani źle, ani dobrze – 38% uważa, że jest to raczej neutralne miejsce do prowadzenia działalności gospodarczej.

W celu rozpoznania czynników sprzyjających i utrudniających prowadzenie działalności gospodarczej na obszarze LGD PONIDZIE, respondenci zostali poproszeni o ocenę poszczególnych czynników.

Sytuacja oceny czynników sprzyjających prowadzeniu działalności gospodarczej została zobrazowana na poniższym rysunku.

Rysunek 18. Wskazanie czynników sprzyjających prowadzeniu działalności gospodarczej na terenie powiatu.

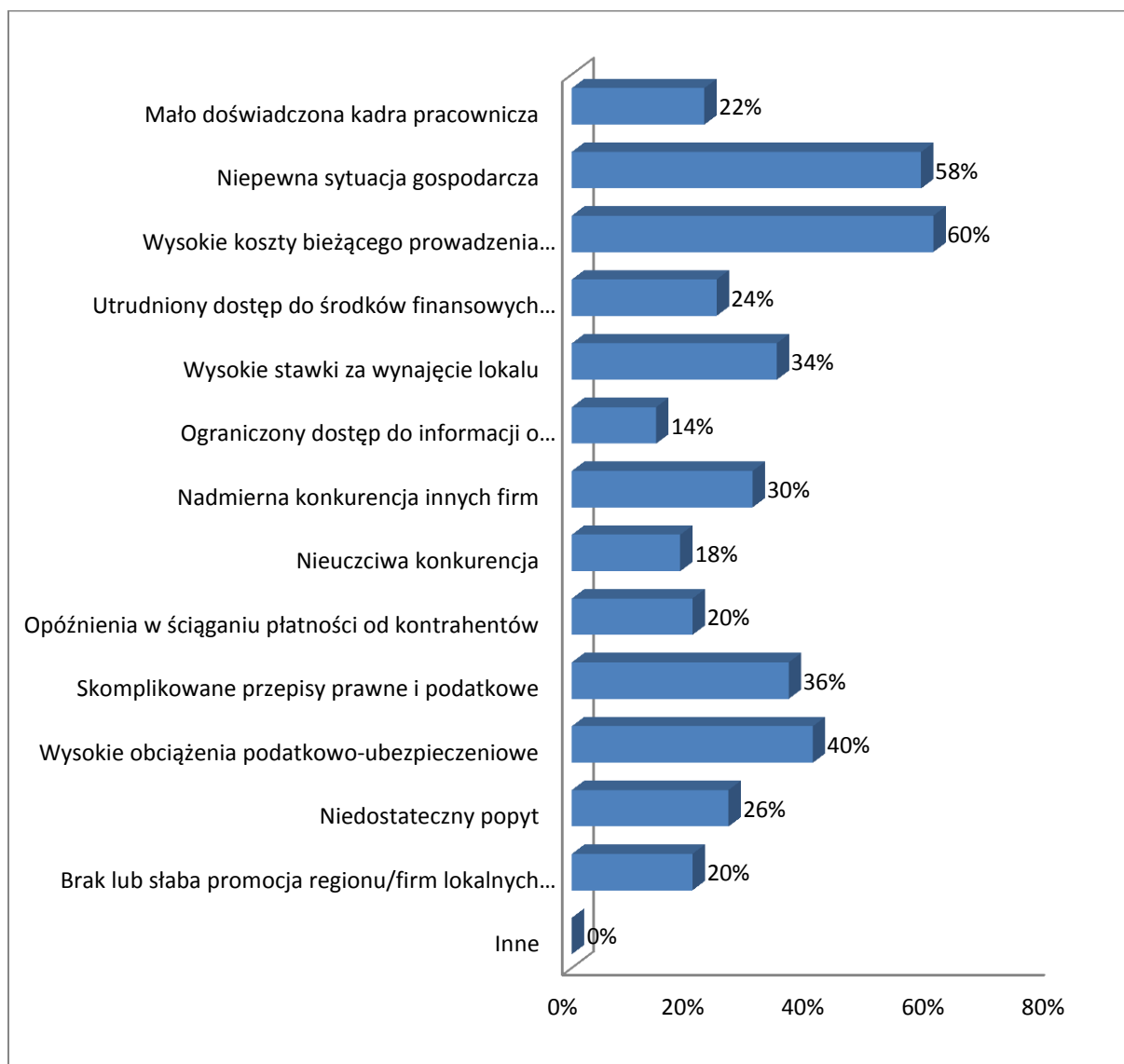
Źródło: Opracowanie własne.

Jako czynnik najbardziej sprzyjający prowadzeniu działalności gospodarczej ankietowani wskazali dostępność infrastruktury technicznej i komunalnej oraz promocję regionu/firm lokalnych przez samorząd. Zaraz po wskazywali kolejno: ulgi podatkowe, tworzenie i wspomaganie instytucji biznesu, stabilna praktyka w zakresie ulg i zwolnień, pomoc ze strony samorządu przy ubieganiu się o środki z UE, stabilna sytuacja gospodarcza oraz tworzenie specjalnych stref ekonomicznych. Do czynników sprzyjających prowadzeniu działalności gospo-

darczej w najmniejszym stopniu według ankietowanych należą: udzielanie poręczeń kredytowych i pożyczek przez samorząd, dostępność informacji o możliwości uzyskania środków na rozwój/założenie firmy, dostęp do informacji o odbywających się targach, wystawach i giełdach oraz sprzedaż mienia komunalnego stwarzająca możliwość przekształcania lokali mieszkaniowych w lokale użytkowe. Wśród innych czynników, które zostały wymieniane jako sprzyjające prowadzeniu działalności gospodarczej, ankietowani wskazywali samodzielność.

Sytuacja oceny czynników utrudniających prowadzenie działalności gospodarczej została zobrazowana na poniższym rysunku.

Rysunek 19. Wskazanie czynników utrudniających prowadzenie działalności gospodarczej na terenie powiatu.

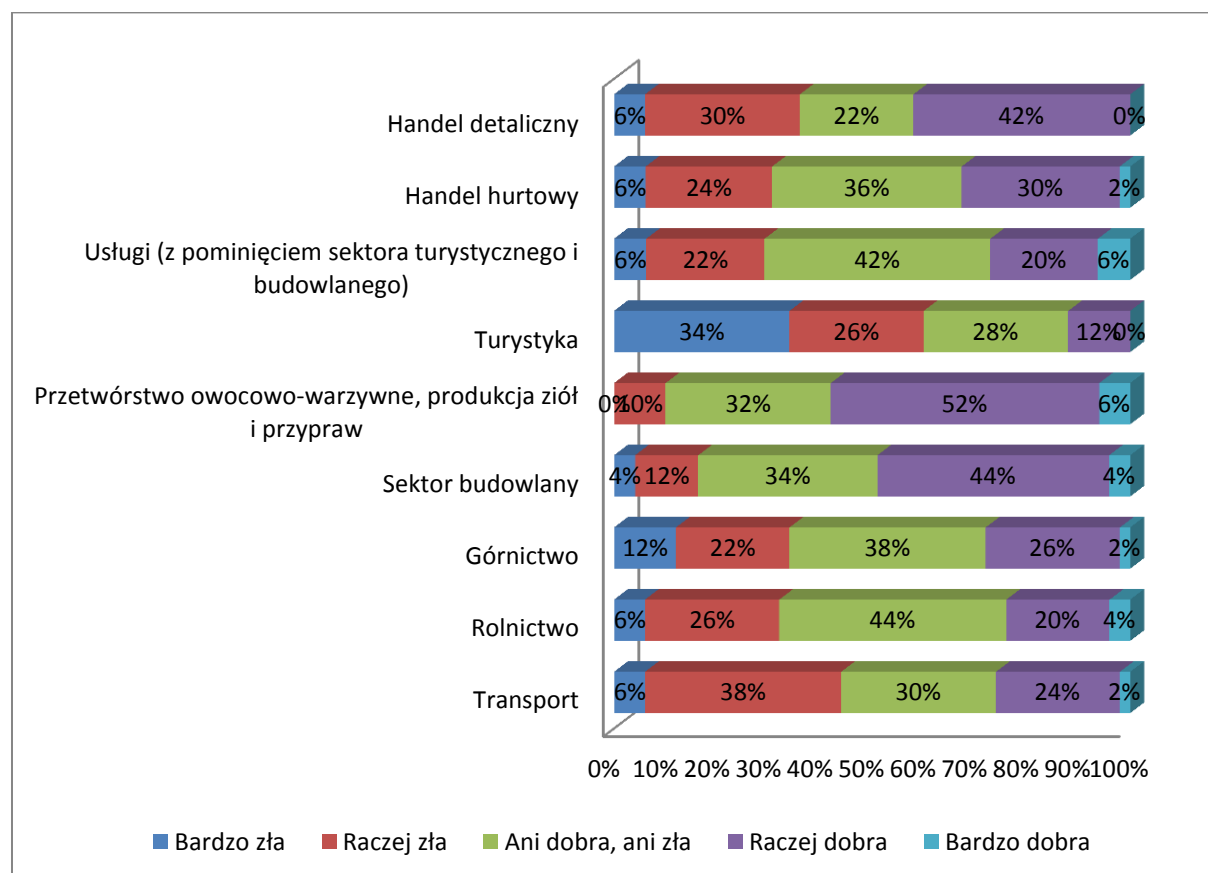

Źródło: Opracowanie własne.

Wśród czynników utrudniających prowadzenie działalności gospodarczej ankietowani najczęściej wskazywali wysokie koszty bieżącego prowadzenia działalności gospodarczej, niepewną sytuację gospodarczą, wysokie obciążenia podatkowo-ubezpieczeniowe, skomplikowane przepisy prawne i podatkowe, wysokie stawki za wynajęcie lokalu, oraz nadmierną konkurencję innych firm. Jako czynniki utrudniające prowadzenie działalności gospodarczej respondenci w mniejszym stopniu wskazywali ograniczony dostęp do informacji o możliwościach uzyskania korzystnych kredytów na rozpoczęcie działalności gospodarczej, nieuczciwą konkurencję, opóźnienia w ściąganiu płatności od kontrahentów, brak lub słabą promocję regionu/firm lokalnych przez samorząd, mało doświadczoną kadrę pracowniczą, utrudniony dostęp do środków finansowych wynikający z niskiej zdolności kredytowej, oraz niedostateczny popyt.

Na poniższym rysunku zestawiono ocenę kondycji poszczególnych sektorów gospodarki obszaru działania LGD PONIDZIE.

Rysunek 20. Ocena obecnej kondycji poszczególnych sektorów.

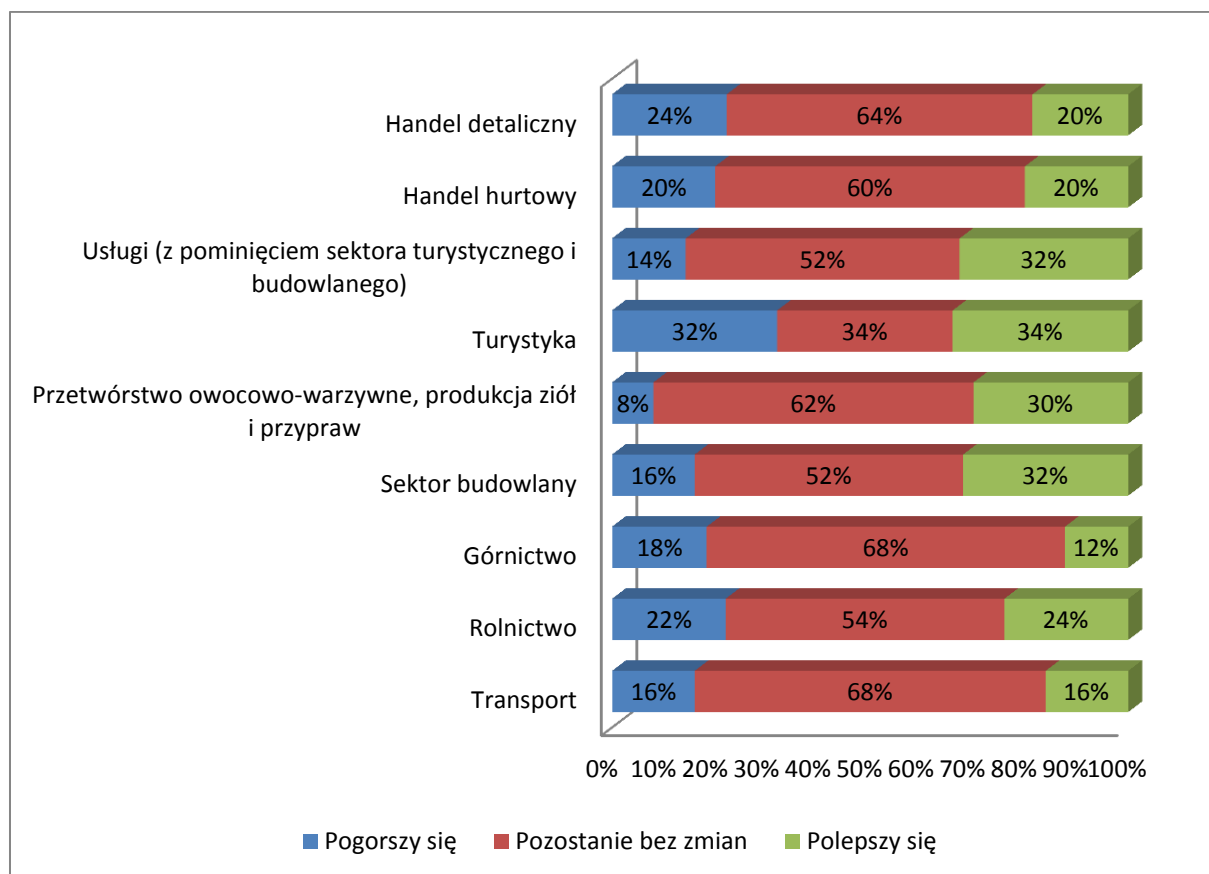
Źródło: Opracowanie własne.

Według ankietowanych w najlepszej sytuacji znajduje się sektor przetwórstwa owocowo-warzywnego, produkcji ziół i przypraw. Zaraz po nim znajduje się sektor budowlany oraz sektor handlu detalicznego. W złej sytuacji jest sektor turystyczny oraz sektor transportowy, natomiast w bardzo złej – sektor górniczy.

Na kolejnym rysunku przedstawiono zagadnienie oceny sytuacji poszczególnych sektorów w przyszłości.

Rysunek 21. Ocena sytuacji poszczególnych sektorów w przyszłości.

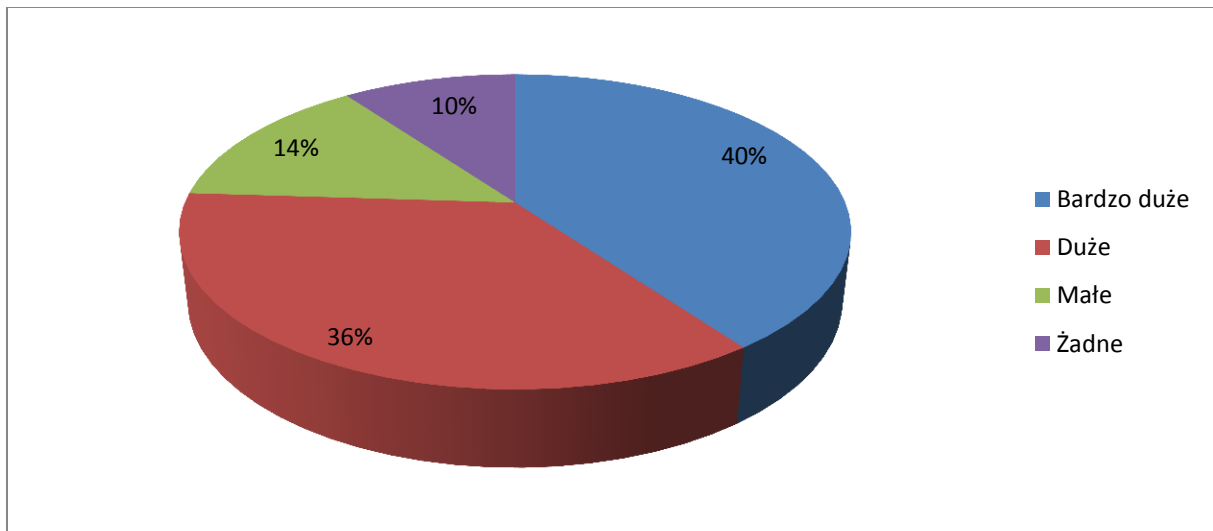

Źródło: Opracowanie własne.

Według większości ankietowanych sytuacja w każdym z poszczególnych sektorów, oprócz sektora turystycznego, nie ulegnie w najbliższej przyszłości zmianie. Tego zdania jest ponad połowa ankietowanych. Natomiast w przypadku sektora turystycznego zdania na temat jego sytuacji w przyszłości są zróżnicowane. Część osób opowiada się za jego polepszeniem, część mówi o pogorszeniu się jego sytuacji, natomiast część twierdzi, że sytuacja tego sektora nie ulegnie zmianie. Szczegółowy rozkład zdań na temat danej sytuacji przedstawia powyższy rysunek.

Poniższe dwa rysunki przedstawiają ocenę znaczenia Internetu w kontekście pracy oraz jego wykorzystanie podczas pracy. Według 76% ankietowanych Internet ma duże znaczenie, z czego 40% ankietowanych mówi o bardzo dużej roli Internetu w pracy. Dla 10% respondentów Internet nie ma w pracy żadnego znaczenia, natomiast dla pozostałych 14% Internet ma znaczenie w pracy, jednak jest ono niewielkie.

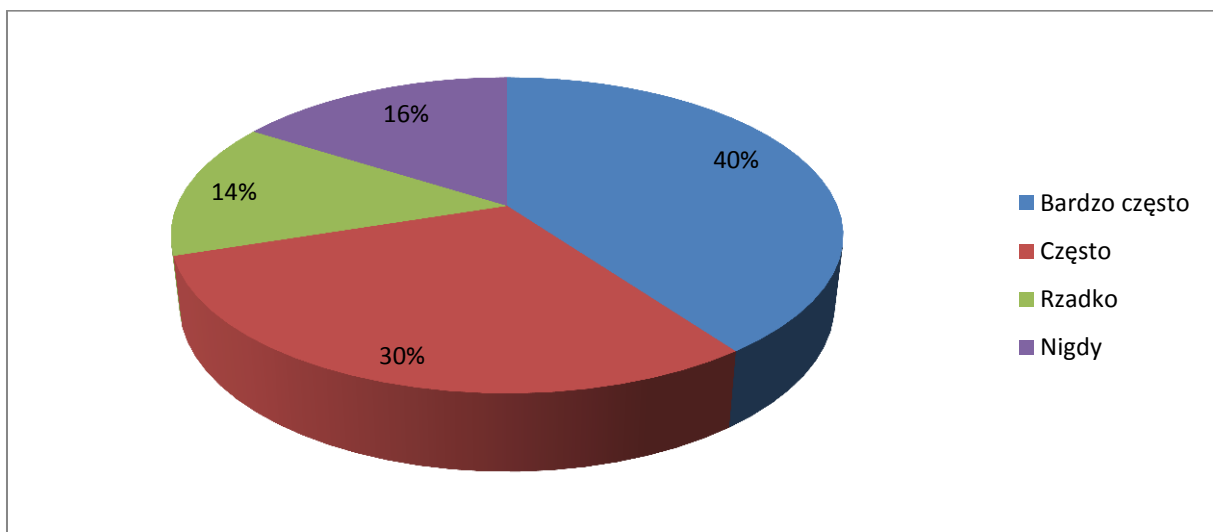
Rysunek 22. Znaczenie Internetu w kontekście pracy.

Źródło: Opracowanie własne.

Wśród osób biorących udział w badaniu 70% często korzysta z Internetu w pracy, w tym 40% bardzo często. Pozostałe 30% respondentów nie korzysta z Internetu w ogóle, bądź bardzo rzadko.

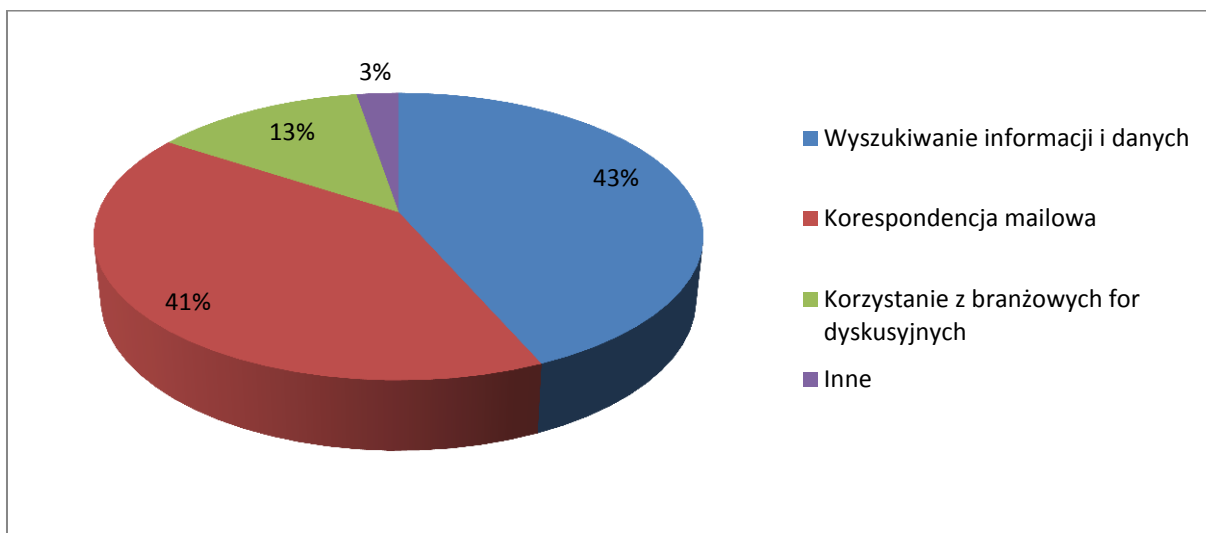
Rysunek 23. Częstość wykorzystywania Internetu w pracy.

Źródło: Opracowanie własne.

Osoby, które korzystają w pracy z Internetu, robią to głównie na potrzeby wyszukiwania informacji i danych oraz w celu korespondencyjnym. Wśród innych celów, w jakich dane osoby korzystają z Internetu, znajdują się przelewy i transakcje bankowe.

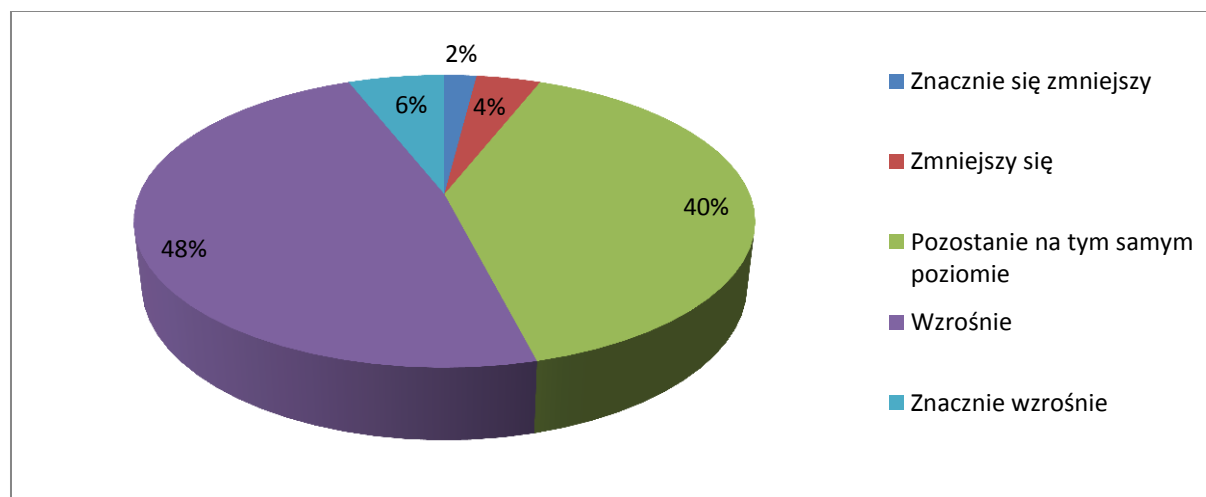
Rysunek 24. Cele, w jakich korzysta się w pracy z Internetu.

Źródło: Opracowanie własne.

Następne zagadnienie dotyczy oceny zmiany stopy bezrobocia na terenie powiatu w przyszłym roku.

Rysunek 25. Ocena zmiany stopy bezrobocia na terenie powiatu w przyszłym roku.

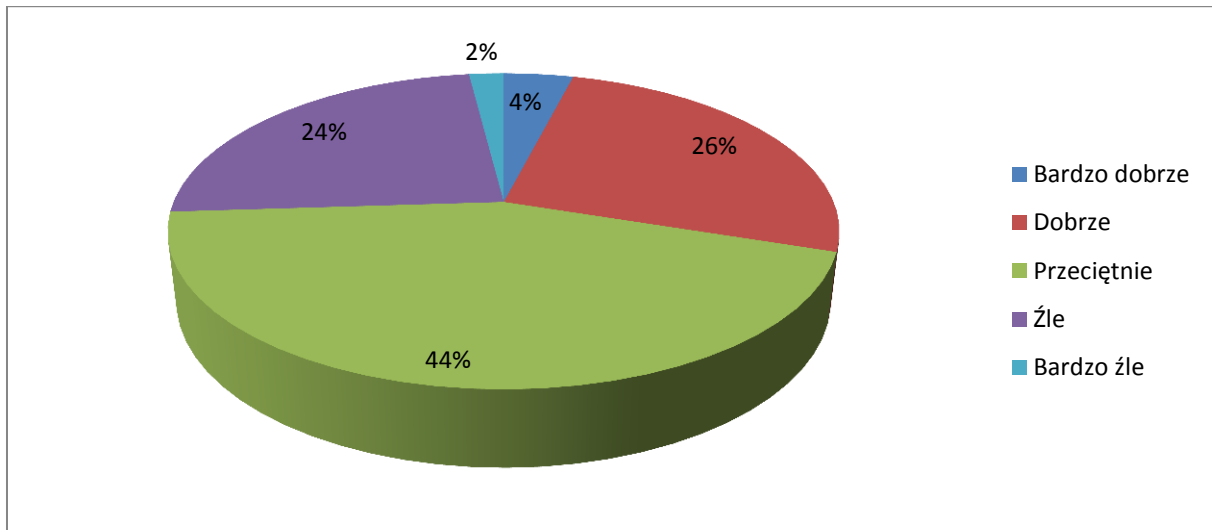

Źródło: Opracowanie własne.

Według 54% ankietowanych stopa bezrobocia na terenie powiatu wzrośnie, w tym według 6% znacznie wzrośnie. Według niewielu, bo tylko według 6% respondentów stopa bezrobocia się zmniejszy. Natomiast według pozostałych ankietowanych sytuacja ta pozostanie na tym samym poziomie.

Ostatnia kwestia dotyczy dostępu do wykwalifikowanej kadry pracowniczej na terenie powiatu. Spośród ankietowanych 30% uważa, że powiat stwarza dobre warunki dostępu do wykwalifikowanej kadry pracowniczej, natomiast 26% jest zdania przeciwnego. Blisko połowa ankietowanych, tj. 44% ocenia możliwość dostępu do danej kadry na poziomie przeciętnym – ani dobrze, ani źle.

Rysunek 26. Ocena dostępu do wykwalifikowanej kadry pracowniczej na terenie powiatu.

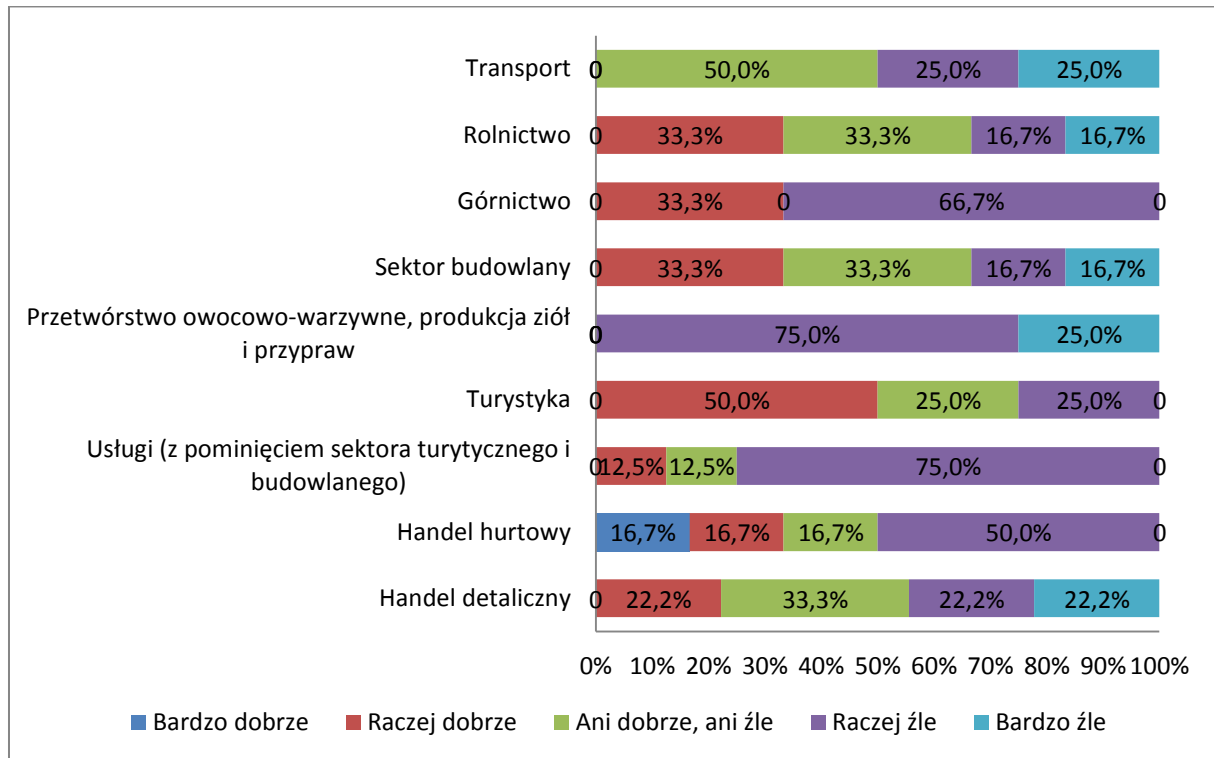
Źródło: Opracowanie własne.

10.2. Ocena obecnej kondycji i perspektyw na przyszłość dla poszczególnych branż i sektorów gospodarczych

OCENA OBECNEJ SYTUACJI GOSPODARCZEJ POLSKI I POWIATU

Na pytanie dotyczące aktualnej sytuacji gospodarczej Polski wszyscy przedstawiciele sektora przetwórstwa owocowo-warzywnego, produkcji ziół i przypraw ocenili ją jako złą i bardzo złą. Wśród przedstawicieli usług, górnictwa, handlu hurtowego i transportu przeważały odpowiedzi negatywne. Ponad 60% respondentów z sektora usług i górnictwa wskazało, że aktualna sytuacja gospodarcza Polski jest raczej zła, natomiast w przypadku przedstawicieli sektora handlu hurtowego oraz transportu połowa respondentów wskazała, że dana sytuacja jest raczej zła i bardzo zła. Pozostałe odpowiedzi respondentów z handlu hurtowego rozkładają się równomiernie na „bardzo dobrze”, „raczej dobrze” oraz „ani dobrze, ani źle”, natomiast pozostali respondenci z sektora transportu udzielili niejednoznacznej odpowiedzi.

Rysunek 27. Ocena aktualnej sytuacji gospodarczej Polski przez przedstawicieli poszczególnych branż i sektorów gospodarczych.

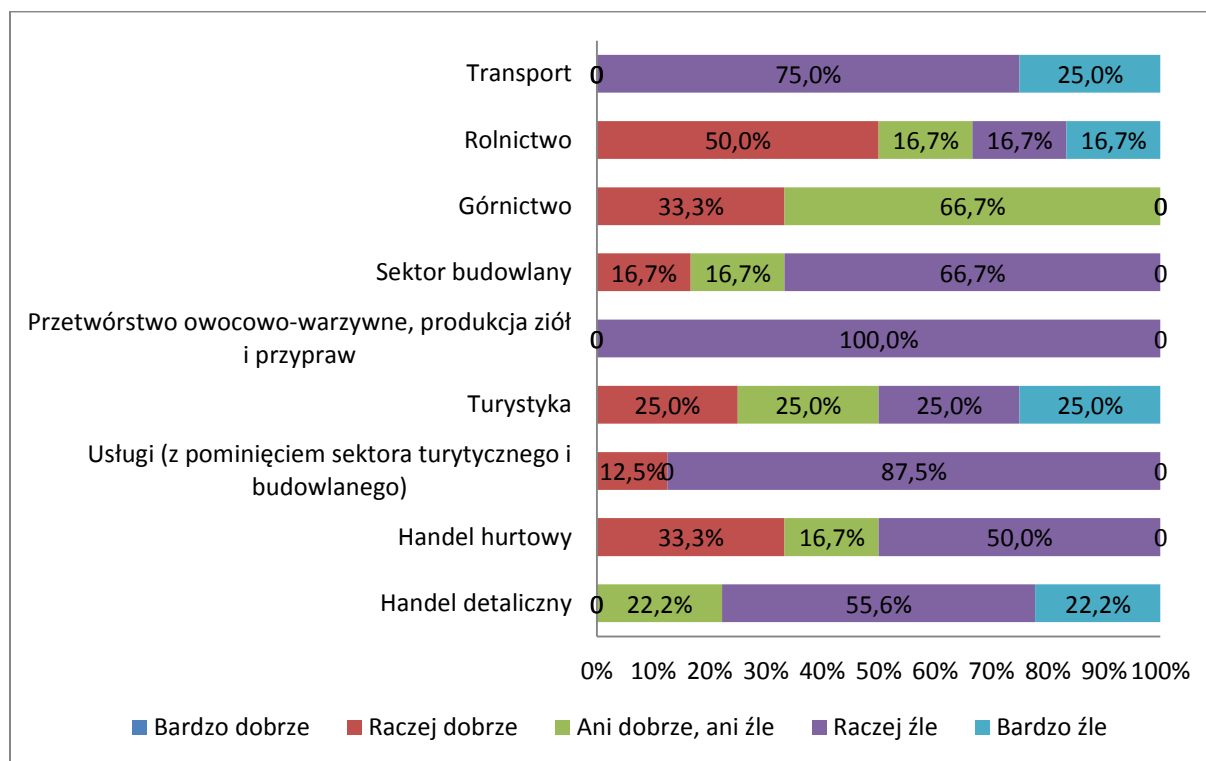
Źródło: Opracowanie własne.

Wśród respondentów z handlu detalicznego również przeważały odpowiedzi negatywne. Tylko 22,2% ankietowanych z tej grupy oceniło aktualną sytuację gospodarczą Polski jako raczej dobrą. Według respondentów z sektora turystyki aktualna sytuacja Polski jest raczej dobra – tego zdania było 50% ankietowanych. Natomiast wśród przedstawicieli sektora rolnictwa oraz budowlanego zdania były podzielone i nie ma jednoznacznej opinii na temat sytuacji gospodarczej Polski.

W przypadku oceny aktualnej sytuacji gospodarczej powiatu przez przedstawicieli poszczególnych sektorów widać wyraźną przewagę odpowiedzi negatywnych. Wszyscy przedstawiciele sektora przetwórstwa owocowo-warzywnego, produkcji ziół i przypraw oraz sektora transportu ocenili daną sytuację powiatu jako złą. Tego samego zdania było ponad 65% przedstawicieli sektora handlu detalicznego, usług oraz sektora budowlanego.

W przypadku sektora handlu hurtowego oraz turystyki 50% respondentów z tych grup oceniło daną sytuację jako raczej złą i bardzo złą, natomiast pozostałe 50% głosów rozkłada się na odpowiedź „raczej dobrze” oraz „ani dobrze, ani źle”, co również nie stawia obecnej sytuacji gospodarczej powiatu w dobrym świetle.

Rysunek 28. Ocena aktualnej sytuacji gospodarczej powiatu przez przedstawicieli poszczególnych branż i sektorów gospodarczych.

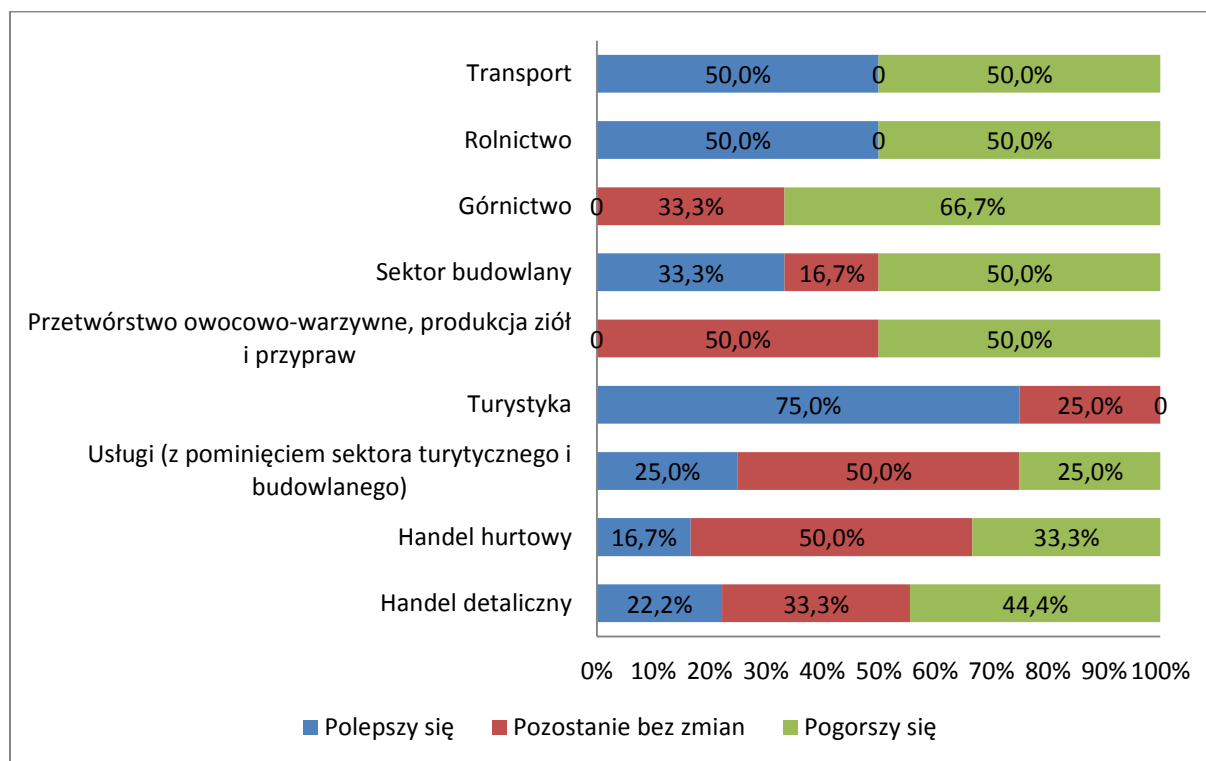
Źródło: Opracowanie własne.

Inaczej przedstawia się sytuacja w przypadku przedstawicieli sektora rolnictwa i górnictwa. Połowa respondentów z sektora rolnictwa oceniło aktualną sytuację gospodarczą powiatu jako raczej dobrą, a pozostały odsetek głosów rozkłada się równomiernie na odpowiedzi „ani dobrze, ani źle”, „raczej źle” oraz „bardzo źle”. W przypadku respondentów z sektora górnictwa 33,3% było zdania, że dana sytuacja gospodarcza powiatu jest raczej dobra, natomiast pozostałe 66,7% udzieliło niejednoznacznej odpowiedzi, co pozwala stwierdzić, że według przedstawicieli sektora górnictwa aktualna sytuacja powiatu jest raczej dobra.

OCENA PRZYSZŁEJ SYTUACJI GOSPODARCZEJ POLSKI I POWIATU

Wśród opinii dotyczących oceny sytuacji gospodarczej Polski w przyszłości zdania są podzielone. Przedstawiciele sektora turystyki są przekonani o polepszeniu się danej sytuacji – tego zdania było 75%. Według pozostałych 25% sytuacja ta pozostanie bez zmian. W przypadku respondentów z sektora transportu i rolnictwa nie ma jednoznacznej opinii. Połowa respondentów z danych grup jest przekonana o polepszeniu się sytuacji gospodarczej Polski, natomiast pozostałe 50% jest zdania przeciwnego.

Rysunek 29. Ocena sytuacji gospodarczej Polski w przyszłości przez przedstawicieli poszczególnych branż i sektorów gospodarczych.

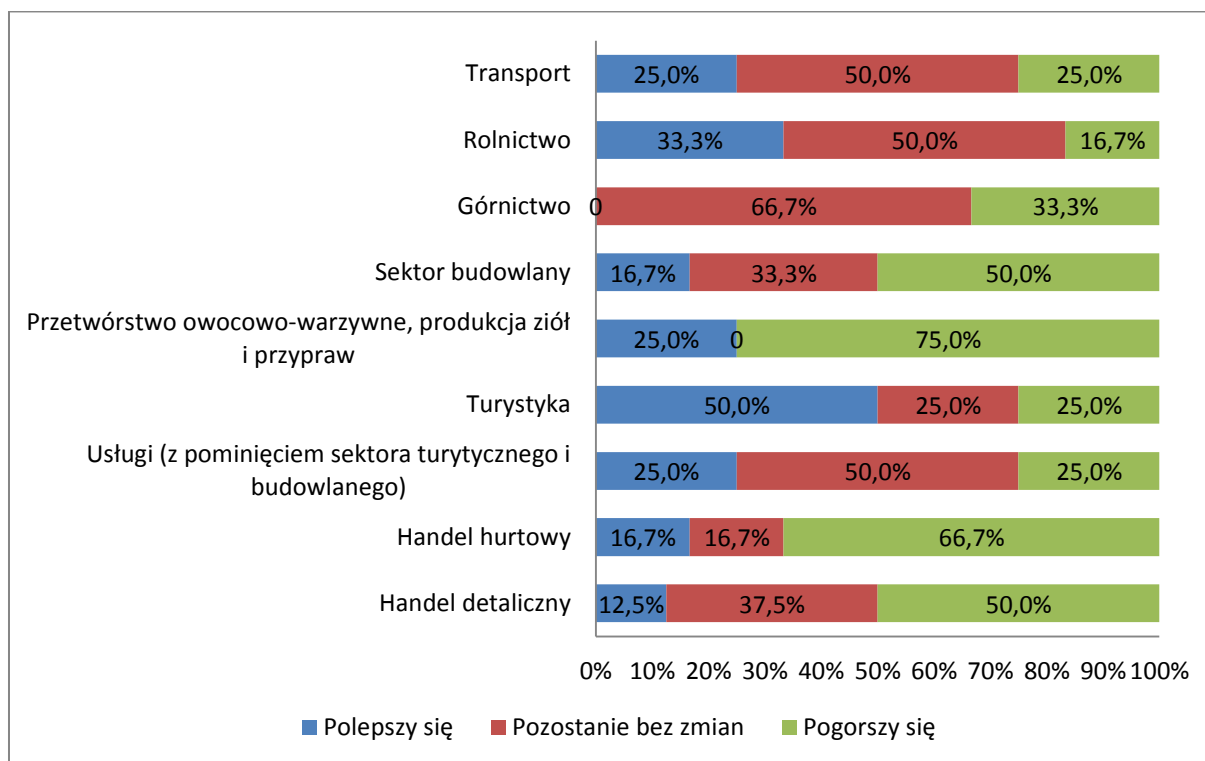

Źródło: Opracowanie własne.

Według połowy respondentów z sektora usług oraz handlu hurtowego sytuacja Polski nie ulegnie zmianie. Natomiast pozostały odsetek głosów rozkłada się w przypadku przedstawicieli sektora usług równomiernie na zdania o polepszeniu i pogorszeniu się danej sytuacji, natomiast w przypadku przedstawicieli sektora handlu hurtowego opinii negatywnych jest dwukrotnie więcej, niż opinii pozytywnych. W przypadku respondentów z handlu detalicznego o pogorszeniu się sytuacji gospodarczej Polski jest przekonanych 44,4%, przy czym opinii pozytywnych na dany temat jest dwa razy mniej. Wśród respondentów z sektora budowlanego połowa jest przekonana o pogorszeniu się sytuacji Polski, natomiast 33,3% o jej polepszeniu. W przypadku opinii przedstawicieli sektora górnictwa oraz przetwórstwa owocowo-warzywne, produkcji ziół i przypraw nie ma ani jednej oceny pozytywnej. Odpowiednio 66,7% oraz 50% respondentów z tych dwóch sektorów jest przekonanych o pogorszeniu się sytuacji gospodarczej Polski, przy czym według pozostałych sytuacja ta nie ulegnie zmianie.

Wśród opinii dotyczących oceny sytuacji gospodarczej powiatu w przyszłości ponad 65% respondentów z sektora handlu hurtowego oraz sektora przetwórstwa owocowo-warzywne, produkcji ziół i przypraw oceniło, że dana sytuacja się pogorszy.

Rysunek 30. Ocena sytuacji gospodarczej powiatu w przyszłości przez przedstawicieli poszczególnych branż i sektorów gospodarczych.

Źródło: Opracowanie własne.

Natomiast w przypadku sektora handlu detalicznego oraz budowlanego połowa respondentów jest przekonana, że sytuacja gospodarcza powiatu w przyszłości ulegnie pogorszeniu. Tylko odpowiednio 12,5% oraz 16,7% respondentów z danych grup opowiedziało się za poprawą sytuacji powiatu. Według 66,7% respondentów z sektora górnictwa sytuacja powiatu nie ulegnie zmianie, natomiast pozostałe 33,3% jest przekonanych o jej pogorszeniu. W przypadku przedstawicieli sektora usług oraz transportu połowa ankietowanych uważa, że sytuacja gospodarcza powiatu pozostanie bez zmian. Pozostały procent głosów z tej grupy rozkłada się równomiernie na opinie pozytywne oraz negatywne – po 25%. Również w przypadku przedstawicieli sektora rolnictwa połowa ankietowanych jest przekonana, że sytuacja gospodarcza powiatu nie ulegnie zmianie. Pozostały odsetek głosów z tej grupy rozkłada się na opinie pozytywne oraz negatywne, przy czym pozytywnych jest dwukrotnie więcej. Wśród respondentów z sektora turystyki połowa jest przekonana o polepszeniu się sytuacji gospodarczej powiatu, podczas gdy według 25% sytuacja ta pogorszy się.

W przypadku oceny infrastruktury technicznej przeważają opinie, że nie jest on ani dobry, ani zły. Tego zdania byli wszyscy respondenci sektora górnictwa oraz ponad 80% re-

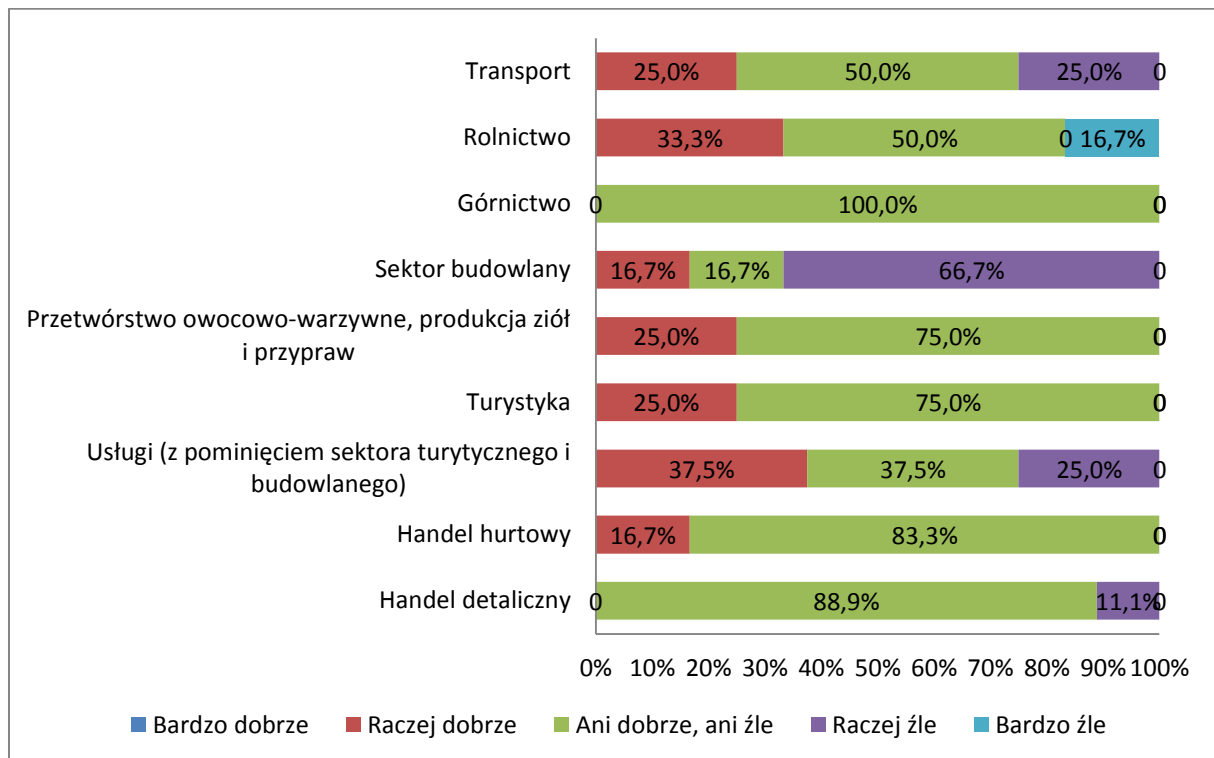

spondentów sektora handlu detalicznego i hurtowego, przy czym pozostały odsetek ankietowanych z handlu detalicznego ocenił stan infrastruktury jako raczej zły, natomiast pozostały odsetek ankietowanych z sektora handlu hurtowego jako raczej dobry.

OCENA INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ

W przypadku przedstawicieli sektora turystyki oraz przetwórstwa owocowo-warzywnego, produkcji ziół i przypraw 75% ankietowanych również stwierdziło, że stan infrastruktury technicznej w powiecie nie jest ani dobry, ani zły, przy czym po 25% respondentów z danych grup opowiedziało się za raczej dobrą sytuacją infrastruktury. Wśród respondentów z sektora rolnictwa i usług przeważają odpowiedzi pozytywne nad negatywnymi, natomiast wśród respondentów sektora budowlanego jest znaczna przewaga odpowiedzi negatywnych – aż 66,7% ankietowanych stwierdziło, że stan infrastruktury technicznej w powiecie jest raczej zły. Jednoznacznej opinii na dany temat nie ma wśród przedstawicieli sektora transportu. Mino tego, że 50% ankietowanych z danej grupy nie oceniło stanu infrastruktury ani dobrze, ani źle, pozostały odsetek rozkłada się równomiernie na opinie pozytywne i negatywne.

Rysunek 31. Ocena stanu infrastruktury technicznej w powiecie przez przedstawicieli poszczególnych branż i sektorów gospodarczych.

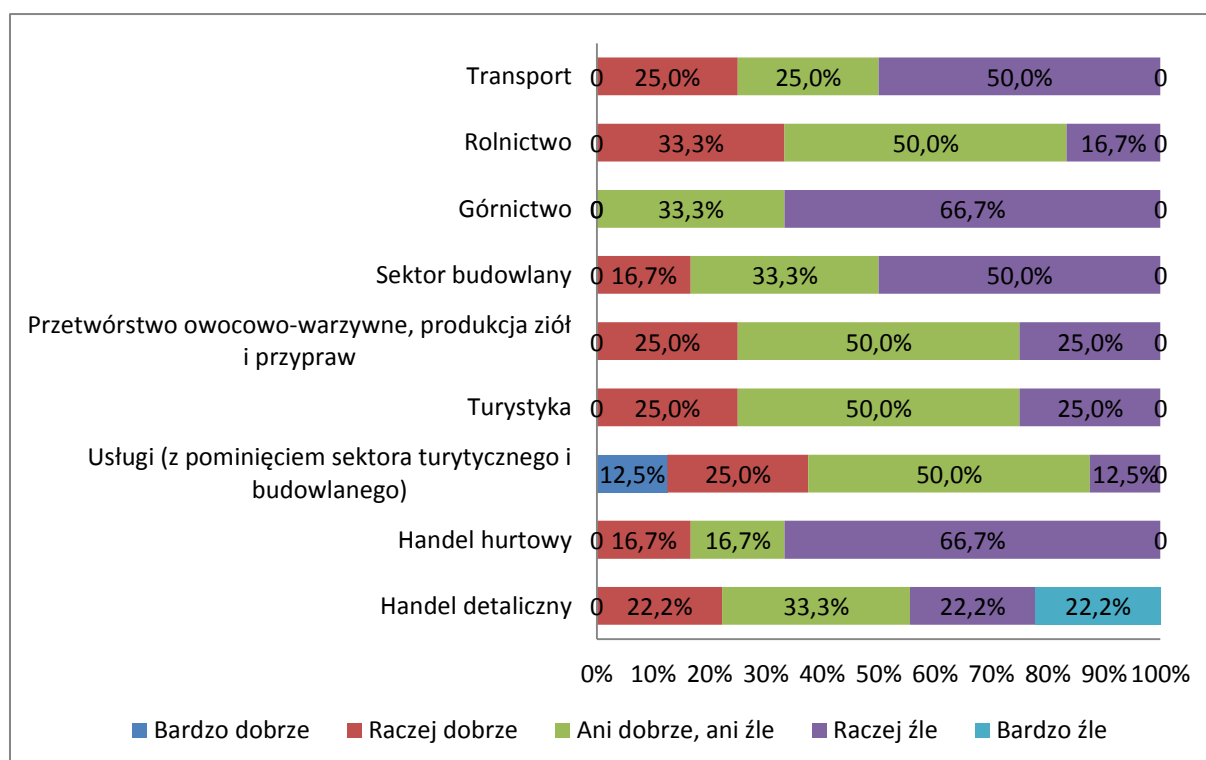

Źródło: Opracowanie własne.

OCENA POWIATU JAKO MIEJSCA DO PROWADZENIA DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ

W przypadku przedstawicieli sektora handlu hurtowego oraz górnictwa 66,7% ankietowanych negatywnie oceniło powiat jako miejsce do prowadzenia działalności gospodarczej. Tego samego zdania było również po 50% respondentów z sektora budowlanego oraz transportu. Tylko odpowiednio 16,7% oraz 25% respondentów z danych grup oceniło powiat pod tym kątem pozytywnie. Powiat jako miejsce do prowadzenia działalności gospodarczej nie cieszy się dobrą opinią także wśród przedstawicieli sektora handlu detalicznego – 44,4% respondentów oceniło go źle, w tym 22,2% bardzo źle. Pozytywnego zdania było 22,2% respondentów z danej grupy. Więcej pozytywnych opinii nad negatywnymi udzielili respondenci z sektora usług i rolnictwa – pomimo tego, że 50% ankietowanych nie oceniło powiatu ani dobrze, ani źle. Jednoznacznej opinii nie udzielili przedstawiciele sektora turystyki oraz przetwórstwa owocowo-warzywnego, produkcji ziół i przypraw. Wśród tych grup 50% ankietowanych udzieliło odpowiedzi „ani dobrze, ani źle”, natomiast pozostały odsetek głosów rozkłada się równomiernie na odpowiedzi pozytywne i negatywne – po 25%.

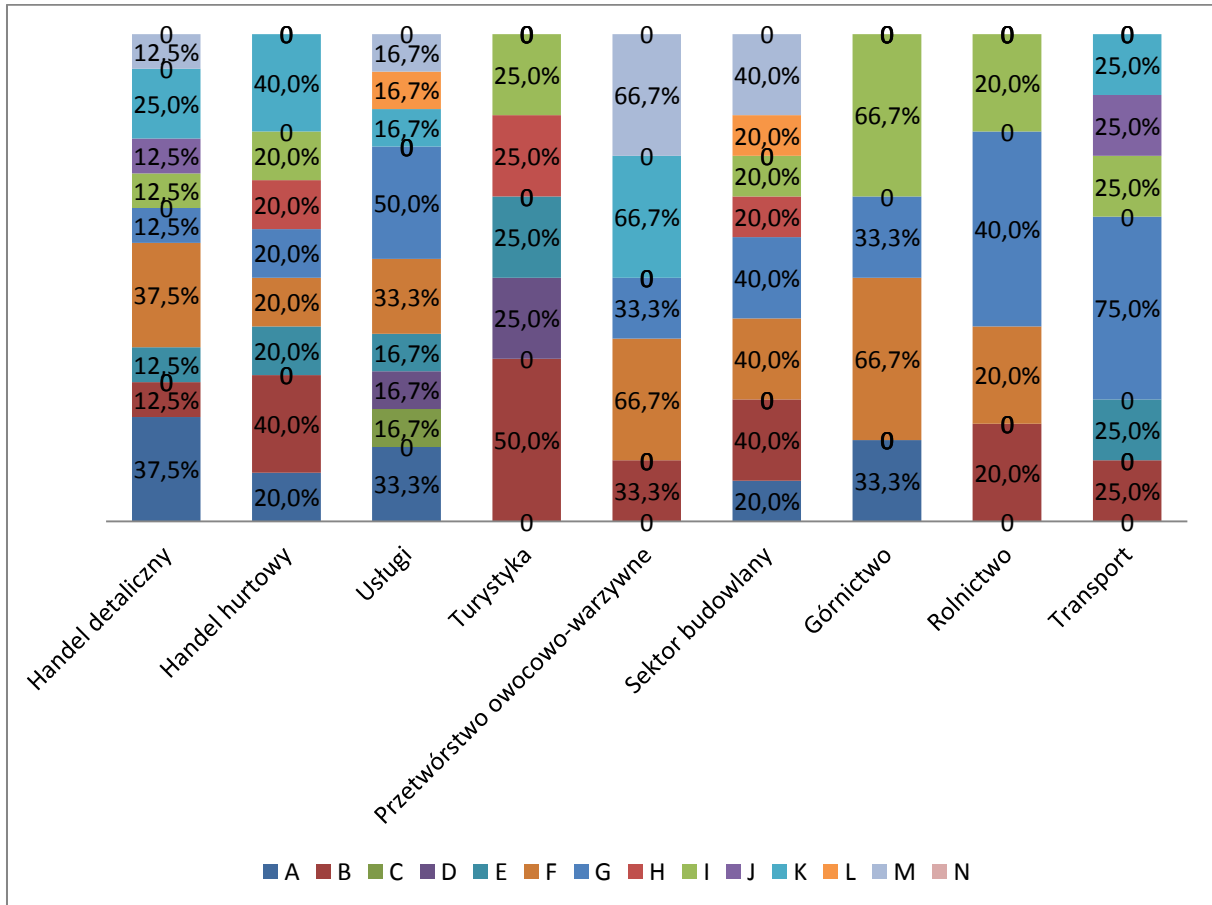
Rysunek 32. Ocena powiatu jako miejsca do prowadzenia działalności gospodarczej przez przedstawicieli poszczególnych branż i sektorów gospodarczych.

Źródło: Opracowanie własne.

WSKAZANIE CZYNNIKÓW SPRZYJAJĄCYCH I UTRUDNIAJĄCYCH PROWADZENIE DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ

Rysunek 33. Wskazanie czynników sprzyjających prowadzeniu działalności gospodarczej na terenie powiatu przez przedstawicieli poszczególnych branż i sektorów gospodarczych.

- A - Tworzenie i wspomaganie instytucji otoczenia biznesu
- B - Ulgi podatkowe
- C - Udzielanie poręczeń kredytowych przez samorząd
- D - Udzielanie pożyczek przez samorząd
- E - Tworzenie specjalnych stref ekonomicznych
- F - Promocja regionu/firmy lokalnych przez samorząd
- G - Dostępność infrastruktury technicznej i komunalnej
- H - Sprzedaż mienia komunalnego stwarzająca możliwość przekształcania lokali mieszkaniowych w lokale użytkowe
- I - Stabilna polityka w zakresie ulg i zwolnień podatkowych
- J - Dostępność informacji o możliwości uzyskania środków na rozwój/założenie firmy
- K - Pomoc ze strony samorządu przy ubieganiu się o środki z UE
- L - Dostęp do informacji o odbywających się targach, wystawach i giełdach
- M - Stabilna sytuacja gospodarcza
- N - Inne

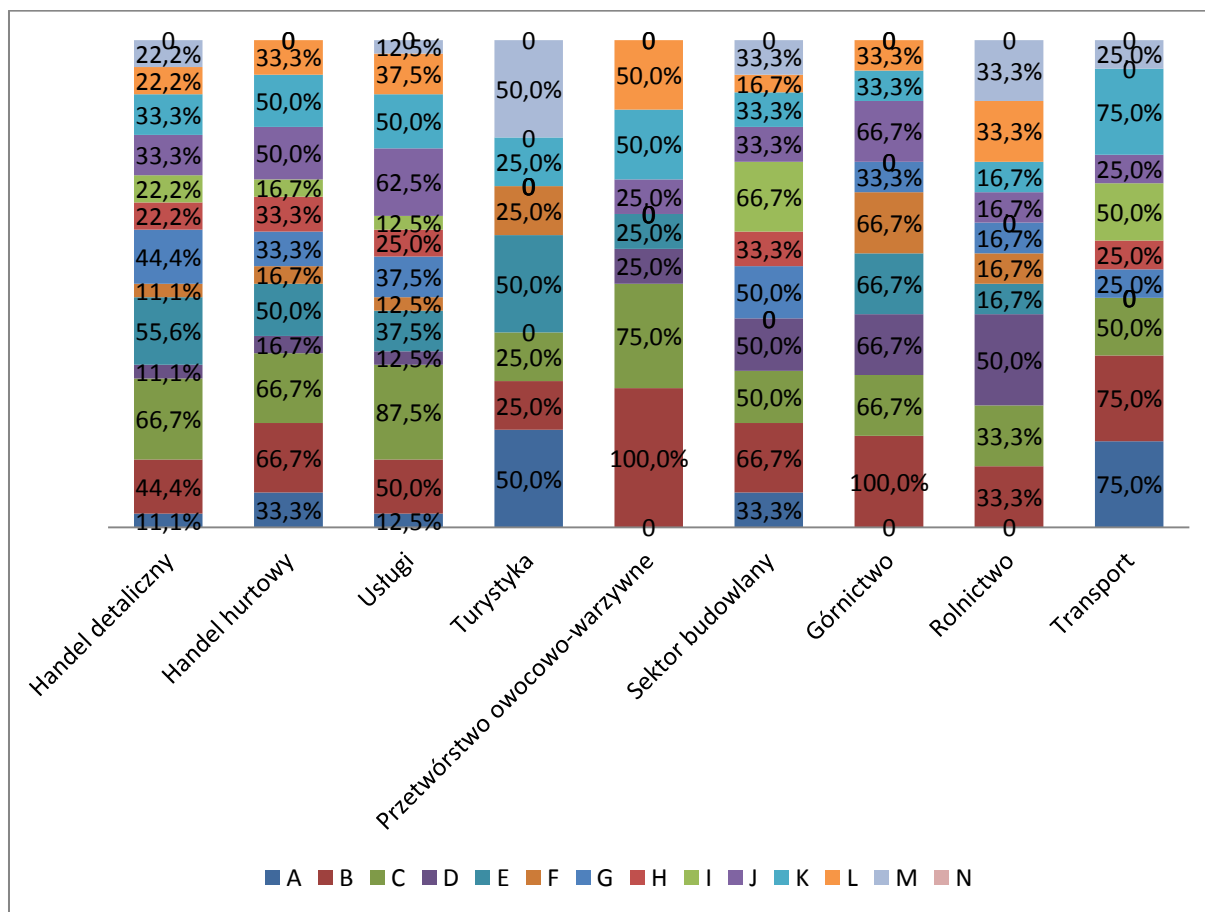
Źródło: Opracowanie własne.

Poniższy rysunek przedstawia wskazanie przez przedstawicieli poszczególnych branż i sektorów czynników sprzyjających prowadzeniu działalności gospodarczej na terenie powiatu.

Dla respondentów z sektora handlu detalicznego czynnikami najbardziej sprzyjającymi prowadzeniu działalności gospodarczej są kolejno tworzenie i wspomaganie instytucji otoczenia biznesu, promocja regionu/firm lokalnych przez samorząd oraz pomoc ze strony samorządu przy ubieganiu się o środki z UE, natomiast dla respondentów z sektora handlu hurtowego takimi czynnikami są ulgi podatkowe oraz pomoc ze strony samorządu przy ubieganiu się o środki z UE. Dla przedstawicieli usług czynnikami, które w największym stopniu sprzyjają prowadzeniu działalności gospodarczej są kolejno dostępność infrastruktury technicznej i komunalnej, tworzenie i wspomaganie instytucji otoczenia biznesu oraz promocja regionu/firm lokalnych przez samorząd. Respondenci z sektora turystyki jako czynnik najbardziej sprzyjający wskazywali ulgi podatkowe, z sektora przetwórstwa owocowo-warzywnego – promocję regionu/firm lokalnych przez samorząd, pomoc ze strony samorządu przy ubieganiu się o środki z UE oraz stabilną sytuację gospodarczą, z sektora budowlanego – ulgi podatkowe, promocja regionu/firm lokalnych przez samorząd, dostępność infrastruktury technicznej i komunalnej oraz stabilną sytuację gospodarczą. Według respondentów z sektora górnictwa najbardziej sprzyjające prowadzeniu działalności gospodarczej na terenie powiatu są dwa czynniki - promocja regionu/firm lokalnych przez samorząd oraz stabilna polityka w zakresie ulg i zwolnień podatkowych. Natomiast przedstawiciele branży rolnictwa i transportu najczęściej wymieniali tutaj dostępność infrastruktury technicznej i komunalnej. Na poniższym rysunku wyniki nie sumują się do 100%, ponieważ respondenci mieli możliwość wyboru więcej niż jednej opcji.

Następny rysunek przedstawia wskazanie przez przedstawicieli poszczególnych branż i sektorów czynników utrudniających prowadzenie działalności gospodarczej na terenie powiatu. Dla respondentów z sektora handlu detalicznego czynnikami najbardziej utrudniającymi prowadzenie działalności gospodarczej są kolejno wysokie koszty bieżącego prowadzenia działalności gospodarczej, wysokie stawki za wynajęcie lokalu, niepewna sytuacja gospodarcza oraz nadmierna konkurencja innych firm, natomiast dla respondentów z sektora handlu hurtowego takimi czynnikami są niepewna sytuacja gospodarcza, wysokie koszty bieżącego prowadzenia działalności gospodarczej, wysokie stawki za wynajęcie lokalu, skomplikowane przepisy prawne i podatkowe oraz wysokie obciążenie podatkowo-ubezpieczeniowe.

Rysunek 34. Wskazanie czynników utrudniających prowadzenie działalności gospodarczej na terenie powiatu przez przedstawicieli poszczególnych branż i sektorów gospodarczych.

- A - Mało doświadczona kadra pracownicza
- B - Niepewna sytuacja gospodarcza
- C - Wysokie koszty bieżącego prowadzenia działalności gospodarczej
- D - Utrudniony dostęp do środków finansowych wynikający z niskiej zdolności kredytowej
- E - Wysokie stawki za wynajęcie lokalu
- F - Ograniczony dostęp do informacji o możliwościach uzyskania korzystnych kredytów na rozpoczęcie działalności gospodarczej
- G - Nadmierna konkurencja innych firm
- H - Nieuczciwa konkurencja
- I - Opóźnienia w ściąganiu płatności od kontrahentów
- J - Skomplikowane przepisy prawne i podatkowe
- K - Wysokie obciążenie podatkowo-ubezpieczeniowe
- L - Niedostateczny popyt
- M - Brak lub słaba promocja regionu/firm lokalnych przez samorząd
- N - Inne

Źródło: Opracowanie własne.

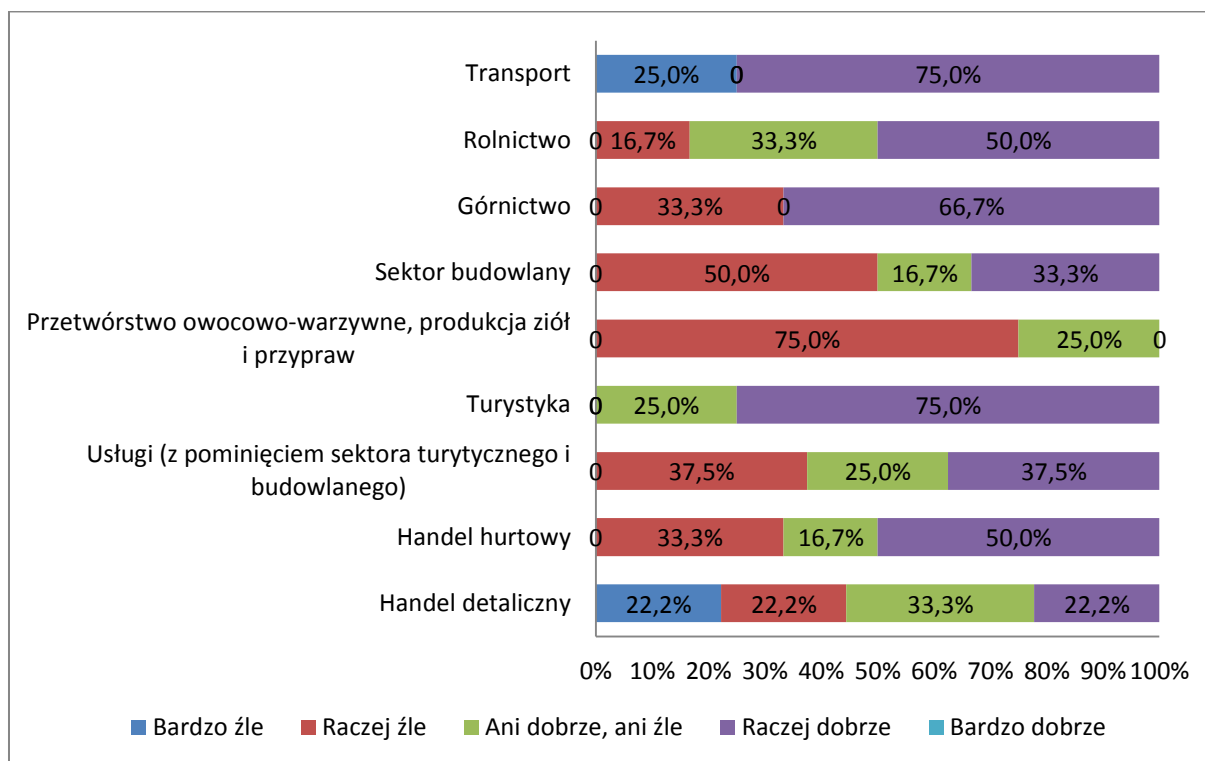
Dla przedstawicieli usług czynnikami, które w największym stopniu utrudniają prowadzenie działalności gospodarczej są kolejno wysokie koszty bieżącego prowadzenia działalności gospodarczej, skomplikowane przepisy prawne i podatkowe, niepewna sytuacja go-

spodarcza oraz wysokie obciążenie podatkowo-ubezpieczeniowe. Respondenci z sektora turystyki jako czynnik najbardziej utrudniający wskazywali mało doświadczoną kadrę pracowniczą, wysokie stawki za wynajęcie lokalu oraz brak lub słabą promocję regionu/firm lokalnych przez samorząd, natomiast respondenci z sektora przetwórstwa owocowo-warzywnego – niepewną sytuację gospodarczą, wysokie koszty bieżącego prowadzenia działalności gospodarczej, wysokie obciążenie podatkowo-ubezpieczeniowe oraz brak lub słabą promocję regionu/firm lokalnych przez samorząd. Przez przedstawicieli sektora budowlanego najczęściej wymienianymi czynnikami były kolejno niepewna sytuacja gospodarcza, opóźnienia w ściąganiu płatności od kontrahentów, wysokie koszty bieżącego prowadzenia działalności gospodarczej, utrudniony dostęp do środków finansowych wynikający z niskiej zdolności kredytowej, nadmierna konkurencja innych firm oraz opóźnienia w ściąganiu płatności od kontrahentów. Respondenci z sektora górnictwa najczęściej wskazywali kolejno niepewną sytuację gospodarczą, wysokie koszty bieżącego prowadzenia działalności gospodarczej, utrudniony dostęp do środków finansowych wynikający z niskiej zdolności kredytowej, wysokie stawki za wynajęcie lokalu, ograniczony dostęp do informacji o możliwościach uzyskania korzystnych kredytów na rozpoczęcie działalności gospodarczej oraz skomplikowane przepisy prawne i podatkowe. Wśród respondentów z sektora rolnictwa najczęściej wskazywanymi czynnikami jako utrudniające prowadzenie działalności gospodarczej na terenie powiatu były utrudniony dostęp do środków finansowych wynikający z niskiej zdolności kredytowej, niepewna sytuacja gospodarcza, wysokie koszty bieżącego prowadzenia działalności gospodarczej, niedostateczny popyt oraz brak lub słaba promocja regionu/firm lokalnych przez samorząd. Natomiast przedstawiciele branży transportu najczęściej wymieniali tutaj mało doświadczoną kadrę pracowniczą, niepewną sytuację gospodarczą, wysokie obciążenie podatkowo-ubezpieczeniowe, wysokie koszty bieżącego prowadzenia działalności gospodarczej oraz opóźnienia w ściąganiu płatności od kontrahentów. Na poniższym rysunku wyniki nie sumują się do 100%, ponieważ respondenci mieli możliwość wyboru więcej niż jednej opcji.

OCENA OBECNEJ KONDYCJI SEKTORA HANDLU DETALICZNEGO

W przypadku oceny przez przedstawicieli sektora handlu detalicznego obecnej kondycji tego sektora przeważają odpowiedzi negatywne – jest ich dwukrotnie więcej od pozytywnych. Za złą kondycją sektora opowiedziało się 44,4% respondentów, a za dobrą 22,2%. Natomiast pozostałe 33,3% respondentów z danej grupy nie oceniło sytuacji sektora handlu detalicznego ani dobrze, ani źle.

Rysunek 35. Ocena obecnej kondycji sektora handlu detalicznego przez przedstawicieli poszczególnych branż i sektorów gospodarczych.

Źródło: Opracowanie własne.

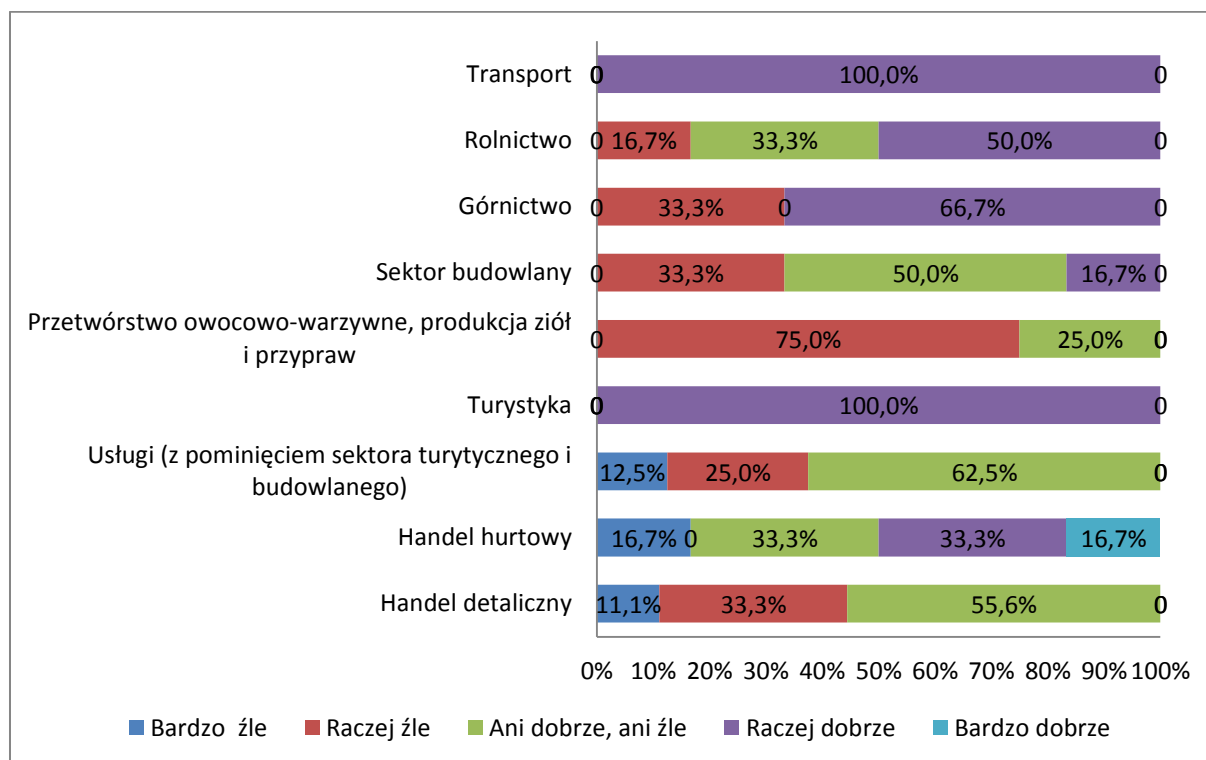
W przypadku oceny obecnej kondycji sektora handlu detalicznego przez przedstawicieli pozostałych sektorów sytuacja wygląda następująco. Według przedstawicieli sektora turystyki i transportu obecna kondycja sektora handlu detalicznego jest raczej dobra. Więcej opinii pozytywnych, niż negatywnych na temat kondycji sektora handlu detalicznego udzielili respondenci z sektora górnictwa, handlu hurtowego oraz rolnictwa – o dobrej sytuacji omawianego sektora jest przekonanych co najmniej 50% respondentów z każdej z trzech grup. W przypadku przedstawicieli sektora usług nie ma jednoznacznej opinii. Natomiast według przedstawicieli sektora przetwórstwa owocowo-warzywnego, produkcji ziół i przypraw oraz sektora budowlanego obecna kondycja sektora handlu detalicznego jest raczej zła. W przypadku sektora budowlanego za raczej dobrą sytuacją omawianego sektora opowiedziało się 33,3% respondentów, podczas gdy wśród respondentów z sektora przetwórstwa owocowo-warzywnego, produkcji ziół i przypraw nie ma ani jednej opinii pozytywnej.

OCENA OBECNEJ KONDYCJI SEKTORA HANDLU HURTOWEGO

Wśród opinii przedstawicieli sektora handlu hurtowego dotyczących obecnej kondycji tego sektora przeważają odpowiedzi pozytywne. Za dobrą kondycją sektora opowiedziało się

50% respondentów, z czego 16,7% oceniło aktualną sytuację danego sektora jako bardzo dobrą. Natomiast za złą kondycją opowiedziało się 16,7% respondentów z sektora handlu hurtowego. Pozostałe 33,3% respondentów z danej grupy udzieliło niejednoznacznej odpowiedzi.

Rysunek 36. Ocena obecnej kondycji sektora handlu hurtowego przez przedstawicieli poszczególnych branż i sektorów gospodarczych.

Źródło: Opracowanie własne.

W przypadku oceny obecnej kondycji sektora handlu hurtowego przez przedstawicieli pozostałych sektorów sytuacja wygląda następująco. Według przedstawicieli sektora turystyki i transportu obecna kondycja sektora handlu hurtowego jest raczej dobra – tego zdania byli wszyscy respondenci z danych grup. Więcej opinii pozytywnych, niż negatywnych na temat kondycji sektora handlu hurtowego udzieliłi respondenci z sektora górnictwa oraz rolnictwa – o dobrej sytuacji omawianego sektora jest przekonanych co najmniej 50% respondentów z każdej z tych grup. W przypadku przedstawicieli sektora usług oraz handlu detalicznego nie ma ani jednej opinii pozytywnej. Ponad 50% respondentów z tych dwóch sektorów udzieliło niejednoznacznej odpowiedzi – „ani dobrze, ani źle”, natomiast pozostały odsetek respondentów opowiedział się za raczej złą oraz bardzo złą sytuacją omawianego sektora. W przypadku respondentów z sektora budowlanego większość również udzieliła niejednoznacznej odpowiedzi, przy czym odpowiedzi negatywnych jest dwukrotnie więcej, niż pozytywnych. Nato-

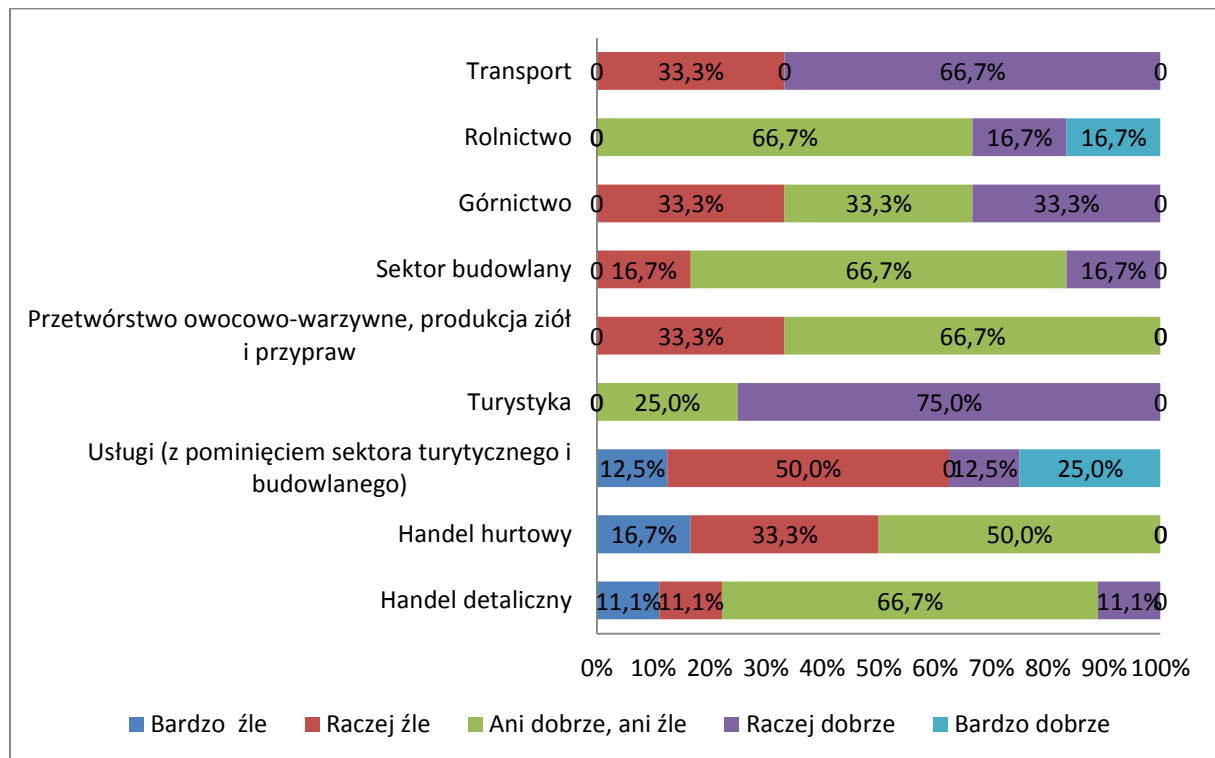

miast według przedstawicieli sektora przetwórstwa owocowo-warzywnego, produkcji ziół i przypraw obecna kondycja sektora handlu hurtowego jest raczej zła. Tego zdania jest 75% respondentów z danej grupy i nie ma ani jednej opinii pozytywnej.

OCENA OBECNEJ KONDYCJI SEKTORA USŁUG

Wśród opinii przedstawicieli sektora usług dotyczących obecnej kondycji tego sektora przeważają odpowiedzi negatywne. Za złą kondycją sektora opowiedziało się 62,5% danej grupy, z czego 12,5% oceniło aktualną sytuację danego sektora jako bardzo złą. Natomiast za dobrą kondycją opowiedziało się 37,5% respondentów z sektora usług, przy czym 25% oceniło aktualną sytuację tego sektora jako bardzo dobrą.

Rysunek 37. Ocena obecnej kondycji sektora usług przez przedstawicieli poszczególnych branż i sektorów gospodarczych.

Źródło: Opracowanie własne.

W przypadku oceny obecnej kondycji sektora usług przez przedstawicieli pozostałych sektorów sytuacja wygląda następująco. Według przedstawicieli sektora turystyki i transportu obecna kondycja sektora usług jest raczej dobra – tego zdania było odpowiedni 75% oraz 66,7% respondentów. W przypadku respondentów z sektora rolnictwa przeważają niejednoznaczne odpowiedzi, jednak pozostały odsetek ankietowanych z danej grupy opowiedział się

za raczej dobrą kondycją sektora usług. Wśród przedstawicieli sektora handlu detalicznego oraz budowlanego również przeważają niejednoznaczne odpowiedzi, natomiast pozostały odsetek głosów rozkłada się pomiędzy opiniami pozytywnymi a negatywnymi. W przypadku sektora budowlanego nie ma jednoznacznej odpowiedzi, natomiast w przypadku sektora handlu detalicznego jest dwukrotnie więcej opinii negatywnych, niż pozytywnych. W przypadku przedstawicieli sektora handlu hurtowego oraz przetwórstwa owocowo-warzywnego, produkcji ziół i przypraw nie było ani jednej opinii pozytywnej. Większość respondentów z tych dwóch grup udzieliła niejednoznacznej odpowiedzi – 50% oraz 66,7% odpowiednio z sektora handlu hurtowego oraz sektora przetwórstwa owocowo-warzywnego, produkcji ziół i przypraw, jednak pozostały odsetek respondentów opowiedział się za raczej złą oraz bardzo złą sytuacją omawianego sektora. Natomiast wśród przedstawicieli sektora górnictwa zdania są podzielone i nie ma jednoznacznej opinii na temat aktualnej kondycji sektora usług.

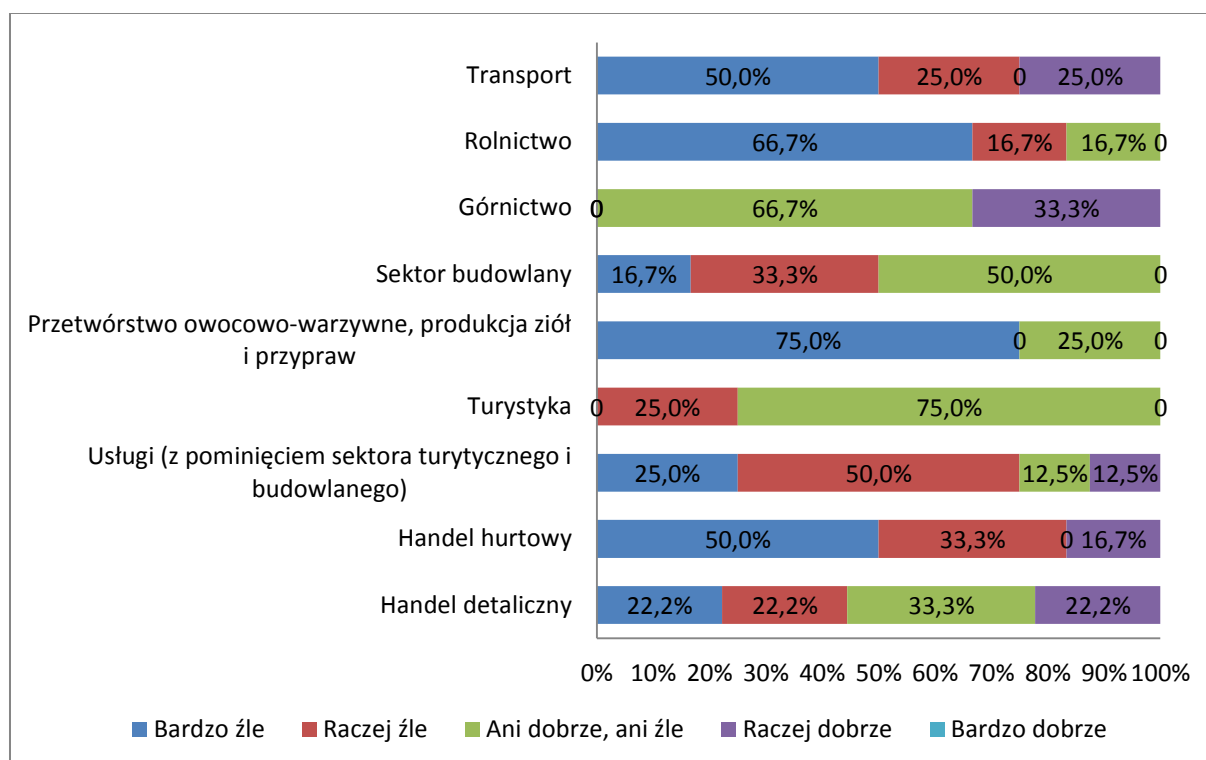
OCENA OBECNEJ KONDYCJI SEKTORA TURYSTYKI

W przypadku oceny przez przedstawicieli sektora turystyki obecnej kondycji tego sektora znaczna część respondentów z danej grupy udzieliła niejednoznacznej odpowiedzi – 75% nie oceniło jej ani dobrze, ani źle. Natomiast pozostałe 25% opowiedziało się za raczej złą sytuacją sektora turystyki.

W przypadku oceny obecnej kondycji sektora turystyki przez przedstawicieli pozostałych sektorów sytuacja wygląda następująco. Według przedstawicieli sektora rolnictwa oraz przetwórstwa owocowo-warzywnego, produkcji ziół i przypraw obecna kondycja sektora turystyki jest bardzo zła. W przypadku respondentów z sektora handlu hurtowego, transportu i usług jest znaczna przewaga opinii negatywnych, niż pozytywnych. Wśród przedstawicieli sektora handlu hurtowego za bardzo złą i raczej złą sytuacją sektora turystyki opowiedziało się 83,3% respondentów z danej grupy, podczas gdy za raczej dobrą tylko 16,7%. W przypadku przedstawicieli sektora transportu za bardzo złą i raczej złą sytuacją sektora turystyki opowiedziało się 75% respondentów z danej grupy, podczas gdy za raczej dobrą jedynie 25%. Natomiast w przypadku przedstawicieli sektora usług za bardzo złą i raczej złą sytuacją sektora turystyki opowiedziało się 75% respondentów, podczas gdy za raczej dobrą tylko 12,5%. Wśród respondentów z sektora handlu detalicznego jest dwukrotnie więcej opinii negatywnych, niż pozytywnych. Mianowicie, 44,4% ankietowanych z tej grupy jest przekonanych o złej sytuacji sektora turystyki, podczas gdy 22,2% opowiedziało się za raczej dobrą sytuacją tego sektora. W przypadku przedstawicieli sektora górnictwa 66,7% udzieliło niejednoznacz-

nej odpowiedzi, natomiast pozostały odsetek respondentów z tej grupy opowiedział się za raczej dobrą sytuacją omawianego sektora. Natomiast wśród przedstawicieli sektora budowlanego połowa jest przekonana o złej kondycji sektora turystyki, podczas gdy pozostali respondenci z tej grupy nie udzielili jednoznacznej odpowiedzi.

Rysunek 38. Ocena obecnej kondycji sektora turystyki przez przedstawicieli poszczególnych branż i sektorów gospodarczych.

Źródło: Opracowanie własne.

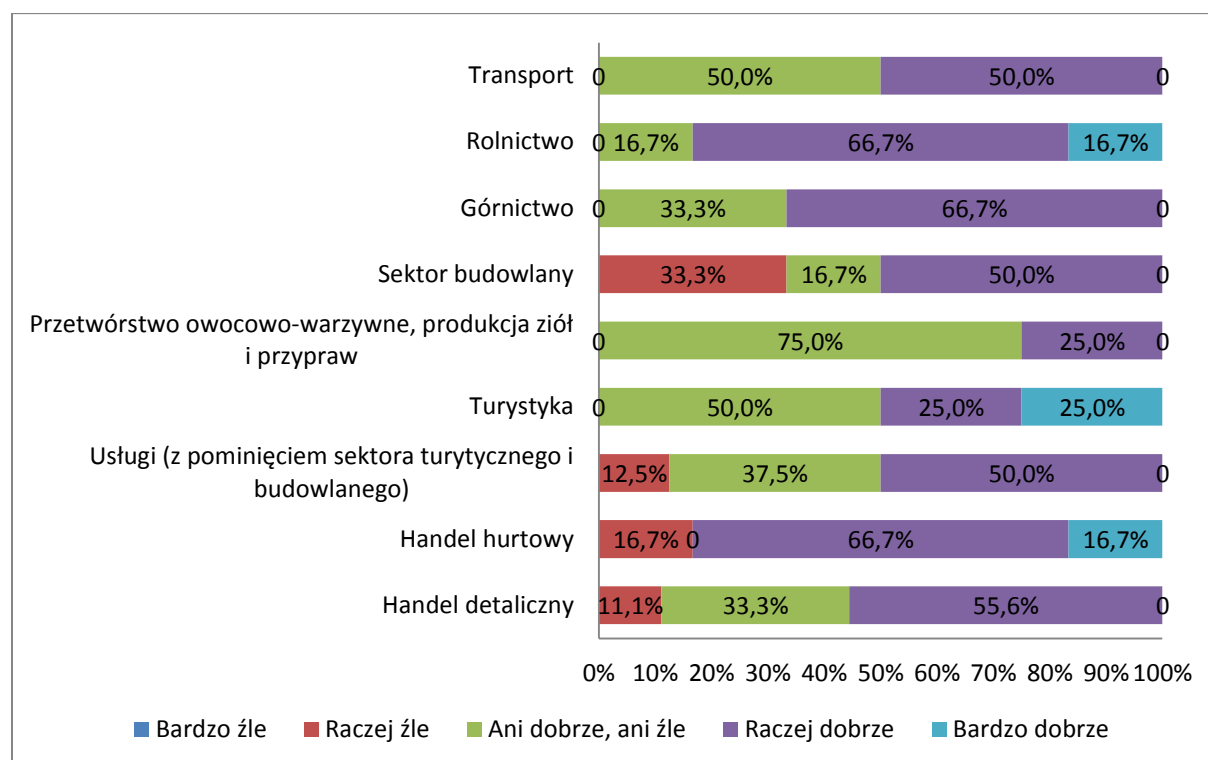
OCENA OBECNEJ KONDYCJI SEKTORA PRZETWÓRSTWA OWOCOWO-WARZYWNEGO, PRODUKCJI ZIÓŁ I PRZYPRAW

W przypadku oceny przez przedstawicieli sektora przetwórstwa owocowo-warzywnego, produkcji ziół i przypraw obecnej kondycji tego sektora znaczna część respondentów z danej grupy udzieliła niejednoznacznej odpowiedzi – 75% nie oceniło jej ani dobrze, ani źle. Natomiast pozostałe 25% opowiedziało się za raczej dobrą sytuacją sektora.

W przypadku oceny obecnej kondycji sektora przetwórstwa owocowo-warzywnego, produkcji ziół i przypraw przez przedstawicieli pozostałych sektorów sytuacja wygląda następująco. Wśród przedstawicieli sektora turystyki, górnictwa, rolnictwa i transportu nie ma ani jednej opinii negatywnej. W przypadku respondentów z sektora rolnictwa i górnictwa o do-

brej sytuacji sektora przetwórstwa owocowo-warzywnego, produkcji ziół i przypraw jest przekonanych odpowiednio 83,4% oraz 66,7% respondentów. Natomiast w przypadku przedstawicieli sektora turystyki i transportu zdania rozkładają się równomiernie na odpowiedzi pozytywne oraz niejednoznaczne – „ani dobrze, ani źle”, co pozwala stwierdzić, że respondenci z sektora turystyki i transportu raczej dobrze oceniają kondycję sektora przetwórstwa owocowo-warzywnego, produkcji ziół i przypraw. Wśród respondentów z sektora handlu hurtowego jest znaczna przewaga opinii pozytywnych – za raczej dobrą sytuacją opowiedziało się aż 83,4%, podczas gdy pozostały odsetek był przekonany o raczej złej sytuacji omawianego sektora. W przypadku przedstawicieli sektora handlu detalicznego, usług oraz budowlanego również występuje przewaga opinii pozytywnych. O raczej dobrej kondycji sektora turystyki jest przekonanych co najmniej 50% ankietowanych z danych grup, podczas gdy o raczej złej sytuacji danego sektora mówiło odpowiednio 11,1%, 12,5% oraz 33,3% respondentów z sektora handlu detalicznego, usług oraz budowlanego.

Rysunek 39. Ocena obecnej kondycji sektora przetwórstwa owocowo-warzywnego, produkcji ziół i przypraw przez przedstawicieli poszczególnych branż i sektorów gospodarczych.

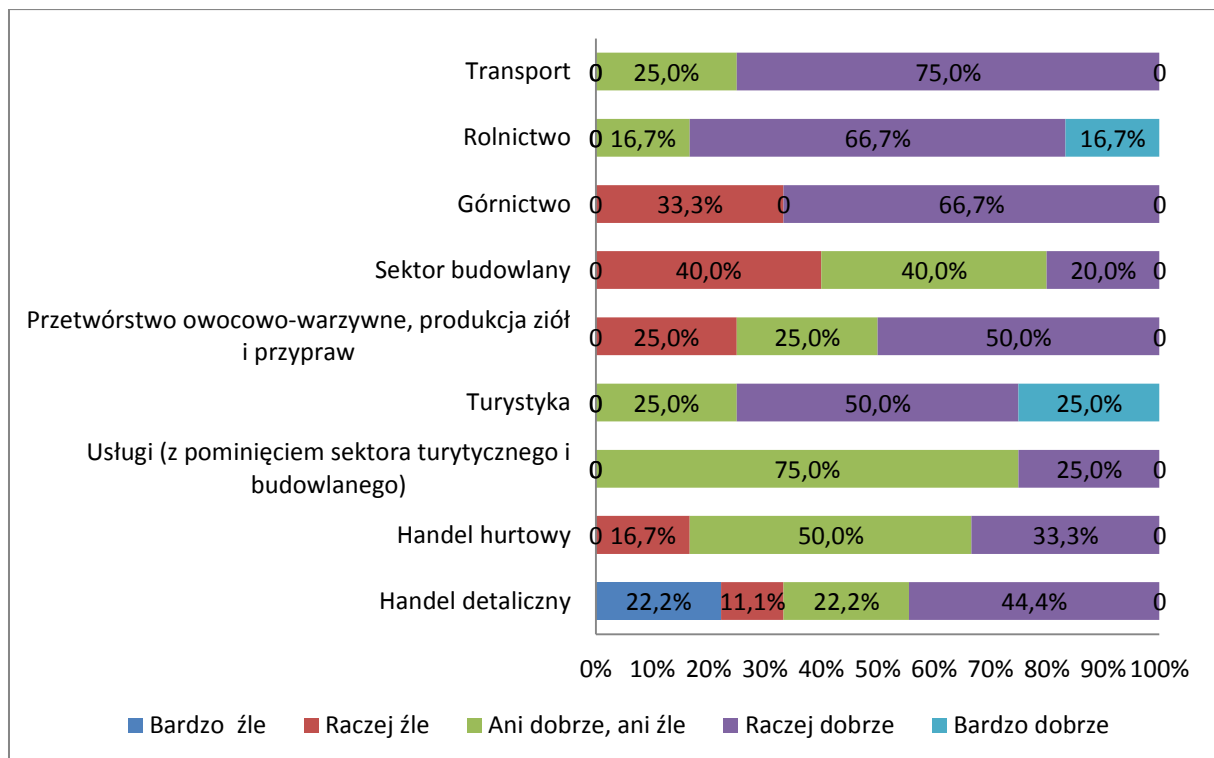

Źródło: Opracowanie własne.

OCENA OBECNEJ KONDYCJI SEKTORA BUDOWLANEGO

W przypadku oceny przez przedstawicieli sektora budowlanego obecnej kondycji tego sektora przeważają odpowiedzi negatywne – pomimo tego, że 40% udzieliło niejednoznacznej odpowiedzi. Opinii negatywnych jest dwukrotnie więcej od pozytywnych. Za raczej złą kondycją sektora budowlanego opowiedziało się 40% respondentów z danej grupy, natomiast za raczej dobrą 20%.

Rysunek 40. Ocena obecnej kondycji sektora budowlanego przez przedstawicieli poszczególnych branż i sektorów gospodarczych.

Źródło: Opracowanie własne.

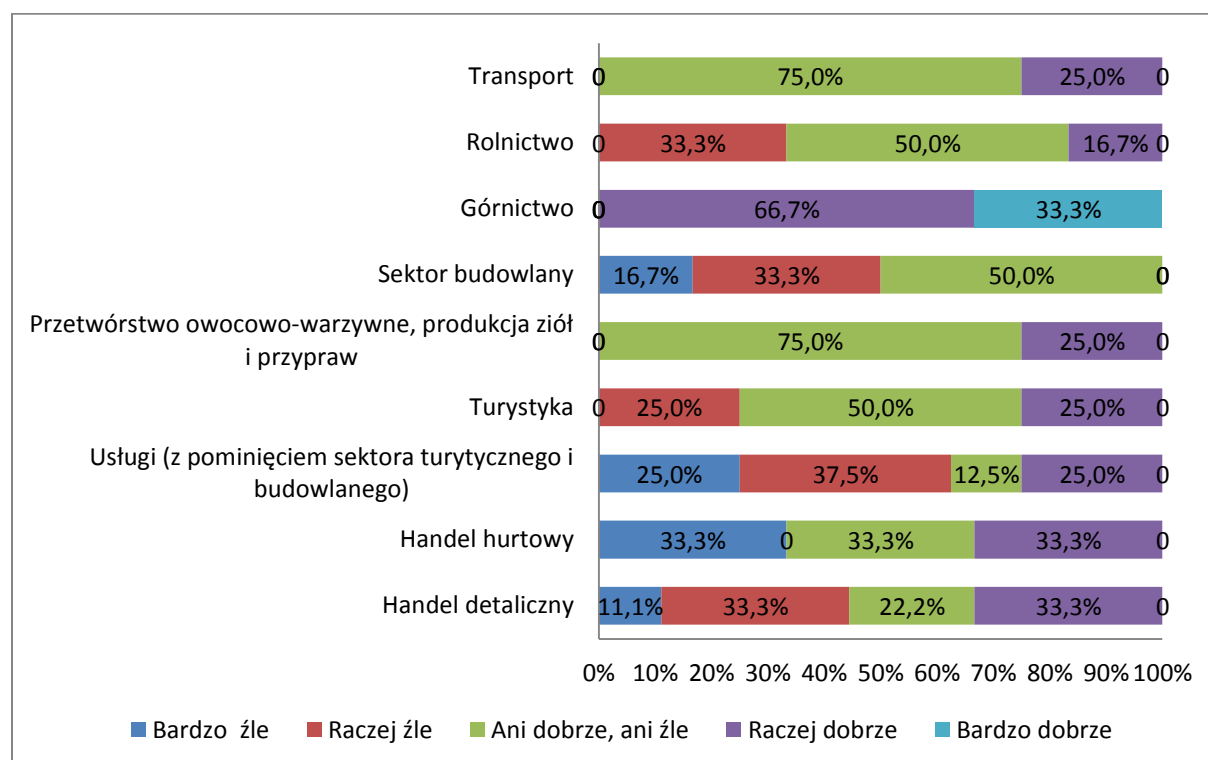
W przypadku oceny obecnej kondycji sektora budowlanego przez przedstawicieli pozostałych sektorów sytuacja wygląda następująco. Według przedstawicieli sektora turystyki, rolnictwa i transportu obecna kondycja sektora budowlanego jest raczej dobra. Tego zdania jest co najmniej 75% respondentów z poszczególnych grup, przy czym nie ma ani jednej opinii negatywnej. W przypadku przedstawicieli sektora górnictwa odpowiedzi pozytywne było dwukrotnie więcej, niż negatywne. O raczej dobrej kondycji omawianego sektora jest przekonanych 66,7% ankietowanych z danej grupy, natomiast za złą opowiedziało się 33,3%. Wśród respondentów z sektora przetwórstwa owocowo-warzywnego, produkcji ziół i przypraw oraz handlu detalicznego zdania są podzielone, jednak występuje tutaj przewaga opinii o

raczej dobrej kondycji sektora budowlanego. Biorąc pod uwagę przedstawicieli sektora usług widać znaczną przewagę odpowiedzi niejednoznacznej – 75%. Jednak pozostałe 25% ankietowanych z tej grupy jest przekonanych o raczej dobrej sytuacji omawianego sektora, co pozwala stwierdzić, że według przedstawicieli sektora usług aktualna kondycja sektora budowlanego jest raczej dobra. W przypadku handlu hurtowego zdania są podzielone. Połowa ankietowanych z handlu hurtowego nie ocenia aktualnej kondycji omawianego sektora ani dobrze, ani źle, jednak wśród pozostałych respondentów z danej grupy jest dwukrotna przewaga opinii pozytywnych nad negatywnymi. Mianowicie, za raczej dobrą kondycją sektora budowlanego opowiedziało się 33,3% przedstawicieli sektora handlu hurtowego, podczas gdy za złą tylko 16,7%.

OCENA OBECNEJ KONDYCJI SEKTORA GÓRNICTWA

W przypadku oceny przez przedstawicieli sektora górnictwa obecnej kondycji tego sektora wszyscy respondenci udzielili odpowiedzi pozytywnej. Mianowicie, 66,7% respondentów z danej grupy opowiedziało się za raczej dobrą, a 33,3% za bardzo dobrą sytuacją sektora górnictwa.

Rysunek 41. Ocena obecnej kondycji sektora górnictwa przez przedstawicieli poszczególnych branż i sektorów gospodarczych.

Źródło: Opracowanie własne.

W przypadku oceny obecnej kondycji sektora górnictwa przez przedstawicieli pozostałych sektorów sytuacja wygląda następująco. Wśród przedstawicieli sektora handlu detalicznego i usług zdania są podzielone, jednak widać znaczną przewagę opinii negatywnych. W przypadku przedstawicieli sektora budowlanego połowa respondentów udzieliła niejednoznacznej odpowiedzi, przy czym pozostałe 50% opowiedziało się za raczej złą oraz bardzo złą kondycją sektora górnictwa, co pozwala stwierdzić, że według przedstawicieli sektora budowlanego aktualna sytuacja omawianego sektora jest zła. Natomiast wśród respondentów z sektora rolnictwa większość również udzieliła niejednoznacznej odpowiedzi, przy czym pozostały odsetek głosów rozkłada się na opinie pozytywne oraz negatywne. Jednak większość ankietowanych z danej grupy opowiedziało się za raczej złą sytuacją sektora górnictwa. Biorąc pod uwagę przedstawicieli sektora przetwórstwa owocowo-warzywnego, produkcji ziół i przypraw oraz transportu widać znaczną przewagę odpowiedzi niejednoznacznej – 75%. Jednak pozostałe 25% ankietowanych z tych grup jest przekonanych o raczej dobrej sytuacji omawianego sektora, co pozwala stwierdzić, że według przedstawicieli sektora przetwórstwa owocowo-warzywnego, produkcji ziół i przypraw oraz transportu aktualna kondycja sektora górnictwa jest raczej dobra. Natomiast wśród przedstawicieli sektora handlu hurtowego oraz turystyki zdania są podzielone i nie ma jednoznacznej opinii.

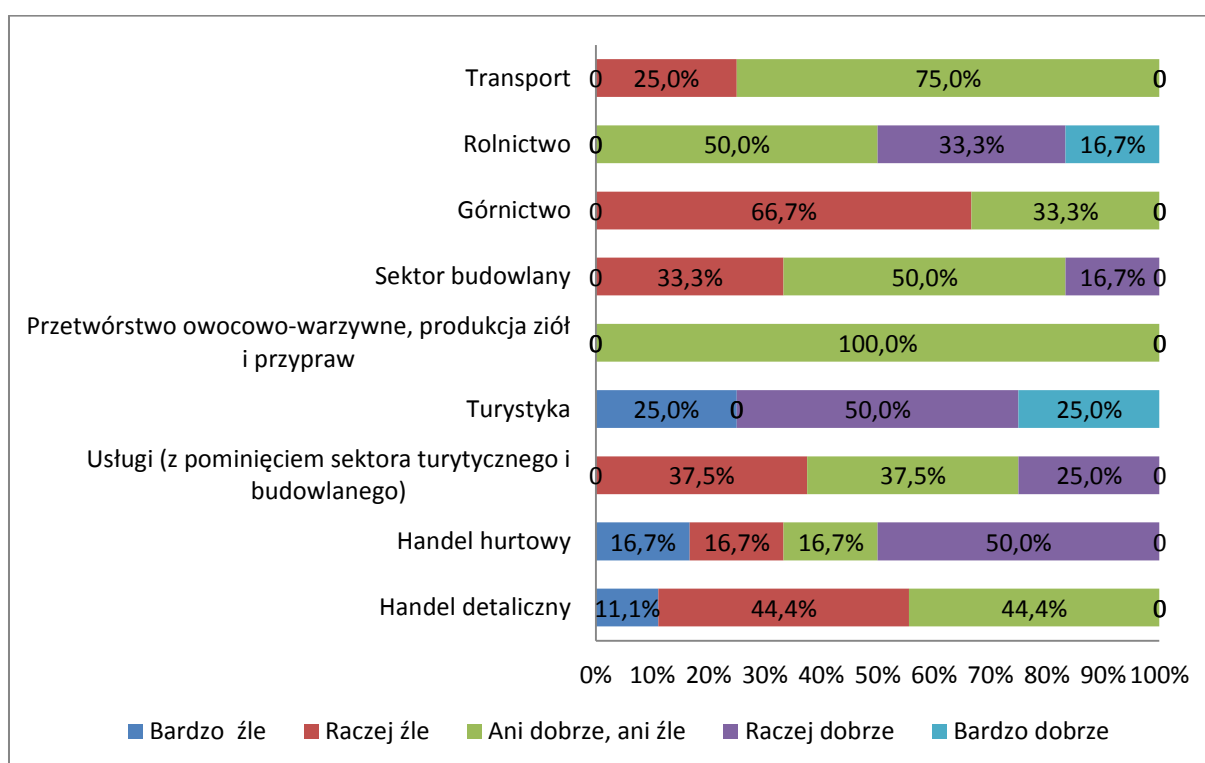
OCENA OBECNEJ KONDYCJI SEKTORA ROLNICTWA

W przypadku oceny przez przedstawicieli sektora rolnictwa obecnej kondycji tego sektora nie ma ani jednej opinii negatywnej. Połowa respondentów z danej grupy opowiedziała się za dobrą kondycją sektora, przy czym 16,7% oceniło aktualną sytuację sektora rolnictwa jako bardzo dobrą. Natomiast pozostałe 50% respondentów udzieliło niejednoznacznej odpowiedzi.

W przypadku oceny obecnej kondycji sektora rolnictwa przez przedstawicieli pozostałych sektorów sytuacja wygląda następująco. Wśród przedstawicieli sektora usług i budowlanego zdania są podzielone, jednak pojawia się tutaj przewaga opinii negatywnych nad pozytywnymi. Natomiast wśród przedstawicieli sektora handlu hurtowego również zdania są podzielone, jednak tutaj występuje przewaga opinii pozytywnych nad negatywnymi. W przypadku respondentów z sektora handlu detalicznego, górnictwa i transportu nie ma ani jednej odpowiedzi pozytywnej. Biorąc pod uwagę przedstawicieli sektora górnictwa oraz handlu detalicznego ponad 55% respondentów z tych grup opowiedziało się za złą kondycją sektora rolnictwa. Natomiast biorąc pod uwagę przedstawicieli sektora transportu 75% ankietowa-

nych z danej grupy udzieliło niejednoznacznej odpowiedzi, przy czym pozostałe 25% jest przekonanych o raczej złej sytuacji omawianego sektora. W przypadku respondentów z sektora turystyki opinii pozytywnych jest trzykrotnie więcej, niż negatywnych. Mianowicie, o raczej dobrej i bardzo dobrej kondycji sektora rolnictwa jest przekonanych 75% przedstawicieli sektora turystyki, natomiast o złej pozostałe 25%. Natomiast wszyscy respondenci z sektora przetwórstwa owocowo-warzywnego, produkcji ziół i przypraw udzielili niejednoznacznej odpowiedzi.

Rysunek 42. Ocena obecnej kondycji sektora rolnictwa przez przedstawicieli poszczególnych branż i sektorów gospodarczych.

Źródło: Opracowanie własne.

OCENA OBECNEJ KONDYCJI SEKTORA TRANSPORTU

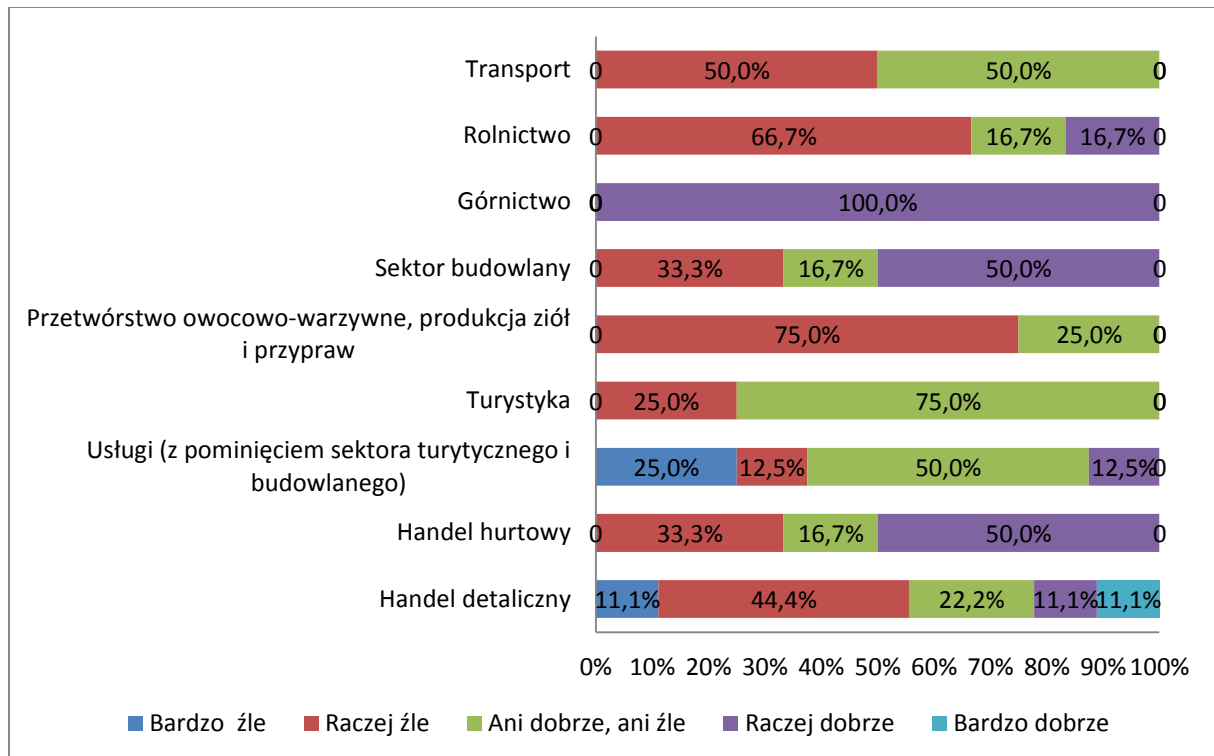
W przypadku oceny przez przedstawicieli sektora transportu obecnej kondycji tego sektora nie ma ani jednej opinii pozytywnej. Połowa respondentów z danej grupy opowiedziała się za raczej złą kondycją sektora, natomiast pozostałe 50% respondentów udzieliło niejednoznacznej odpowiedzi.

W przypadku oceny obecnej kondycji sektora transportu przez przedstawicieli pozostałych sektorów sytuacja wygląda następująco. Wszystkie opinie przedstawicieli sektora

górnictwa są pozytywne. Według nich kondycja sektora transportu jest raczej dobra. Według przedstawicieli sektora handlu hurtowego oraz budowlanego sytuacja ta również jest raczej dobra – tego zdania była połowa respondentów, podczas gdy 33,3% opowiedziało się za bardzo złą i raczej złą kondycją.

Rysunek 43. Ocena obecnej kondycji sektora transportu przez przedstawicieli poszczególnych branż i sektorów gospodarczych.

Źródło: Opracowanie własne.

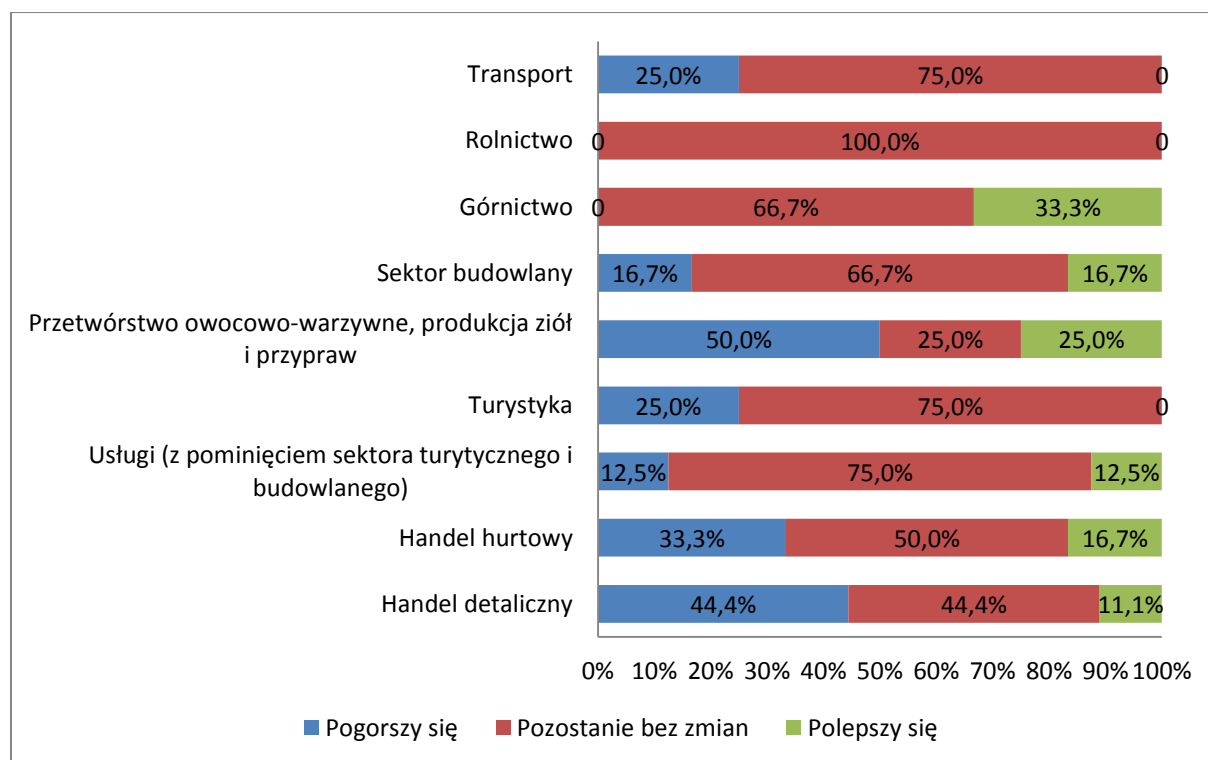
W przypadku przedstawicieli sektora handlu detalicznego i rolnictwa występuje znaczna przewaga opinii negatywnych, niż pozytywnych. W przypadku respondentów z sektora rolnictwa za bardzo złą i raczej złą sytuacją sektora transportu opowiedziało się 66,7% respondentów, podczas gdy za raczej dobrą tylko 16,7%. Natomiast w przypadku respondentów z sektora handlu detalicznego za bardzo złą i raczej złą sytuacją sektora transportu opowiedziało się 55,5% respondentów z danej grupy, podczas gdy za raczej dobrą i bardzo dobrą tylko 22,2%. Wśród przedstawicieli z sektora usług jest trzykrotnie więcej opinii negatywnych, niż pozytywnych – pomimo tego, że połowa respondentów z danej grupy nie udzieliła jednoznacznej odpowiedzi. Natomiast wśród respondentów z sektora przetwórstwa owocowo-warzywnego, produkcji ziół i przypraw oraz turystyki nie ma ani jednej opinii pozytywnej na temat obecnej kondycji sektora transportu. W przypadku przedstawicieli sektora przetwórstwa

owocowo-warzywnego, produkcji ziół i przypraw 75% opowiedziało się za raczej złą sytuacją omawianego sektora. Biorąc pod uwagę przedstawicieli sektora turystyki widać znaczną przewagę odpowiedzi niejednoznacznej – 75%. Jednak pozostałe 25% ankietowanych z tej grupy jest przekonanych o raczej dobrej złej sytuacji sektora transportu, co pozwala stwierdzić, że według przedstawicieli sektora turystyki aktualna kondycja omawianego sektora jest raczej zła.

OCENA PRZYSZŁEJ KONDYCJI SEKTORA HANDLU DETALICZNEGO

W przypadku oceny przez przedstawicieli sektora handlu detalicznego przyszłej kondycji tego sektora przeważają odpowiedzi negatywne – pomimo tego, że według 44,4% nie ulegnie ona zmianie. Mianowicie, o pogorszeniu się sytuacji sektora handlu detalicznego jest przekonanych 44,4% respondentów z danej grupy, natomiast pozostałe 11,1% uważa, że sytuacja ta zmieni się na lepszą.

Rysunek 44. Ocena sytuacji sektora handlu detalicznego w przyszłości przez przedstawicieli poszczególnych branż i sektorów gospodarczych.

Źródło: Opracowanie własne.

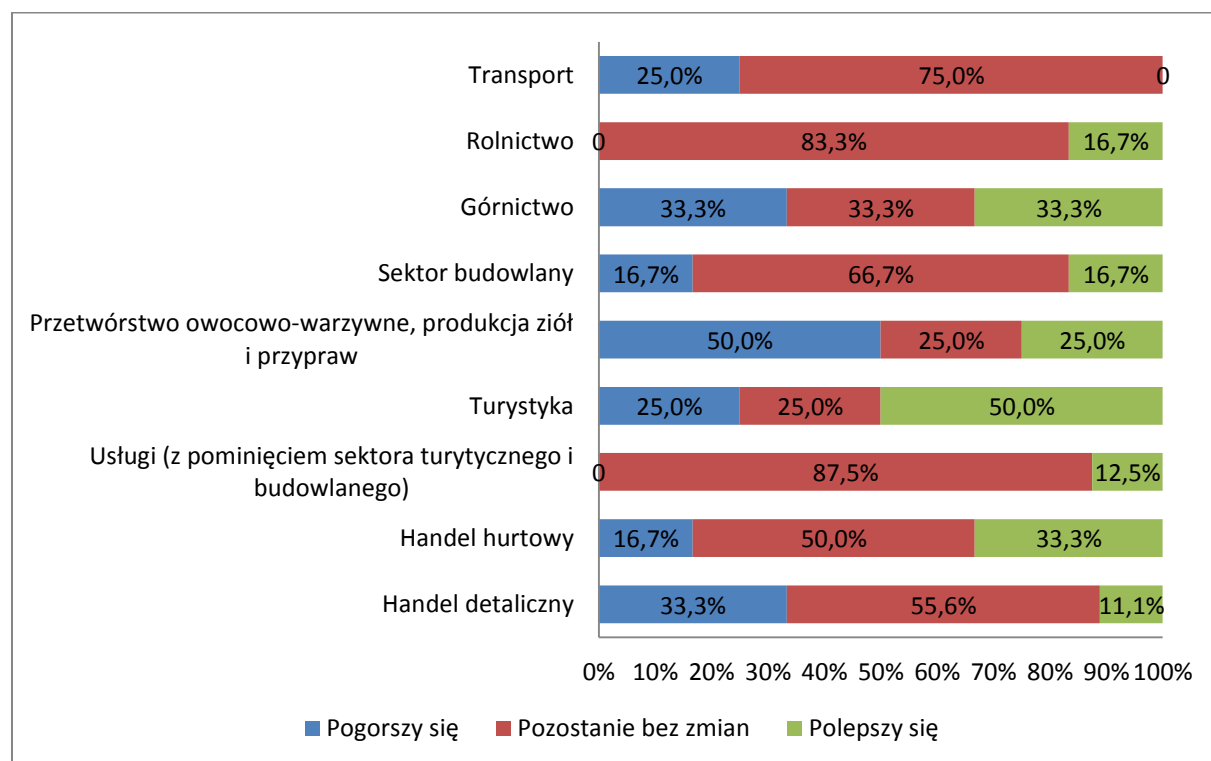
W przypadku oceny przyszłej kondycji sektora handlu detalicznego przez przedstawicieli pozostałych sektorów sytuacja wygląda następująco. Według wszystkich przedstawicieli

sektora rolnictwa sytuacja w sektorze handlu detalicznego pozostanie bez zmian. Tego samego zdania jest 75% respondentów z sektora turystyki, transportu i usług oraz 66,7% respondentów z sektora budowlanego i górnictwa. W przypadku przedstawicieli sektora handlu hurtowego o pozostaniu bez zmian kondycji sektora handlu detalicznego przekonana jest połowa ankietowanych, podczas gdy wśród pozostałych 50% jest dwukrotna przewaga opinii negatywnych, niż pozytywnych. Inaczej sytuacja przedstawia się wśród przedstawicieli sektora przetwórstwa owocowo-warzywnego, produkcji ziół i przypraw. Połowa respondentów z danej grupy jest przekonana o pogorszeniu się sytuacji omawianego sektora, podczas gdy o jej polepszeniu mówiło tylko 25%.

OCENA PRZYSZŁEJ KONDYCJI SEKTORA HANDLU HURTOWEGO

W przypadku oceny przez przedstawicieli sektora handlu hurtowego przyszłej kondycji tego sektora według połowy respondentów z danej grupy nie ulegnie ona zmianie. Wśród pozostałych opinii respondentów danego sektora odpowiedzi pozytywne jest dwukrotnie więcej, niż negatywnych.

Rysunek 45. Ocena sytuacji sektora handlu hurtowego w przyszłości przez przedstawicieli poszczególnych branż i sektorów gospodarczych.

Źródło: Opracowanie własne.

Mianowicie, o polepszeniu się sytuacji sektora handlu hurtowego jest przekonanych 33,3% respondentów z danej grupy, natomiast pozostałe 16,7% uważa, że sytuacja ta zmieni się na gorszą.

W przypadku oceny przyszłej kondycji sektora handlu hurtowego przez przedstawicieli pozostałych sektorów sytuacja wygląda następująco. Co najmniej 80% przedstawicieli z sektora usług oraz rolnictwa jest przekonanych o tym, że kondycja sektora handlu hurtowego nie ulegnie zmianie. Tego samego zdania jest 75% respondentów z sektora transportu oraz 66,7% respondentów z sektora budowlanego. W przypadku przedstawicieli sektora handlu detalicznego o pozostaniu bez zmian kondycji omawianego sektora przekonanych jest 55,6%, podczas gdy wśród pozostałych respondentów z danej grupy jest znaczna przewaga opinii negatywnych, niż pozytywnych. Inaczej sytuacja przedstawia się wśród pozostałych sektorów. Mianowicie, połowa respondentów z sektora przetwórstwa owocowo-warzywnego, produkcji ziół i przypraw jest przekonana o pogorszeniu się sytuacji handlu hurtowego, natomiast połowa respondentów z sektora turystyki mówiła o jej polepszeniu się. Jednoznacznej opinii na ten temat nie mają przedstawiciele sektora górnictwa – tutaj zdania są podzielone.

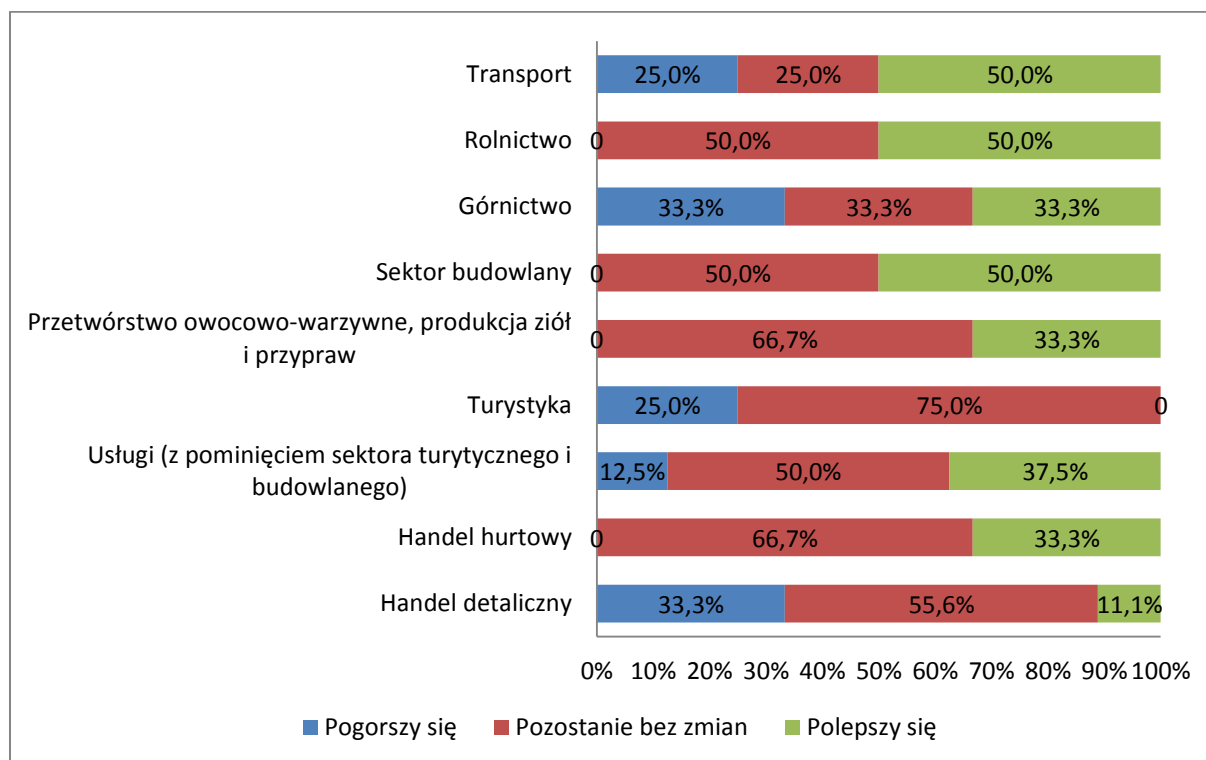
OCENA PRZYSZŁEJ KONDYCJI SEKTORA USŁUG

W przypadku oceny przez przedstawicieli sektora usług przyszłej kondycji tego sektora według połowy respondentów z danej grupy nie ulegnie ona zmianie. Wśród pozostałych opinii respondentów danego sektora przeważają odpowiedzi pozytywne, których jest trzykrotnie więcej, niż negatywnych. Mianowicie, o polepszeniu się sytuacji sektora usług jest przekonanych 37,5% respondentów z danej grupy, natomiast pozostałe 12,5% uważa, że sytuacja ta zmieni się na gorszą.

W przypadku oceny przyszłej kondycji sektora usług przez przedstawicieli pozostałych sektorów zdania są podzielone. Wśród przedstawicieli sektora handlu hurtowego oraz przetwórstwa owocowo-warzywnego, produkcji ziół i przypraw przeważają opinie, że sytuacja w sektorze usług nie ulegnie zmianie, podczas gdy o jej polepszeniu jest przekonanych 33,3% ankietowanych z danych grup. W przypadku przedstawicieli sektora turystyki oraz handlu detalicznego o polepszeniu się kondycji omawianego sektora jest przekonanych odpowiednio 75% oraz 55,6%, podczas gdy za pogorszeniem opowiedziało się odpowiednio 25% oraz 33,3%. Natomiast według połowy respondentów z sektora budowlanego, rolnictwa i transportu kondycja sektora usług zmieni się na lepszą, przy czym według 25% sytuacja

omawianego sektora się pogorszy. W przypadku przedstawicieli sektora górnictwa zdania na ten temat są podzielone i nie ma jednoznacznej opinii.

Rysunek 46. Ocena sytuacji sektora usług (z pominięciem sektora turystycznego i budowlanego) w przyszłości przez przedstawicieli poszczególnych branż i sektorów gospodarczych.

Źródło: Opracowanie własne.

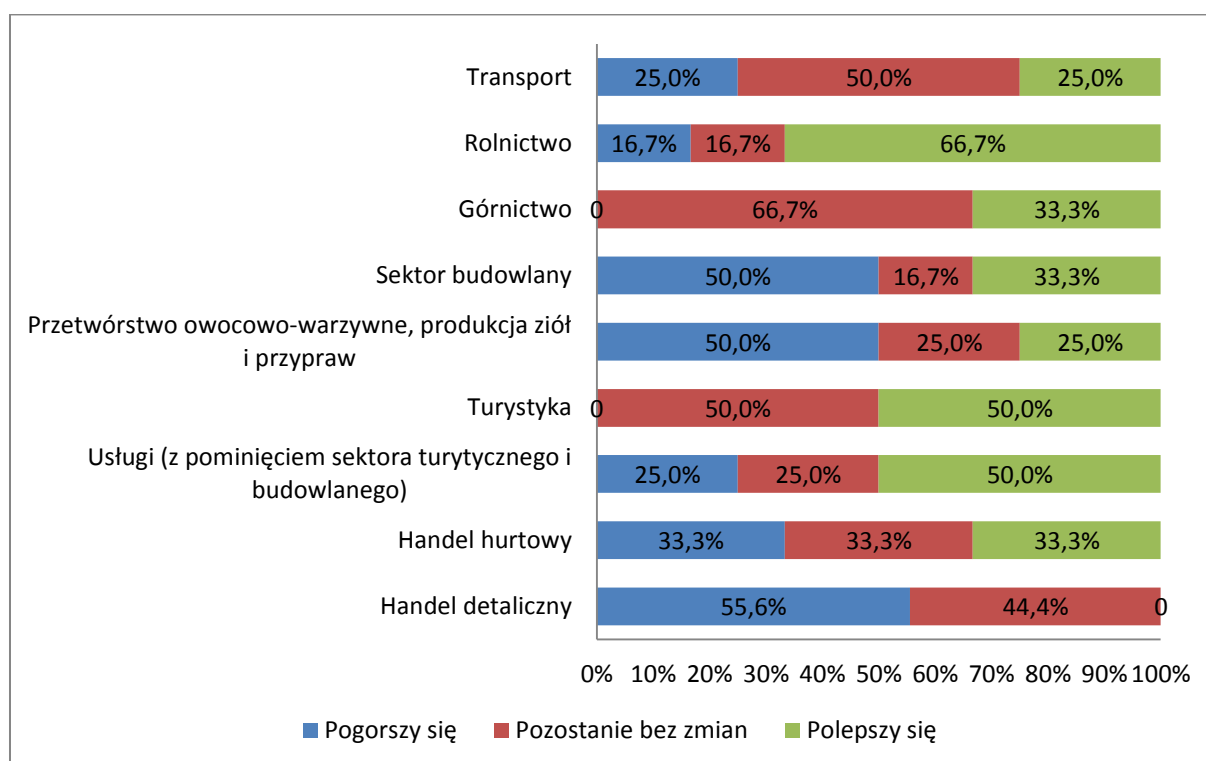
OCENA PRZYSZŁEJ KONDYCJI SEKTORA TURYSTYKI

W przypadku oceny przez przedstawicieli sektora turystyki przyszłej kondycji tego sektora nie ma ani jednej opinii negatywnej. Połowa respondentów z danej grupy jest przekonana o polepszeniu się sytuacji sektora turystyki, natomiast według pozostałych 50% nie ulegnie ona zmianie.

W przypadku oceny przyszłej kondycji sektora turystyki przez przedstawicieli pozostałych sektorów zdania są podzielone. Wśród przedstawicieli sektora górnictwa oraz transportu przeważają opinie, że sytuacja w sektorze turystyki nie ulegnie zmianie – tego zdania jest odpowiednio 66,7% oraz 50%. W przypadku przedstawicieli sektora rolnictwa i usług o polepszeniu się kondycji omawianego sektora jest przekonanych odpowiednio 66,7% oraz 50%, podczas gdy za pogorszeniem opowiedziało się odpowiednio 16,7% oraz 25%. Nato-

miast według co najmniej połowy respondentów z sektora handlu detalicznego, przetwórstwa owocowo-warzywnego, produkcji ziół i przypraw oraz budowlanego kondycja sektora turystyki zmieni się na gorszą, przy czym omawiana sytuacja polepszy się według 25% przedstawicieli przetwórstwa owocowo-warzywnego, produkcji ziół i przypraw oraz według 33,3% przedstawicieli sektora budowlanego. Wśród przedstawicieli sektora handlu hurtowego zdania są podzielone i nie ma jednoznacznej opinii na dany temat.

Rysunek 47. Ocena sytuacji sektora turystyki w przyszłości przez przedstawicieli poszczególnych branż i sektorów gospodarczych.

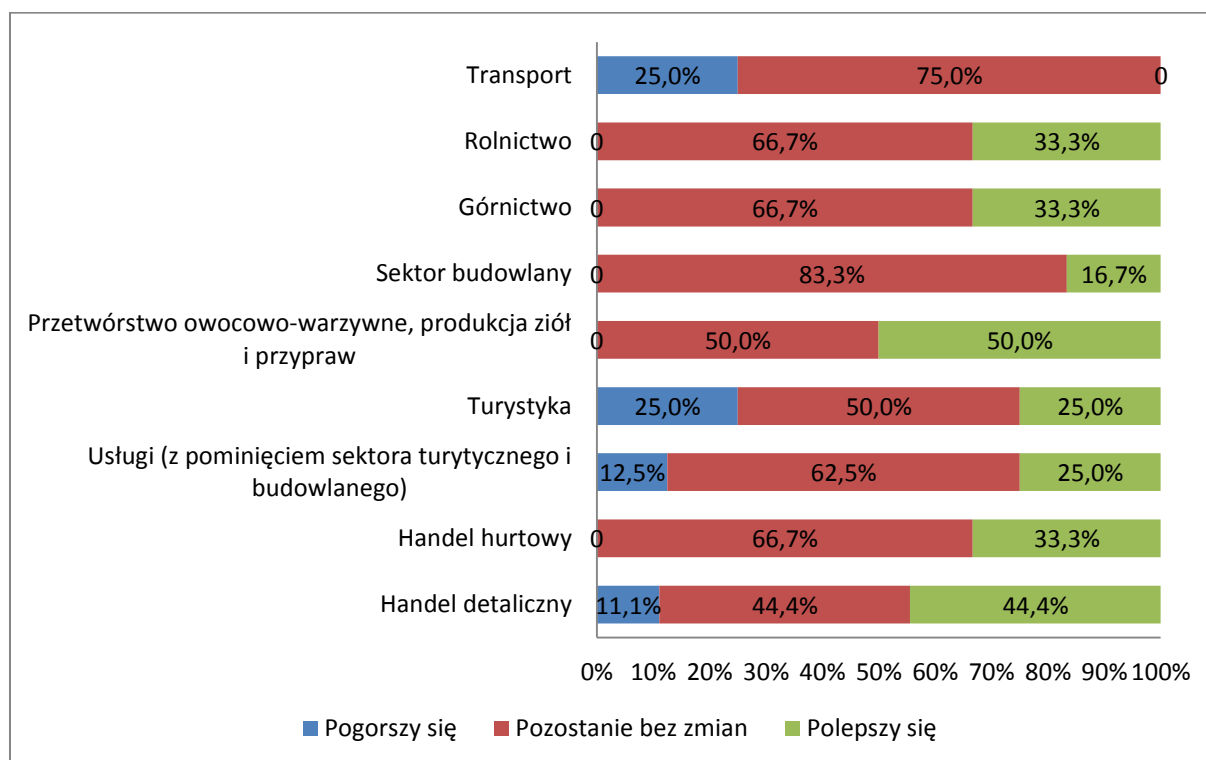

Źródło: Opracowanie własne.

OCENA PRZYSZŁEJ KONDYCJI SEKTORA PRZETWÓRSTWA OWOCOWO-WARZYWNEGO, PRODUKCJI ZIÓŁ I PRZYPRAW

W przypadku oceny przez przedstawicieli sektora przetwórstwa owocowo-warzywnego, produkcji ziół i przypraw przyszłej kondycji tego sektora nie ma ani jednej opinii negatywnej. Połowa respondentów z danej grupy jest przekonana o polepszeniu się sytuacji sektora przetwórstwa owocowo-warzywnego, produkcji ziół i przypraw, natomiast według pozostałych 50% nie ulegnie ona zmianie.

Rysunek 48. Ocena sytuacji sektora przetwórstwa owocowo-warzywnego, produkcji ziół i przypraw w przyszłości przez przedstawicieli poszczególnych branż i sektorów gospodarczych.

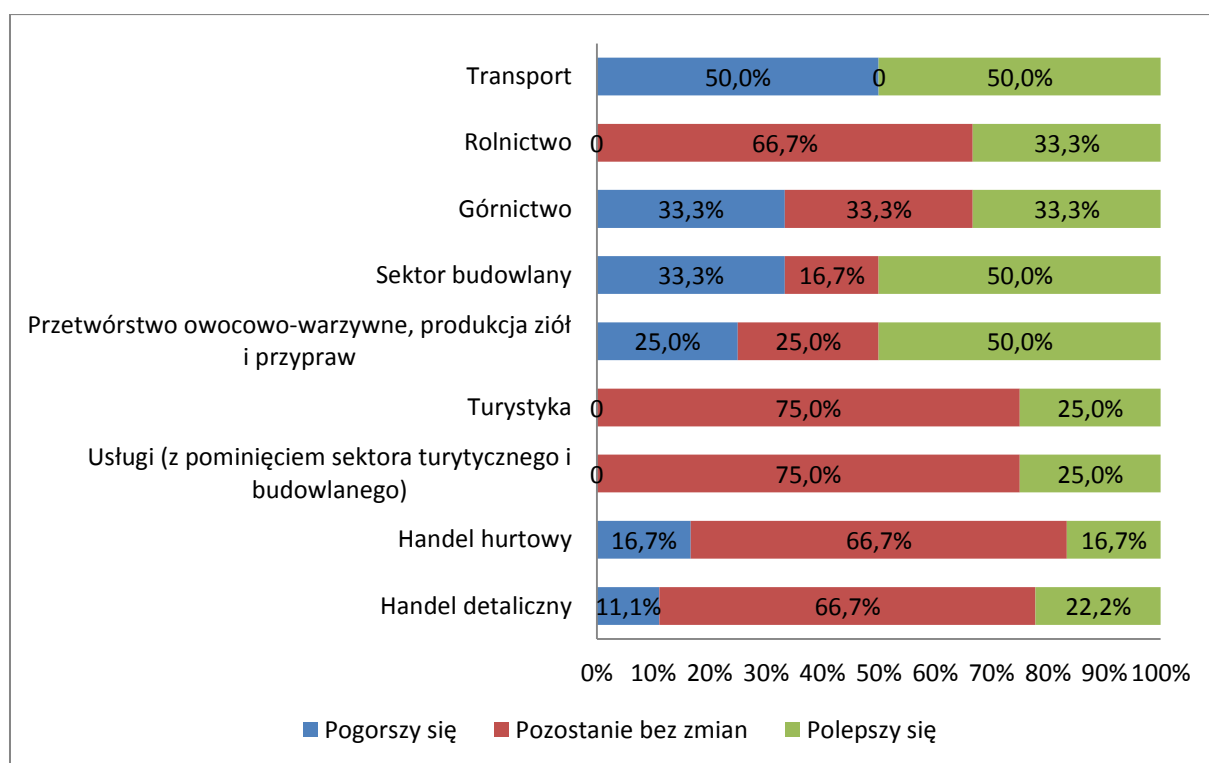
Źródło: Opracowanie własne.

W przypadku oceny przyszłej kondycji sektora przetwórstwa owocowo-warzywnego, produkcji ziół i przypraw przez przedstawicieli pozostałych sektorów sytuacja wygląda następująco. W przypadku respondentów z sektora budowlanego 83,3% jest przekonanych o tym, że kondycja sektora przetwórstwa owocowo-warzywnego, produkcji ziół i przypraw nie ulegnie zmianie. Tego samego zdania jest 66,7% przedstawicieli sektora handlu hurtowego, górnictwa oraz rolnictwa (podczas gdy pozostałe 33,3% jest przekonanych o polepszeniu się sytuacji omawianego sektora), 75% przedstawicieli sektoru transportu (podczas gdy pozostałe 25% jest przekonanych o pogorszeniu się sytuacji w omawianym sektorze). W przypadku przedstawicieli sektora usług o pozostaniu bez zmian kondycji sektora usług przekonanych jest 62,5%, podczas gdy wśród pozostałych respondentów z danej grupy jest dwukrotna przewaga opinii pozytywnych, niż negatywnych. Natomiast wśród przedstawicieli sektora turystyki za polepszeniem się sytuacji omawianego sektora opowiedziało się 50%, podczas gdy pozostałe zdania są podzielone. Jednoznacznej opinii na ten temat nie mają przedstawiciele sektora handlu detalicznego. Tutaj zdania są podzielone głównie pomiędzy przekonaniem o polepszeniu się sytuacji, a przekonaniem o pozostaniu bez zmian.

OCENA PRZYSZŁEJ KONDYCJI SEKTORA BUDOWLANEGO

W przypadku oceny przez przedstawicieli sektora budowlanego przyszłej kondycji tego sektora przeważają odpowiedzi pozytywne. Mianowicie, o polepszeniu się sytuacji tego sektora jest przekonana połowa respondentów z danej grupy, podczas gdy 33,3% uważa, że sytuacja ta zmieni się na gorszą. Natomiast według pozostałych 16,7% respondentów z sektora budowlanego nie ulegnie ona zmianie.

Rysunek 49. Ocena sytuacji sektora budowlanego w przyszłości przez przedstawicieli poszczególnych branż i sektorów gospodarczych.

Źródło: Opracowanie własne.

W przypadku oceny przyszłej kondycji sektora budowlanego przez przedstawicieli pozostałych sektorów sytuacja wygląda następująco. Wśród przedstawicieli sektora usług i turystyki 75% respondentów z tych grup jest przekonanych o tym, że kondycja sektora budowlanego nie ulegnie zmianie. Tego samego zdania jest 66,7% przedstawicieli sektora handlu detalicznego i hurtowego oraz sektora rolnictwa. Inaczej sytuacja przedstawia się wśród przedstawicieli sektora przetwórstwa owocowo-warzywnego, produkcji ziół i przypraw, górnictwa i transportu. Połowa respondentów z sektora przetwórstwa owocowo-warzywnego, produkcji ziół i przypraw jest przekonana o polepszeniu się sytuacji sektora budowlanego, podczas gdy

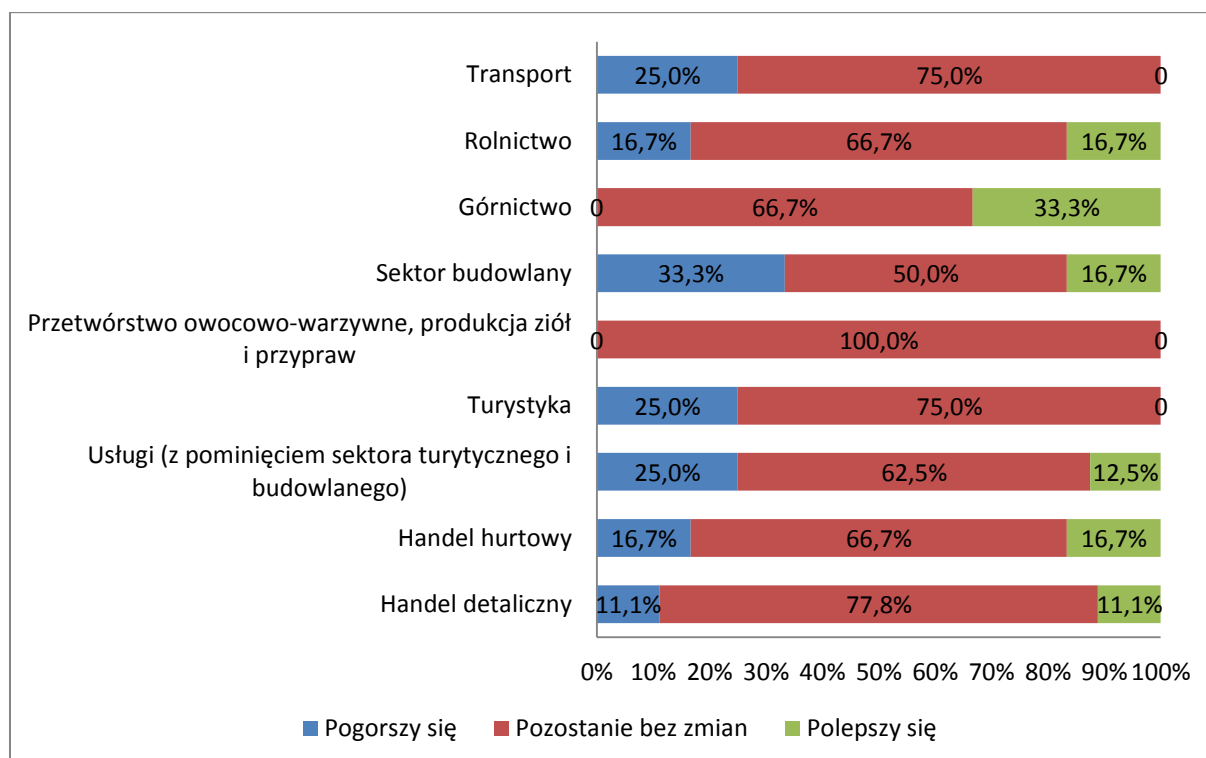
o jej pogorszeniu mówiło tylko 25%. W przypadku przedstawicieli sektora górnictwa i transportu nie ma jednoznacznej opinii.

OCENA PRZYSZŁEJ KONDYCJI SEKTORA GÓRNICTWA

W przypadku oceny przez przedstawicieli sektora górnictwa przyszłej kondycji tego sektora według większości respondentów z danej grupy nie ulegnie ona zmianie – tego zdania jest 66,7%. Natomiast pozostałe 33,3% jest przekonane o polepszeniu się sytuacji sektora górnictwa.

W przypadku oceny przyszłej kondycji sektora górnictwa przez przedstawicieli pozostałych sektorów przeważają opinie o pozostaniu bez zmian sytuacji w tym sektorze. Tego zdania są wszyscy respondenci z sektora przetwórstwa owocowo-warzywnego, produkcji ziół i przypraw, co najmniej 75% przedstawicieli sektora handlu detalicznego, turystyki i transportu oraz co najmniej 62% przedstawicieli sektora handlu hurtowego, usług i rolnictwa. Natomiast wśród przedstawicieli sektora budowlanego o tym, że kondycja sektora górnictwa nie ulegnie zmianie, przekonanych jest 50%, podczas gdy o jego pogorszeniu się mówiło 33,3%.

Rysunek 50. Ocena sytuacji sektora górnictwa w przyszłości przez przedstawicieli poszczególnych branż i sektorów gospodarczych.

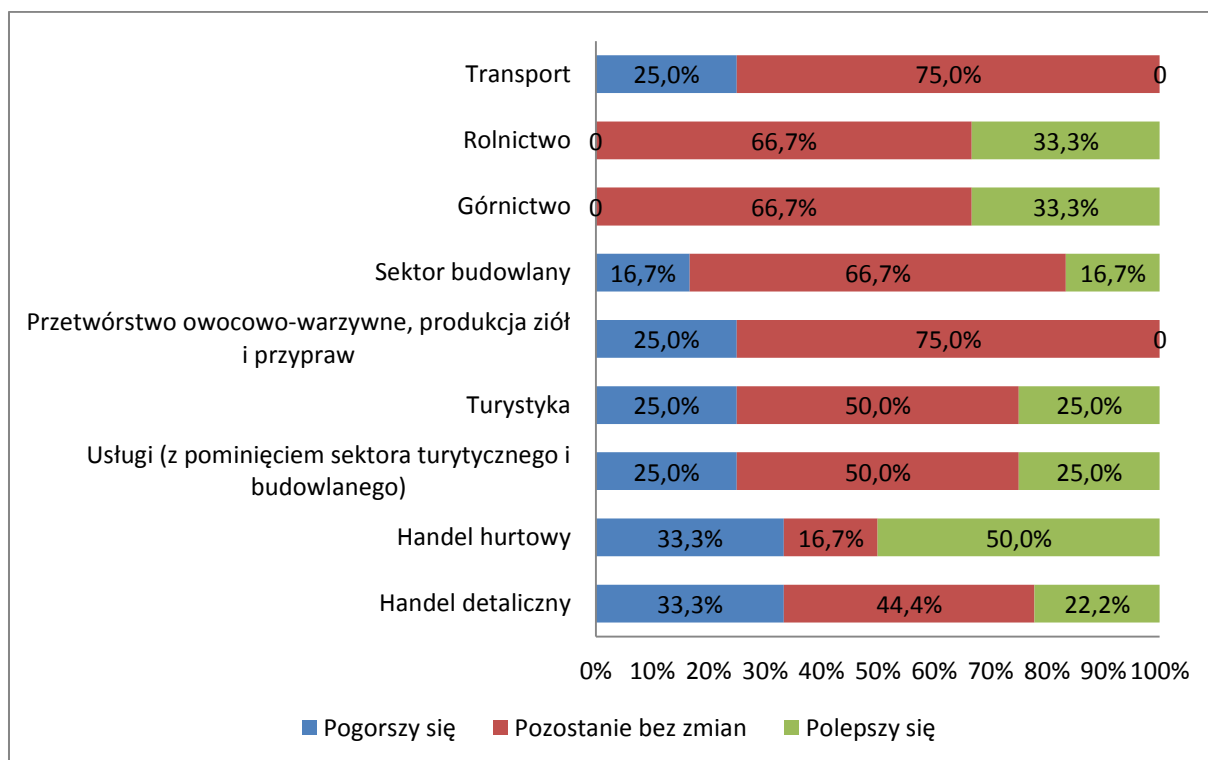

Źródło: Opracowanie własne.

OCENA PRZYSZŁEJ KONDYCJI SEKTORA ROLNICTWA

W przypadku oceny przez przedstawicieli sektora rolnictwa przyszłej kondycji tego sektora według większości respondentów z danej grupy nie ulegnie ona zmianie – tego zdania jest 66,7%. Natomiast pozostałe 33,3% jest przekonane o polepszeniu się sytuacji sektora rolnictwa.

Rysunek 51. Ocena sytuacji sektora rolnictwa w przyszłości przez przedstawicieli poszczególnych branż i sektorów gospodarczych.

Źródło: Opracowanie własne.

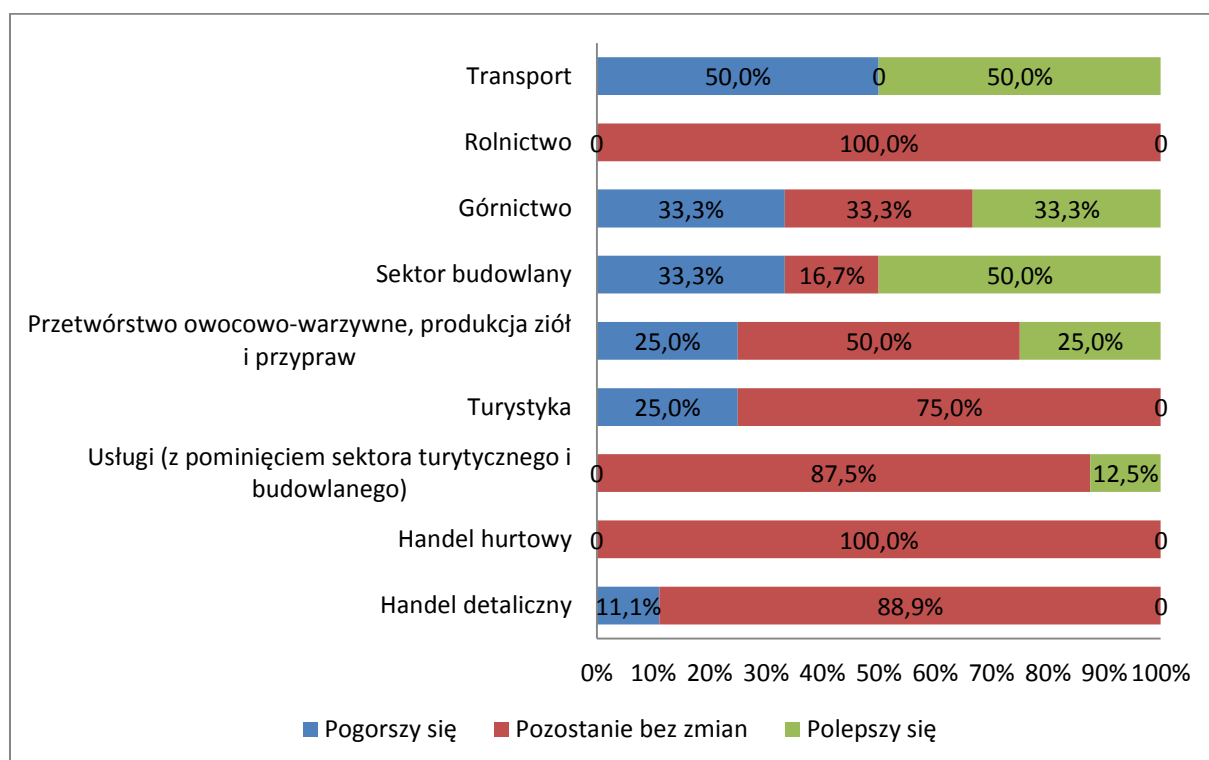
W przypadku oceny przyszłej kondycji sektora rolnictwa przez przedstawicieli pozostałych sektorów przeważają opinie o pozostaniu bez zmian sytuacji w tym sektorze. Tego zdania jest 75% przedstawicieli sektora przetwórstwa owocowo-warzywnego, produkcji ziół i przypraw oraz sektora transportu, podczas gdy pozostałe 25% jest przekonanych o pogorszeniu się kondycji omawianego sektora. O pozostaniu bez zmian sytuacji w sektorze rolnictwa wypowiedziało się również 66,7% przedstawicieli sektora budowlanego i górnictwa oraz połowa przedstawicieli sektora usług i turystyki. Także przewaga tego typu odpowiedzi wystąpiła wśród przedstawicieli sektora handlu detalicznego (44%), przy czym o pogorszeniu się kondycji sektora rolnictwa jest przekonanych 33,3%, natomiast o polepszeniu – 22,2%. Inaczej sytuacja przedstawia się wśród przedstawicieli sektora handlu hurtowego. Połowa re-

spondentów jest przekonana o polepszeniu się sytuacji sektora rolnictwa, natomiast o jej pogorszeniu mówiło 33,3%.

OCENA PRZYSZŁEJ KONDYCJI SEKTORA TRANSPORTU

W przypadku oceny przez przedstawicieli sektora transportu przyszłej kondycji tego sektora zdania są podzielone. Połowa respondentów z danej grupy jest przekonana o pogorszeniu się sytuacji sektora transportu, natomiast pozostałe 50% jest zdania przeciwnego.

Rysunek 52. Ocena sytuacji sektora transportu w przyszłości przez przedstawicieli poszczególnych branż i sektorów gospodarczych.

Źródło: Opracowanie własne.

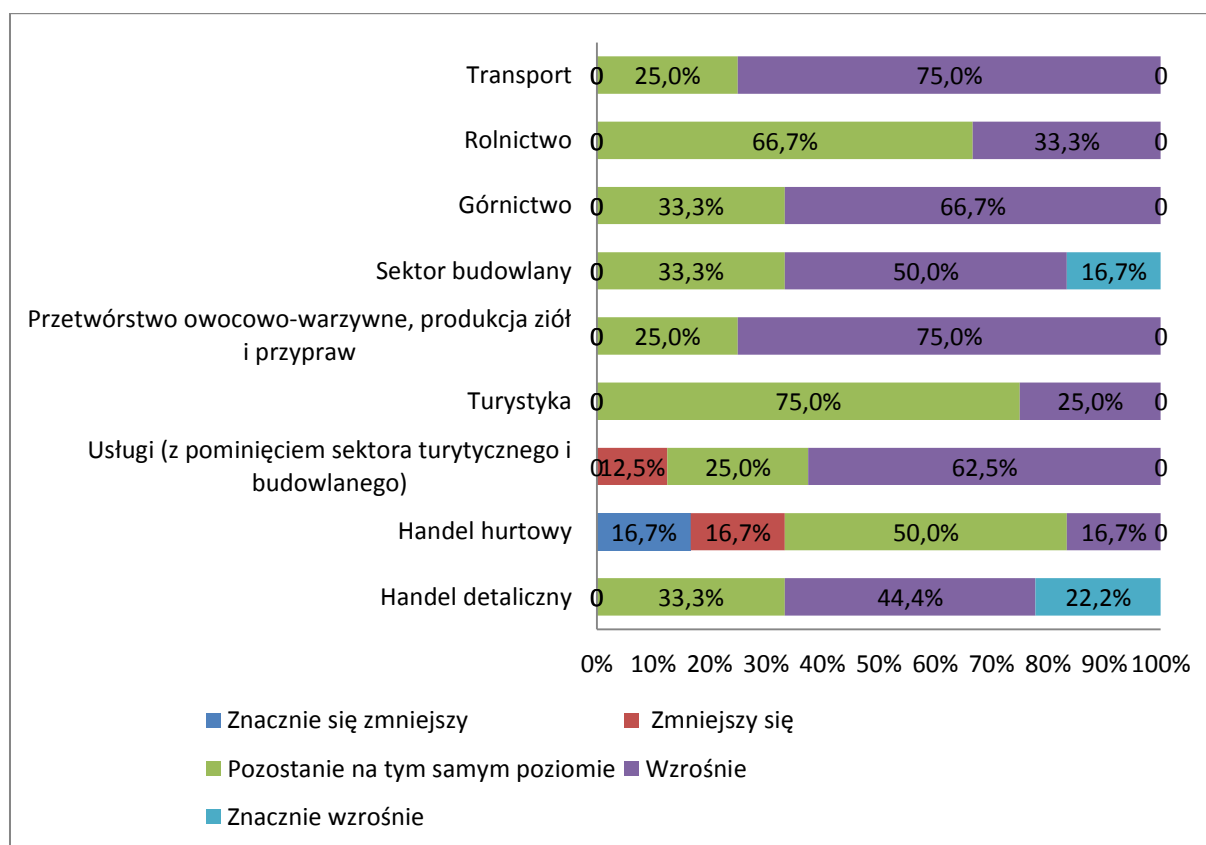
W przypadku oceny przyszłej kondycji sektora transportu przez przedstawicieli pozostałych sektorów sytuacja wygląda następująco. Według wszystkich przedstawicieli sektora handlu hurtowego i rolnictwa sytuacja w sektorze transportu pozostanie bez zmian. Tego samego zdania jest odpowiednio 88,9% oraz 87,5% respondentów z sektora handlu detalicznego i usług oraz 75% respondentów z sektora turystyki. W przypadku przedstawicieli sektora przetwórstwa owocowo-warzywnego, produkcji ziół i przypraw o pozostaniu bez zmian kondycji sektora transportu przekonana jest połowa ankietowanych. Inaczej sytuacja przedstawia się wśród przedstawicieli sektora budowlanego oraz górnictwa. Połowa respondentów z sek-

tor budowlanego jest przekonana o polepszeniu się sytuacji omawianego sektora, podczas gdy o jej pogorszeniu mówiło 33,3%. Natomiast wśród przedstawicieli sektora górnictwa zdania są podzielone i nie ma jednoznacznej opinii na dany temat.

OCENA STOPY BEZROBOCIA NA TERENIE POWIATU W PRZYSZŁYM ROKU

W większości sektorach sytuacja nie wygląda optymistycznie. Według 75% przedstawicieli sektora przetwórstwa owocowo-warzywnego, produkcji ziół i przypraw oraz sektora transportu stopa bezrobocia na terenie powiatu w przyszłym roku wzrośnie, natomiast według pozostałych 25% respondentów z tych grup pozostanie na tym samym poziomie.

Rysunek 53. Ocena zmiany stopy bezrobocia na terenie powiatu w przyszłym roku przez przedstawicieli poszczególnych branż i sektorów gospodarczych.

Źródło: Opracowanie własne.

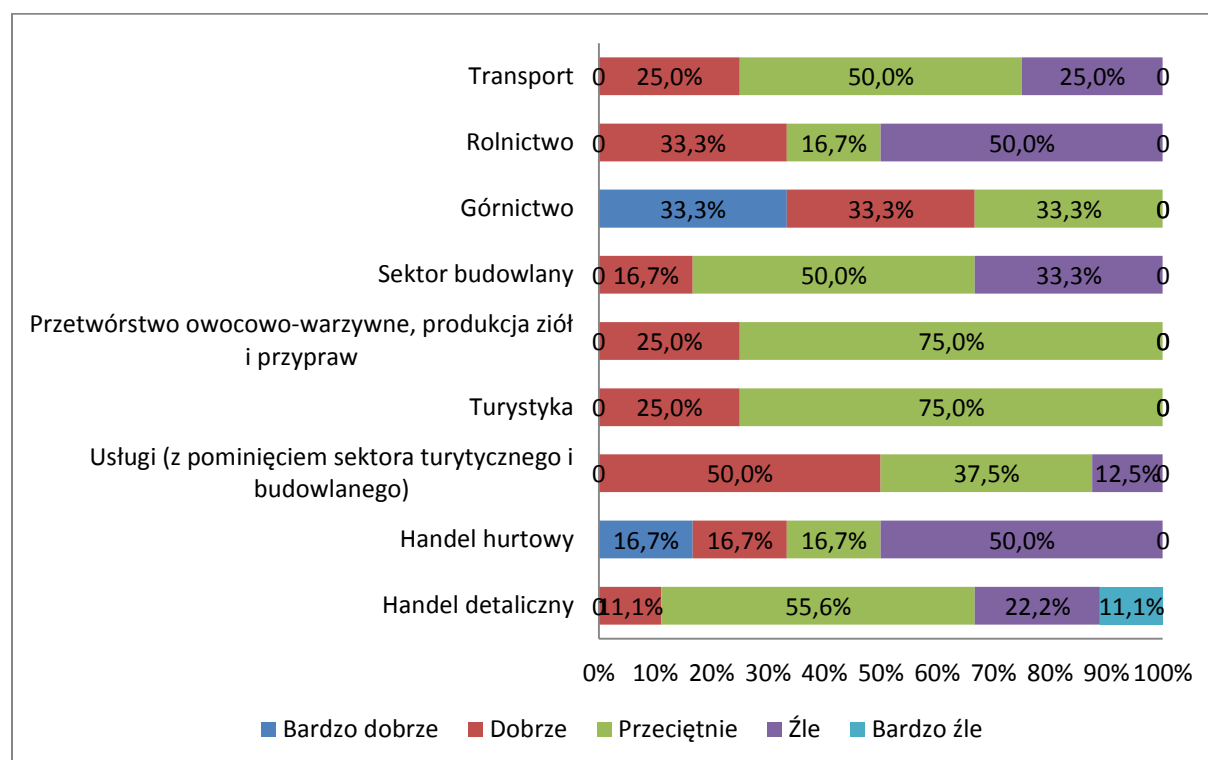
Również w przypadku respondentów z sektora handlu detalicznego, budowlanego oraz górnictwa przeważają opinie negatywne. Blisko 67% ankietowanych z tych grup opowiedziało się za wzrostem stopy bezrobocia, natomiast pozostałe 33% jest przekonanych, że pozostanie ona na tym samym poziomie. Wśród przedstawicieli sektora usług aż 62,5% uważa, że stopa bezrobocia wzrośnie, a tylko 12,5% jest przeciwnego zdania. Według pozostałych 25%

respondentów z tej grupy stopa bezrobocia nie ulegnie w przyszłym roku zmianie. Innego zdania są respondenci z sektora handlu hurtowego, turystyki oraz rolnictwa. Dla ponad 65% przedstawicieli sektora turystyki i rolnictwa stopa bezrobocia pozostanie na tym samym poziomie, natomiast pozostały odsetek respondentów z tych grup opowiedział się za jej wzrostem. Natomiast według połowy respondentów z sektora handlu hurtowego stopa bezrobocia na terenie powiatu pozostanie bez zmian. Opinie pozostałych respondentów z tej grupy są podzielone, przy czym opinii pozytywnych jest dwukrotnie więcej, niż negatywnych.

OCENA DOSTĘPU DO WYKWALIFIKOWANEJ KADRY PRACOWNICZEJ NA TERENIE POWIATU

W przypadku przedstawicieli sektora górnictwa przeważają opinie pozytywne – o dobrym dostępie do wykwalifikowanej kadry pracowniczej mówiło 66,6%, z czego 33,3% o bardzo dobrym. Według pozostałych respondentów z tej grupy dostęp ten nie jest zadowalający. Również wśród przedstawicieli sektora usług przeważają opinie pozytywne. Według połowy respondentów z tego sektora na terenie powiatu jest dobry dostęp do wykwalifikowanej kadry, natomiast przeciwnego zdania było 12,5%.

Rysunek 54. Ocena dostępu do wykwalifikowanej kadry pracowniczej na terenie powiatu przez przedstawicieli poszczególnych branż i sektorów gospodarczych.

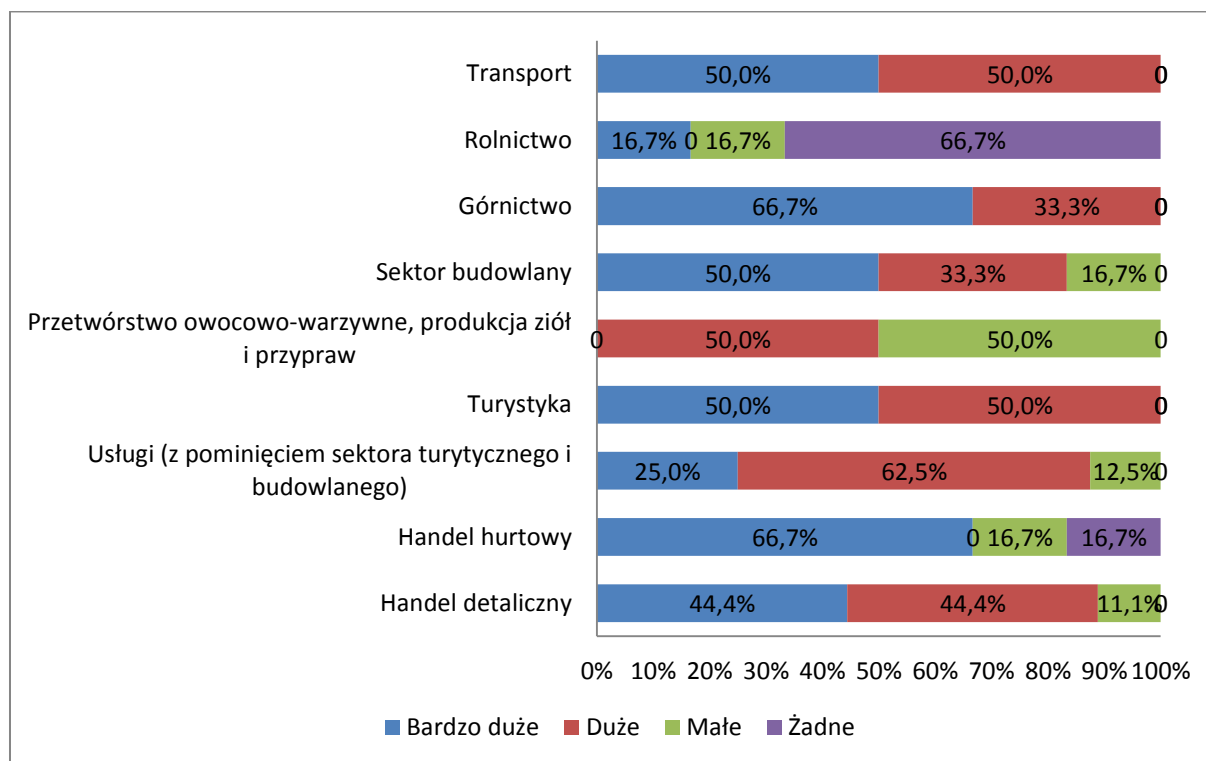
Źródło: Opracowanie własne.

Natomiast respondenci z sektora turystyki oraz przetwórstwa owocowo-warzywnego, produkcji ziół i przypraw przeciętnie oceniają dostęp do wykwalifikowanej kadry. Tego zdania było aż 75% respondentów z danych grup, natomiast dobrego zdania na dany temat było 25%. W przypadku przedstawicieli sektora transportu i budowlanego połowa ankietowanych opowiedziała się za przeciętnym dostępem do wykwalifikowanej kadry. Opinie pozostałych respondentów z tych dwóch grup rozkładają się na opinie pozytywne i negatywne, przy czym wśród ankietowanych z sektora transportu odpowiedzi pozytywnych jest tyle samo, co odpowiedzi negatywnych, natomiast wśród ankietowanych z sektora budowlanego odpowiedzi negatywnych jest dwukrotnie więcej, niż pozytywnych. Według większości respondentów z sektora handlu detalicznego dostęp do wykwalifikowanej kadry na terenie powiatu jest przeciętny – tego zdania jest 55,6% ankietowanych z danej grupy. Natomiast 33,3% ocenia ten dostęp źle, podczas gdy według 11,1% jest on dobry. Inaczej kształtuje się sytuacja wśród przedstawicieli sektora handlu hurtowego oraz rolnictwa. Połowa respondentów z tych grup opowiedziała się za złym dostępem do wykwalifikowanej kadry pracowniczej, podczas gdy według 33,3% respondentów jest on dobry.

ZNACZENIE I INTERNETU W KONTEKŚCIE PRACY ORAZ CZĘSTOTLIWOŚĆ I CELE JEGO UŻYWANIA

Według wielu respondentów Internet jest bardzo ważnym narzędziem pracy. O bardzo dużym i dużym znaczeniu Internetu wypowiedzieli się wszyscy przedstawiciele sektora turystyki, górnictwa i transportu. Tego samego zdania jest ponad 80% przedstawicieli sektora handlu detalicznego, usług oraz budowlanego. Pozostały odsetek respondentów tych grup opowiedział się za małym znaczeniem Internetu w swojej pracy. O bardzo dużym znaczeniu Internetu w pracy wypowiedziało się również 66,7% przedstawicieli sektora handlu hurtowego, natomiast dla pozostałych respondentów z tej grupy Internet odrywa niewielką rolę, bądź nie ma znaczenia. W przypadku przedstawicieli sektora przetwórstwa owocowo-warzywnego, produkcji ziół i przypraw nie ma jednoznacznej opinii. Połowa respondentów z tej grupy opowiedziała się za dużym znaczeniem Internetu w kontekście pracy, natomiast dla pozostałych 50% ma on małe znaczenie. Inaczej sytuacja przedstawia się w przypadku przedstawicieli sektora rolnictwa. Według 66,7% Internet nie ma znaczenia w kontekście pracy, natomiast dla pozostałych respondentów z tej grupy ma on małe znaczenie, bądź bardzo duże.

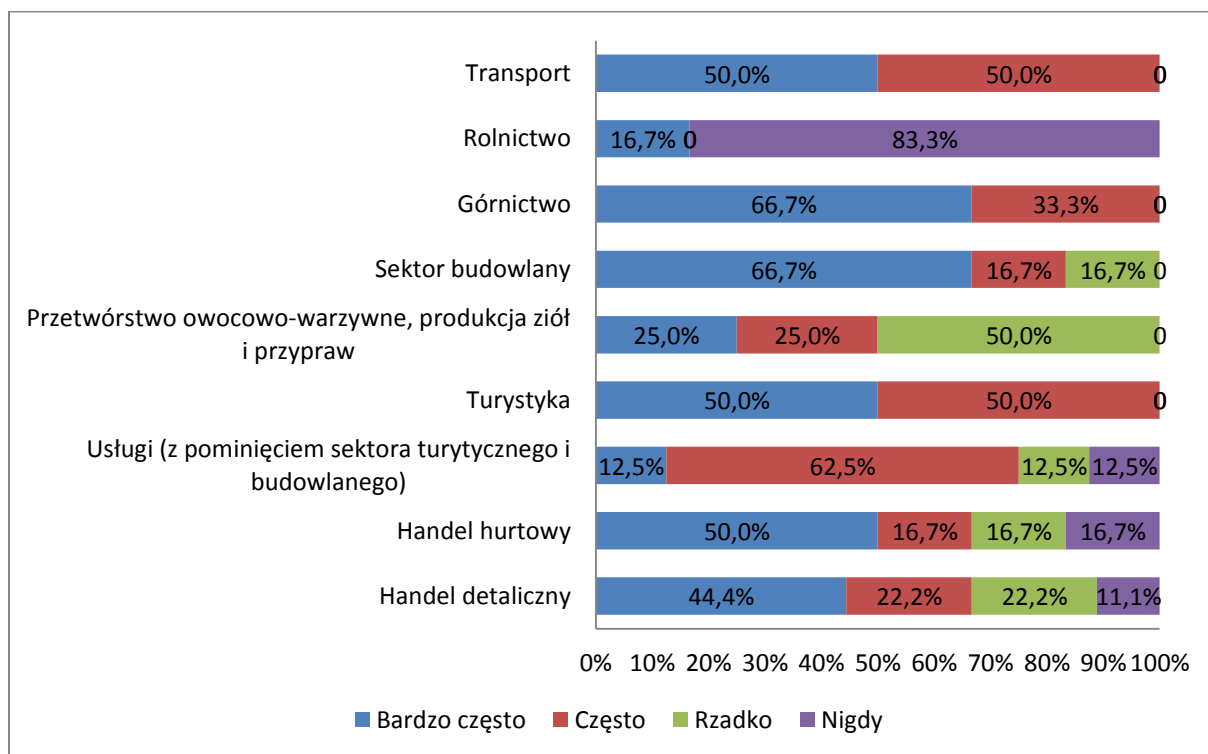
Rysunek 55. Znaczenie Internetu w kontekście pracy według przedstawicieli poszczególnych branż i sektorów gospodarczych.

Źródło: Opracowanie własne.

W pracy z Internetu najczęściej korzystają przedstawiciele sektora turystyki, górnictwa i transportu. Wszyscy respondenci z tych grup korzystają z Internetu często lub bardzo często. W mniejszym stopniu, ale także często lub bardzo często w swojej pracy z Internetu korzystają respondenci z sektora budowlanego. Tylko 16,7% respondentów tego sektora rzadko korzysta z Internetu. W przypadku przedstawicieli sektora usług częste i bardzo częste wykorzystywanie Internetu w pracy zadeklarowało 75%. Pozostały odsetek respondentów rzadko, bądź w ogóle nie korzysta z tego narzędzia. Natomiast w przypadku przedstawicieli sektora handlu detalicznego oraz hurtowego często i bardzo często z Internetu w pracy korzysta blisko 67%. Pozostały odsetek respondentów z tych grup rzadko, bądź w ogóle nie używa Internetu. Wśród respondentów z sektora przetwórstwa owocowo-warzywnego, produkcji ziół i przypraw sytuacja jest zróżnicowana. Połowa przedstawicieli tego sektora często lub bardzo często używa Internet, natomiast pozostałe 50% korzysta z niego w niewielkim stopniu. Inaczej sytuacja przedstawia się w przypadku przedstawicieli sektora rolnictwa. Wśród respondentów z tej grupy 83,3% nigdy nie korzystało w pracy z Internetu, natomiast pozostałe 16,7% zadeklarowało, że bardzo często używa dane narzędzie.

Rysunek 56. Częstość wykorzystywania Internetu w pracy przez przedstawicieli poszczególnych branż i sektorów gospodarczych.

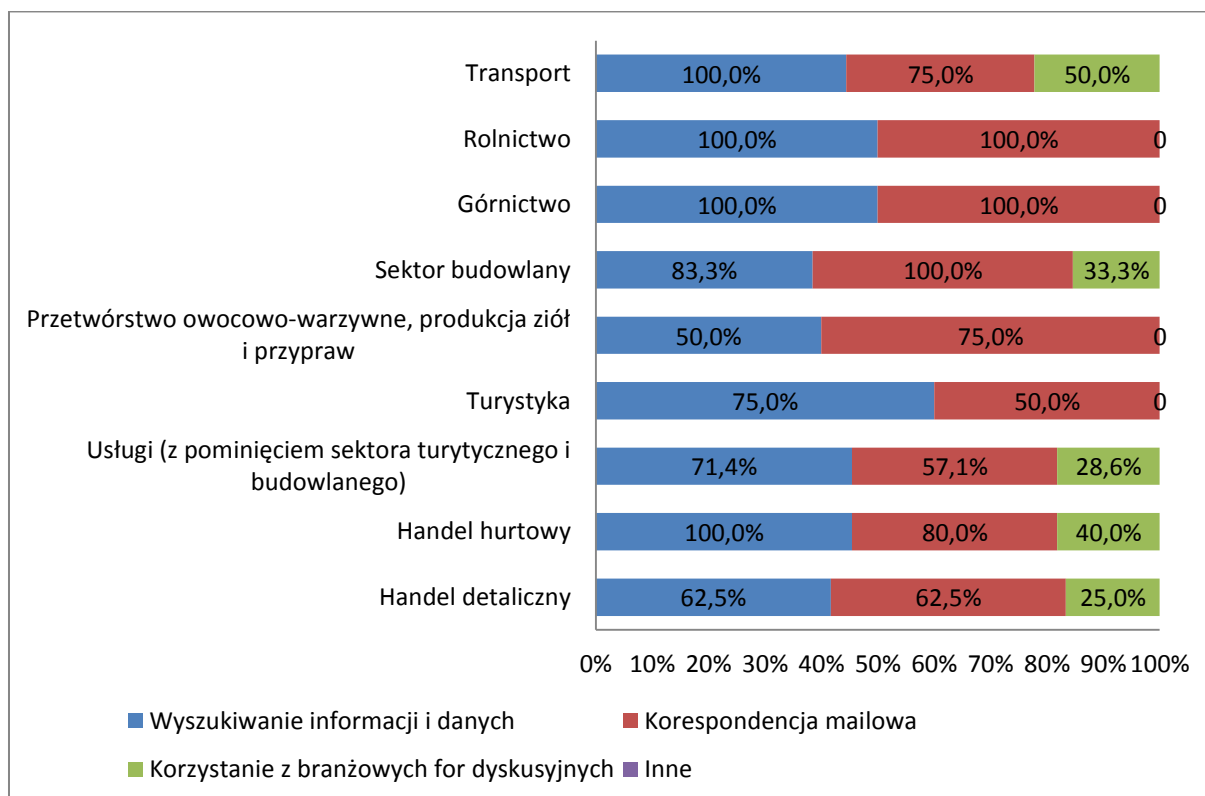

Źródło: Opracowanie własne.

Respondenci z sektora turystyki, przetwórstwa owocowo-warzywnego, produkcji ziół i przypraw, górnictwa oraz rolnictwa korzystają z Internetu tylko i wyłącznie w celu prowadzenia korespondencji mailowej oraz wyszukiwania informacji i danych tematycznych. Natomiast przedstawiciele sektora handlu detalicznego, handlu hurtowego, usług, budowlanego oraz transportu używają Internetu w głównej mierze w celu prowadzenia korespondencji mailowej oraz wyszukiwaniu informacji i danych, a w mniejszym stopniu w celu korzystania z branżowych for dyskusyjnych. Na poniższym rysunku wyniki nie sumują się do 100%, ponieważ respondenci mieli możliwość wyboru więcej niż jednej opcji.

Rysunek 57. Cele, w jakich korzystają w pracy z Internetu przedstawiciele poszczególnych branż i sektorów gospodarczych.

Źródło: Opracowanie własne.

10.3. Wnioski z analizy ankiet

W pytaniach otwartych zawartych w ankietach zapytano się o narzędzia i działania, które pomogłyby w rozwoju gospodarczym powiatu, o instytucje biznesu, których brakuje na terenie powiatu, poproszono o ocenę działalności samorządu w kontekście wspierania rozwoju gospodarczego regionu, zapytano o mocne strony powiatu stwarzające możliwości dalszego rozwoju oraz o oczekiwania rozwojowe w kontekście sfery gospodarczej.

Po przeanalizowaniu odpowiedzi respondentów można zauważyć, że istnieje potrzeba, by rozwinąć turystykę regionu, zająć się jego promocją i reklamą. Przedsiębiorcy powinni iść w kierunku turystyki. Promocja regionu i rozbudowanie sektora gospodarczego stwarza dla niego dużo możliwości rozwojowych. Warto byłoby otworzyć w Pińczowie np. centrum naukowe. Wtedy ludzie nie musieliby jeździć w celach edukacyjnych do Kielc, czy Krakowa. Ponadto, potrzebna jest lepsza współpraca organów samorządowych z przedsiębiorcami, czy też pomoc samorządu w promowaniu i rozwoju gospodarczym firm, wspieranie przedsiębior-

ców. Rekomenduje się też stworzenie wydziału pomagającego przedsiębiorcom w formalnościach dotyczących zakładania działalności gospodarczej, stworzenie centrum doradztwa finansowego. W rozwoju gospodarczym powiatu pomogłyby też instytucje zajmujące się pozyskiwaniem kapitału, bądź kredytów dla przedsiębiorców. Rekomenduje się stworzenie warunków zwiększających dostęp do środków finansowych pochodzących z UE. Innymi działaniami, które przyczyniłyby się do rozwoju, mogą być: tworzenie projektów pomagających zmniejszyć bezrobocie, stworzyć nowe miejsca pracy, organizowanie kursów i szkoleń podnoszących kwalifikacje, organizowanie targów pracy, spotkania z młodzieżą szkolną informujące o zapotrzebowaniu na rynku pracy, utworzenie placówek dydaktyczno-naukowych, organizowanie spotkań w celu omówienia problemów powiatu. Wówczas ludzie, zamiast uciekać do większych aglomeracji, rozwijałyby własny region i powiat, a bez nich gospodarka upada.

Na terenie powiatu brakuje ośrodków turystycznych oraz bazy noclegowej, które są nieodłączną częścią sektora turystycznego, a bez których jego rozwinięcie jest niemożliwe. Brakuje również jednostek wspierających biznes i przedsiębiorczość, które pomagałyby w kwestiach organizacyjnych i prawnych fundacji działających na rzecz przedsiębiorców oraz wykwalifikowanej kadry ds. pomocy otoczenia działalności. Wiele korzyści przyniosłby na pewno klaster, który dbałby o dotacje na organizowanie targów, a ponadto instytucje takie jak centrum wspierania przedsiębiorczości, stowarzyszenie przedsiębiorców, centra i ośrodki transferu technologicznego, centrum biznesu, jednostki naukowo-badawcze, parki naukowo-technologiczne i przemysłowe, inkubator przedsiębiorczości, agencja pośrednictwa pracy, stowarzyszenie doskonalenia zawodowego. Każda z tych jednostek mogłaby przyczynić się do rozwoju gospodarczego regionu.

Pytaniu dotyczącym oceny działalności samorządu w kontekście wspierania rozwoju gospodarczego regionu towarzyszy opinia o małym wsparciu ze strony samorządów. Według ankietowanych samorząd słabo nawiązuje kontakt w celu pomagania mieszkańcom regionu, nie dociera do wszystkich zainteresowanych. Ponadto samorząd nie podejmuje działań, które mogłyby przyciągnąć turystów. Oprócz centrum informacji turystycznej i muzeum w Pińczowie mało jest miejsc wartych odwiedzenia i zobaczenia. Większość osób narzeka na swoje miejsce zamieszkania. Według badanych osób mogłoby być lepiej, zwłaszcza że dostępne jest uzyskiwanie środków pieniężnych z UE. Samorząd powinien pomagać w tej sferze i w temacie dofinansowań. Te wszystkie zdania respondentów powinny stanowić cenną wskazówkę.

Powiat pińczowski posiada atuty i mocne strony, które stwarzają możliwości dalszego rozwoju. Niewątpliwie należą do nich ukształtowanie terenu oraz dużo niezagospodarowanego miejsca pod agroturystykę. Piękne tereny nie są odpowiednio wykorzystane pod względem turystyki, a położenie regionu stwarza ku temu dobre warunki. Region ma duży potencjał, tylko potrzebne są odpowiednie działania, by go wykorzystać. Wśród innych mocnych stron wymienić można również zasoby naturalne (gips), kopalnię surowców, zasoby mineralne, walory turystyczne. Mocnym punktem mogłaby być turystyka, jednak bez działań infrastrukturalnych obejmujących m.in. ścieżki rowerowe, kąpieliska, spójną reklamę regionu, nie ma ona dużych szans na rozwój.

Wśród oczekiwań rozwojowych respondentów znajdują się w głównej mierze rozwój turystyki, promocja powiatu, tworzenie przedsiębiorstw usługowych i produkcyjnych, poprawienie jakości życia, większa dbałość o podmioty gospodarcze, uzyskiwanie nowych inwestorów do otwierania działalności gospodarczej na terenie powiatu. Ankietowani oczekują więcej miejsc pracy na każdym szczeblu. Liczą też na pozyskanie nowych inwestorów do otwierania działalności gospodarczej na terenie powiatu, a przy tym nowych technologii. Według ankietowanych, jeśli trudno jest nawiązać kontakty z przedsiębiorcami i inwestorami z regionu, czy też województwa, to warto spróbować na arenie międzynarodowej.

W związku z powyższym rekomenduje się dążenie do zwiększenia popytu na usługi i towary regionalne. W celu poprawy sytuacji regionu rekomenduje się poprawę infrastruktury, polepszenie stanu dróg, doprowadzenie gazociągu do okolicznych miejscowości, remont miejsc turystycznych. Warto zainwestować w coś, co stałoby się wizytówką regionu i przyciągnęło ludzi spoza regionu pińczowskiego. Stwarzające ku temu warunki mogłoby przynieść wypromowanie własnej marki oraz jej promocja na całą Polskę.

11. Bibliografia

1. Dane i informacje pozyskane z powiatu pińczowskiego;
2. Dane pozyskane z GUS;
3. Dane pozyskane z US w Kielcach;
4. Publikacja „Powierzchnia i ludność w przekroju terytorialnym w 2011 roku”, GUS;
5. Dane pozyskane z WUP w Kielcach;
6. Dane pozyskane z PUP w Pińczowie;
7. Dane pozyskane ze Starostwa Powiatowego w Pińczowie;